

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ДУХОВНО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ЧАСОПИС

2/2015

www.slovovchitelyu.org

Слово ВЧИТЕЛЮ

- ШАСЛИВІ ПО-СВОЄМУ
- ЯКБИ Я ЗНАЛА...

- РОЛЬ БАТЬКА В СІМ'Ї
- ДОРОСЛІ, НЕ ЗАВАЖАЙТЕ ДІТЯМ!

ЕТИКА ПОДРУЖНЬОГО ЖИТТЯ

Наше кредо: «Нести Слово Боже — ось наша мета, щоб кожен учитель був учнем Христа!»	
Головний редактор	Тарас Приступа
Науковий редактор	Василь Жуковський
Літературний редактор	Світлана Филипчук
Дизайн і верстка	Віктор Дегтярьов
Відповідальна за випуск	Надія Доля
Редакційна колегія: Тетяна Артерчук, Олена Бесараб, Олег Блошук, Адріан Буковинський, Василь Вепрук, Світлана Власова, Олександр Вознюк, Сергій Головін, Валерій Гребенюк, Валерій Громов, Сергій Гула, Наталія Жигайло, Станіслав Каспров, Руслана Ковальчук, Оксана Матласевич, Василь Махлюк, Людмила Москальова, Дарина Навікова, Олег Огірко, Микола Плаксін, Оксана Ревінкель, Оксана Рудь, Ганна Самолюк, Тетяна Саннікова, Ірина Сіданіч, Андрій Смирнов, Любомир Турчак, Галина Шевченко.	
Засновник і видавець — Міжнародна громадська організація «Надія — людям»	
Адреса:	а/с 116, м. Рівне, 33028, Україна.
Телефон/факс:	(0362) 63-79-76
e-mail:	slovo@hopetopeople.org
Видається за сприяння: – Всеукраїнського благодійного фонду «Східноєвропейська гуманітарна місія»; – Громадської організації «Культурно-просвітницький Центр сприяння розвитку християнської культури та освіти»; – Науково-дослідницької Лабораторії християнської етики, християнської психології та християнської педагогіки НаУ «Острозька академія».	
Часопис зареєстровано в Міністерстві юстиції України. Свідчення про державну реєстрацію: серія КВ № 12846-1730Р від 27 червня 2007 р.	
Передплатний індекс — 99864.	
Поштові на видання часопису просимо надсилати поштовою переказом на адресу МГО «Надія — людям» з позначкою: «Поштові на часопис „Слово вчителю“», або на рахунок: МГО «Надія — людям», р/р 26007054714168, ПАТ КБ «Приватбанк», МФО 333391, ЄДРПОУ 21081735 з позначкою: «Поштові на часопис „Слово вчителю“».	
За умови переддруку матеріалів посилання на часопис «Слово вчителю» обов'язкове. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Редакція залишає за собою право редагувати і, за необхідності, скорочувати матеріали.	
Посилання на Біблію або цитування окремих біблійних текстів позначаються умовними скороченнями. Список скорочень назв книг зазвичай подається у виданнях Біблії. Посилання зазначаються з дотриманням принципу «книга-розділ-вірш» і розділяються знаками пунктуації. Наприклад: Ів. 19:6–11, 13–20, 25–28; 1 Кор. 1:18–24. Фрагменти з одного розділу розділяються комою (,), а різні книги або розділи відокремлюються крапкою з комою (;). Якщо в тексті не зазначено інше, усі біблійні посилання взято з Біблії в перекладі проф. Івана Огієнка.	
Фото на обкладинці Олександра Осіпова	
Надруковано: ТОВ фірма «Принт Хауз», 33024, вул. Старицького, 50а, м. Рівне, тел. (0362) 62-34-68. Наклад 1500 прим.	
© «Слово вчителю» © МГО «Надія — людям»	

Дорогі друзі, шановні колеги!

Хто не погодиться з тим, що тема подружнього життя надзвичайно важлива для більшості людей на землі, а тому завжди актуальна й цікава для обговорення. Разом із тим, пригадайте своє дитинство й скажіть, коли й де ви отримували глибоку, серйозну, достовірну інформацію з цього питання. Кілька уроків у старших класах? Лекція на виховній годині? Виступ лікаря чи психолога на загальношкільних зборах? У сім'ях такі бесіди взагалі рідкість, або ж відбуваються на тлі якихось конфліктних ситуацій і в надто експресивній формі. Залишаються вуличні жарти, пересуди сусідів, ну й, звичайно, відомості, почерпнуті із засобів масової інформації — різноманітних серіалів, ток-шоу та кримінальної хроніки.

Добре, якщо ми помиляємось і у вашому житті було якось поіншому.

Тому відрядно, що в українських школах таки впроваджують предмети духовно-морального спрямування, і в курсі «Основи християнської етики» вивченню теми «Етика подружнього життя» виділено цілий навчальний рік у 10 класі. Та починати потрібно значно раніше. Із власного досвіду можемо сказати, що після циклу занять «Секс у світі Біблії» старшокласники просто обурювалися: «Де ви були раніше? Чому нам ніхто про це не говорить?»

Отож, у цьому випуску часопису «Слово вчителю» познайомимо вас, шановні читачі, з матеріалами науковців, священнослужителів, викладачів і вчителів-практиків, що стосуються піднятої теми: хто й коли започаткував інститут сім'ї, у чому полягають функціональні обов'язки чоловіка й дружини, що є головним у вихованні дітей тощо.

Вони покликані надихнути вас на роздуми, аналіз свого життя, дослідження Божого Слова, молитву. Можливо, когось такий підхід розчарує, але покрокової інструкції ви тут не знайдете. Нам усім подитячому хочеться, щоб питання вирішувалися помахом чарівної палички чи, по-сучасному, клацанням кнопки мишки. Але щасливі й благословенні сім'ї самі собою не створюються, як рибка сама не ловиться і саночки самі на гору не піднімаються. Для того щоб чогось досягти, потрібно бажання й наполеглива праця.

Будь-яке будівництво — це відповідальний і зазвичай тривалий процес. Побудова подружніх, сімейних, родинних стосунків триває все життя. Усі етапи й елементи цього будівництва важливі, однак є основа, а є фундамент. Потурбуймося, щоб основа майбутнього життя наших дітей була надійною, непохитною. Який же «матеріал» для цього обрати? Про це також читайте на сторінках нашого часопису.

Бог вам на поміч! 🙏

З повагою — редакційна колегія

Зміст

ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ

- 4** У Бога достатньо благодаті для кожного подружжя
Надія Доля

АКТУАЛЬНА ТЕМА

- 8** Морально-етичні аспекти християнської сім'ї в духовній спадщині митрополита Андрея Шептицького
Олег Огірко
- 12** Секрети успішного виховання дітей
Олена Прадійчук

СТУДІЇ БІБЛІЇ

- 15** Уподібнюватися Творцю.
Чеснота: люблячий
Любомир Турчак

ЗНАЙОМСТВО

- 18** Щасливі по-своєму
Оксана Топольницька

НАУКА І ХРИСТІЯНСТВО

- 20** Про гендерні стосунки в контексті Божого домобудівництва
Сергій Головін

ПОДІЇ

- 23** Байдужих не було
Наталія Будько
Під духовним щитом
Тетяна Нетребенко
- 24** Духовність для дошкільнят
Віра Сучок
- 25** Ювілейний X Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Учитель року з предметів духовно-морального спрямування»
Світлана Власова

с. 51

МЕТОДИКА І ДОСВІД

- 26** Різновидність збагачує всіх, або Погляд на освіту через призму інклюзії в Італії
Катерина Жукова
- 28** Сім'я — Божа установа
Олена Біда
- 29** Роль батька в сім'ї
Марина Брацейко
- 31** Любов — основа подружнього, родинного і суспільного життя
Олена Коваль
- 35** Християнський погляд на сім'ю. Значення шлюбу. Християнське ставлення до шлюбу
Віра Гребень
- 38** Справжня любов чекає
Ганна Самолюк
- 41** «Його ім'я залишиться назавжди благословенним...»
Ірина Мурдза, Надія Юрик

ХРИСТІЯНСТВО І МИСТЕЦТВО

- 47** Бог не мертвий
Олег Блощук

МОЛОДЬ У ПОШУКУ

- 49** Якби я знала...
Наталія Педченко

СПРАВИ СІМЕЙНІ

- 51** Благословенне одруження
Тарас Приступа
- 54** Дорослі, не заважайте дітям!
Віталій Рожко

РОЗДУМИ ДУШІ

- 56** Слово переможцям
Вікторія Скрипник, Олена Жовнір, Інна Мірчук

ВАРТО ПРОЧИТАТИ

- 58** Біблія в кожную школу!
- 59** Навчаємось, щоб навчати

с. 12

У Бога достатньо благодаті ДЛЯ КОЖНОГО ПОДРУЖЖЯ

Адріан Йосипович Буковинський — президент Всеукраїнського благодійного фонду «Сім'я», кандидат філософських наук, експерт із питань сімейної політики та сімейних стосунків, м. Київ.

— Адріане Йосиповичу, у сьогоднішній розмові хотілося б зосередити увагу на двох аспектах: перший — це поняття, роль і функції сім'ї в сучасному суспільстві, і другий — завдання, місце і роль «Сім'ї» як громадської організації, яку Ви очолюєте. Почнемо з останнього: як виникла ідея чи що спричинило до створення Всеукраїнського благодійного фонду «Сім'я»? Яка його місія?

— Питаннями сім'ї та стосунків займаюся понад 15 років. Будь-який фахівець, займаючись своєю справою, має право ставити перед собою цілі та завдання, яких він хоче досягнути. Усвідомлюючи кризу інституції сім'ї в Україні, ми, у процесі аналізу й пошуку шляхів виходу з цієї кризи, знайшли необхідні рішення. Усі ці рішення повинні включати в себе сімейна політика країни. Всеукраїнський благодійний фонд «Сім'я», заснований 2005 р., — це ефективний інструмент для втілення цих рішень і програм в Україні. Його основною метою є сприяння відродженню, формуванню та підтримка морально здорової, щасливої сім'ї та родини.

Сім'я, на моє переконання, — це союз між чоловіком і жінкою, який повинен бути заснований на любові та орієнтований на народження та виховання дітей. Очевидно, що сім'я повинна залишатися основною складовою суспільства. Усе хороше виходить із сім'ї, і ніхто, ніяка інша структура, не зможе її замінити. Це єдина повноцінна інституція, де можна формувати всебічно розвинені особистості, які відповідно до свого життєвого покликання повинні реалізовувати цілі держави як фахівці, патріоти, соціально свідомі громадяни з відповідно сформованою ієрархією цінностей і переконань.

— У якому стані в нашій державі інститут сім'ї?

— Найперше і в основному — українська сім'я є неповною. Поняття сім'ї викривлене. На сім'ю відбувається великий наступ, уже понад 20 років ми не проголошуємо моральних цінностей. Багато дітей ростуть без батька.

Навіть фізична присутність батька часто не робить із нього ефективного тата. Це окрема тема для великої розмови, але сьогодні важливо кожному зрозуміти, що дитина має однакову потребу й у мамі, і в татові. Загалом ситуація проста, але, на жаль, не очевидна тим, хто управляє державою: якщо не має стабільної сім'ї, то не буде стабільної держави.

— У чому полягає особливість християнського погляду на сім'ю та родину порівняно зі світським, а також у інших релігіях?

— Сім'я — це інституція, яка заснована Богом, і вона не передбачає інших союзів окрім союзу чоловіка і жінки. Життя дитини трактуємо від моменту зачаття, а тому згідно з християнським поглядом аборт є недопустимим. А загалом це питання дуже широке, і для всіх зацікавлених рекомендую почитати документ, який виданий 22.10.1983 р. Римським Апостольським Престолом під назвою «Хартія прав сім'ї». Це католицьке видання, але незалежно від конфесії чи деномінації читач зможе багато почерпнути для себе стосовно ролі сім'ї в суспільстві. Ще один цікавий документ, який дає відповідь на Ваше запитання, — це Світова декларація про сім'ю, оприлюднена Світовим конгресом сімей.¹

— Яке Ваше ставлення до громадянських шлюбів?

— Я розумію суть вашого запитання. Найперше я проти підміни понять. Громадянським шлюбом називається союз між чоловіком і жінкою, який зареєстрований у відділах реєстрації актів цивільного стану. Існує ще церковний шлюб, а все інше до шлюбу не має жодного стосунку. І як би не обманювали себе двоє людей, живучи статевим життям, часто на одній спільній території, сім'єю вони не є. Таке співжиття має дві дуже важливі якості: по-перше, двоє людей, або один із двох, не бажають узяти повну

¹ <http://worldfamilydeclaration.org/WFD#fn3>

відповідальність за життя один одного, хоча часто можуть лукавити й не погоджуватися з цією правдою, а по-друге, що, до речі, впливає з першого, такі стосунки рано чи пізно, практично в 100 %, завершуються розривом. А, як відомо, безболісних і безнаслідкових розривів стосунків не буває. Це дуже сильний удар по особистості з багатьма негативними наслідками. Отже, я не можу ставитися до таких союзів позитивно.

— Чи не застарів біблійний принцип покори дружини чоловікові?

— Правда полягає в тому, що на сьогоднішній день багато давно встановлених і випробуваних часом сімейних традицій та цінностей забуті. Значна частина людей вважає, що правила поведінки застаріли, а норми моралі себе дискредитували. Те, що віками вважали хорошим, опоганюють, а те, що вважали недостойним, сьогодні вивисують, навіть думки експертів щодо питань сім'ї різняться.

Але є істина, яка залишається істиною, і є помилка, яка залишається помилкою. Бог є непомилним і з плином часу Свої настанови щодо сімейної пари не змінює. Це стосується й покори.

«Дружини, — коріться своїм чоловікам, як Господеві, — бо чоловік — голова дружини, як і Христос — голова Церкви, сам Спаситель тіла! І як кориться Церква Христові, так і дружини своїм чоловікам у всьому. Чоловіки, — любіть своїх дружин, як і Христос полюбив Церкву, і віддав за неї Себе» (Еф. 5:22-25).

Що це означає: коритися своєму чоловікові, як Господеві? Людина віруюча, маючи щоденний досвід спілкування з Богом, розуміє й усвідомлює, що має справу з Тим, Хто є найбільшим добром, і відповідно шукає розуміння, підтримки та вираження беззастережної любові та милосердя. Християнин безумовно довіряє своє життя Творцеві, знаючи, що тільки з Ним може досягнути мир, благодать і гармонію у своєму житті. Тому, говорячи

про необхідну покору, ми в той самий час повинні говорити про необхідну любов. Св. Іван Золотоустий говорить: «Якщо ти хочеш, щоб твоя жінка тобі корилася, як Церква Христові, тоді нехай твоя турбота про неї буде такою ж, як Христа про Церкву. І якщо це означає віддати своє життя за неї, то прошу. Якщо перетерпіти будь-яке приниження чи страждання заради неї, не відмовляйся!» Христос віддав Своє життя задля добра кожного з нас. Це є взірєць для наслідування, і така любов повинна панувати в житті подружжя сьогодні! «Так і ви, чоловіки, поведіться стосовно своїх жінок». Ніщо не має більшого впливу на життя подругів, каже Св. Іван Золотоустий, як зв'язок у такій жертвній любові. «Жертвуй усім заради неї і ніколи її не зневажай, бо Христос ніколи не зневажив Церкви. Не вимагай від своєї жінки речей, що є поза її силою, бо й Христос не вимагає від нас того, що ми не спроможні здійснити. Даючи їй поради, почни з того, як сильно ти її любиш. Скажи їй, що любиш її понад своє життя, бо воно є минулим. Скажи, що ти надієшся, що коли ви переставитеся із цього життя, у вічності ви будете поєднані в досконалій любові. Покажи їй, що ти цінуєш її компанію. Давай їй високу оцінку в присутності друзів та дітей. Похвали та покажи своє захоплення її добрими вчинками, і якщо вона коли-небудь помиляється, звертайся до неї з великим терпінням. Моліться разом! Ходіть разом до Церкви!»

Що змінилося відтоді, коли це було сказано й написано? Нічого! Тому живи так і життя твоє буде повноцінним.

— Що Ви порадите молодим людям, які розпочинають подружнє життя?

— Відповідальності! Для віруючих — найперше відповідальності перед Богом за душі одне одного, які належать Творцеві. Відповідальності перед батьками, оскільки вони бажали найбільше добра своїм дітям, тому при створенні власної сім'ї від нас залежить, чи справдяться їхні очікування. Перед суспільством, оскільки

оточуючі нас люди стежитимуть за нашим подружжям, тому ми можемо бути прикладом для інших, або навпаки. Нарешті, відповідальності одне перед одним, оскільки, створюючи сім'ю, ви довіряєте своє життя одне одному. І, наприклад, якщо хтось із вас з вини когось із подружжя буде плакати, то за це доведеться відповідати. Натомість, якщо ви дякуватимете Богові одне за одного, то Його благодать для такого подружжя перевершить будь-які життєві очікування. І це не філософія думки, а правда життя. Тому будьте відповідальними, мудрими й зрілими людьми.

— **Як відомо, сім'я покликана виконувати різні функції: прокреаційну, профілактичну, виховну, усупільнення, розвиваючу, феліцітологічну, економічну, культуротворчу (цей перелік із програми «Основи християнської етики» для 10 кл. ©). Якщо взяти середньостатистичну українську сім'ю, які функції, на Вашу думку, вона успішно виконує, а які ні?**

— Середньостатистична сім'я є неповною, і тому якісно, з вищеперерахованих функцій, не виконує жодної. Тому мусимо звернути увагу на сім'ї, які не розлучаються, і виділити з-поміж них ті, які можуть бути прикладом у цих питаннях. Таких сімей буде меншість, але саме на них ми повинні сконцентрувати свою увагу. У навчально-виховному процесі ми повинні не тільки навчати молодь відповідно до тієї чи іншої програми, а завжди теоретичний матеріал демонструвати на справжніх життєвих історіях, як реалізується і до чого приводить виконання тієї чи іншої функції сім'ї. Відповідно, якщо не виконуються якісь функції сім'ї, то необхідно показувати наслідки цих провалів у житті.

— **Який вихід?**

— Вирішуючи ці виклики сучасності необхідно починати з морального виховання, зокрема на прикладі побудови стосунків. Упродовж років незалежності молоді не показують, у чому полягає краса подружніх стосунків, логіка й пріоритети їх побудови. Формування ціннісних орієнтирів співгромадян повинно базуватися на основах духовності, українських традиціях та на багатій науковій спадщині нашого суспільства.

Тому всім у сьогоднішньому часі необхідно брати відповідальність за майбутнє наших дітей, нашої української сім'ї та держави. Загальновідомо, що найкраще середовище для формування цінностей, формування особистості, яка буде готовою гідно вступити в це непросте життя, є сім'я. На жаль, як уже було сказано, українська сім'я здебільшого не виконує цього завдання стосовно своїх дітей. Адже, згідно зі статистикою, більшість сімей

розлучається, завдаючи біль і страждання одне одному, а якщо мають дітей, то приносять біль і страждання й у життя своїх дітей. Лише невеликій кількості сімей вдається з належною відповідальністю й обов'язком виховати своїх дітей. Існує друга інституція, яка має право й обов'язок брати на себе відповідальність у формуванні громадян, патріотів, хороших майбутніх батьків. Це держава, яка має освітні ресурси. Окрім того, «двигуном» прогресу в цих питаннях часто виступає громадськість і Церква.

У країні, яка себе поважає, одним із фундаментальних, найважливіших пріоритетів розвитку повинна бути сімейна політика. На превеликий жаль, за час незалежності України, не було й немає сімейної політики. Фінансова допомога при народженні дитини, одиноким матерям та деяка інша матеріальна підтримка не є сімейною політикою, а елементом соціальної політики, яка ніяк не впливає на якість сім'ї. Сімейна політика повинна формуватися з двох складових: морально-духовно-етичної та економічної.

Мета сімейної політики полягає у відродженні, формуванні та підтримці морально здорової, щасливої української сім'ї та родини. Ця мета забезпечується комплексним і скоординованим підходом. Ця комплексна робота для сім'ї включає в себе відповідні програми, зокрема й підготовку до життя в подружжі та відповідального батьківства. На сьогоднішній день сформовано достатньо програм, які дозволяють ефективно виконувати ці завдання. Дуже гостро стоїть питання фахівців, які б мали достатню кваліфікацію у викладанні цих програм.

Мусимо визнати, що такого рівня фахівців в Україні досі не готують. Такий фахівець повинен володіти знаннями в наступних галузях: філософія, психологія, педагогіка, богослов'я, соціологія, біоетика, право, риторика, економіка, філологія, а головне — сам повинен бути прикладом у своїй сім'ї. У нас готові програми підготовки таких фахівців і сподіваюся, що в скорому часі ми знайдемо відповідні форми підготовки необхідних спеціалістів. А людей, які б прагнули стати такими фахівцями, є чимало.

Цей підхід є безальтернативним. Нам необхідно вкладати знання молоді в цих питаннях, максимально використовуючи освітні ресурси. Я свідомий того, що й серед читачів цього видання знайдуться особи, яким ця тема близька й зрозуміла, і які мають бажання долучитися до реалізації програм підготовки до життя в подружжі та відповідального батьківства. Тому, усім зацікавленим пропоную зголоситися, надіславши наступну інформацію на e-mail: ukradrian@gmail.com

1. Ім'я та прізвище.
2. Адреса проживання.
3. Освіта та сфера діяльності.
4. Сімейний стан, діти та вік дітей.
5. Обґрунтуйте своє зацікавлення й мотивацію.
6. Контактний телефон.

— Чи важливо для вчителя, викладача предметів морально-виховного спрямування бути високоморальною людиною, дотримуватися біблійного погляду на шлюб, виховання дітей тощо?

— Настільки важливо, що в іншому випадку вчитель не має права проводити таке навчання. Я не хочу здатися надто категоричним, але погодьтеся, що неморальний і недуховний педагог не може викладати предмети духовно-морального спрямування. З іншого боку, видавати себе за такого також немає сенсу, оскільки шкільна аудиторія це швидко зрозуміє й у такого педагога не буде ніякого позитивного результату його праці.

— У програмі «Школа стосунків», яку Ви репрезентували в попередньому числі часопису «Слово вчителю», указуєте на чотири основні складові життя: вміння будувати стосунки, батьківство, віру в Бога й доброчинність. Чому Бог лише на третьому місці? Хіба стосунки з Богом не є визначальними для всіх інших сфер людського життя? Чи це своєрідний захист від можливих звинувачень у клерикалізмі?

— Це умовна нумерація черговості. Для мене Бог є безальтернативною основою життя. Я вже майже два десятки років говорю про стосунки й проводжу час з різними аудиторіями. Якщо говорити відразу про стосунки з Богом, як визначальні для всіх інших сфер людського життя, то не всі відразу сприймуть цю істину. А якщо говорити про побудову стосунків у парі, з іншими людьми, про народження й виховання дітей, то в процесі цих розмов і навчань буквально всі приходять до усвідомлення Бога як Початку й Основи всього.

А що стосується можливості звинувачень у клерикалізмі, то мене не цікавлять такого роду можливі звинувачення. Я науковець, практик, експерт із питань сімейних стосунків, сім'янин, батько тощо, але найперше я — християнин.

— Розкажіть трішки про Вашу сім'ю. Чи є у вас сімейні, родинні традиції?

— Уже п'ять років ми проживаємо в Києві, до цього жили у Львові. Донька в цьому році закінчує навчання в Національному університеті ім. Т. Г. Шевченка, син третьокласник. Дружина багато мені допомагає. Разом ми проводимо чимало різноманітних семінарів та зустрічей і максимально часу намагаємося проводити разом. Багато родинних традицій пов'язані з нашою християнською вірою. Також моя Марійка пише вірші, тому хочу завершити розмову одним із творів моєї дружини.

Найбільше, що я хочу, — це спастися,
Щоб Господь спас мене й дітей,
Батьків і мого чоловіка,
Родину та близьких мені людей.

Я знаю, щоб спасіння досягнути,
Ти дав нам заповіді, дві з них — головні:
Любити Господа і ближнього любити
Всім серцем, думкою і прагненням душі.

Я знаю й те, що знати мало —
Найперше — їх виконувати слід.
Я прагну, але й прагнення замало —
Тому прошу, щоб Ти мені поміг.

Бо я, мій Боже, лиш людина,
Людина грішна і слабка.
Тільки у Тобі моя сила,
У Тобі моя висота. 🙏

Розмовляла **Надія Доля**

Морально-етичні аспекти ХРИСТИЯНСЬКОЇ СІМ'Ї

в духовній спадщині митрополита Андрея Шептицького

Християнська сім'я — це спільнота любові, це найбільший скарб нашого народу. Як найменша клітина людського роду вона складається з осіб. В українській мові слово «сім'я» дослівно означає сім «Я», тобто батько, матір і п'ятеро дітей. В англійській мові слово “family” має цікаве тлумачення: “father and mother I love you” — «батько і мамо, я люблю вас».

Оскільки людина — це істота не лише розумна й свідомісна, а й суспільна та релігійна, то від самого початку свого існування вона вкладається в сім'ю. Здавалося б, що нового можемо сказати про сім'ю; до певної міри кожен із нас відчуває себе, як не фахівцем, то, принаймні, не дилетантом, адже всі ми маємо єдині витоки — сім'ю, або навіть живемо в ній. І кожен із нас, безумовно, відчуває всю гостроту ситуації особливо сьогодні: розривання зв'язків подружніх стереотипів, орієнтацій, зростання кількості розлучень, спад рівня шлюбності та народжуваності; збільшення кількості так званих неповних сімей та багато інших розмаїтих негативів, і все це провокує думку, чому ракові метастази на тілі родини так швидко розповсюджуються? Чи ці руйнівні процеси незворотні? Чому ці засоби, котрі є, неспроможні змінити ситуацію? Чи існує такий собі «ключ розуміння» всіх тих проблем? До кого ж звертатися по допомогу? Хто нам скаже правду?

Людина стає людиною тільки в сім'ї. Мусить бачити біля себе людські обличчя: маму, тата. Усе набуває сенсу, коли є здорова сім'я. Тоді всі наші ділянки суспільного

життя нормалізуються. Хто хоч трохи цікавиться історією, той знає, що доля цілих народів, їх розквіт і занепад залежать від стану й значення сім'ї в суспільстві. У цілому світі нині йде особливий наступ злих сил на родину. Немає такого наступу навіть на Церкву. Вороги діють на сім'ї, щоб поділити їх. Тому нам необхідно охороняти нашу родину в нашій рідній Українській державі. Наш обов'язок звернутись до Бога, бо подружжя, сім'я своїм корінням є у святій волі Творця, це Він сказав Своє перше слово, а Його слово вічне. Акцентуємо увагу на ролі чоловіка у світлі Божого закону, на необхідності відродження гідного та відповідального батьківства та особливого покликання жінки, підтримки й поваги до неї в сім'ї, суспільстві та Церкві.

Сім'я (родина) є перша церква. З родин повстають наступні церкви: парафія, єпархія, національна Церква і вселенська Церква. Церква розглядає сім'ю як надприродний і первинний інститут суспільства, який базується на добровільно укладеному благословенному Богом союзі чоловіка та жінки. Сім'я відіграє виняткову роль у справі виховання людини й становлення здорового й повноцінного суспільства.

Прикметами християнського подружжя є святість, єдність, нерозривність і гідність. Символічною формулою християнського подружжя є: 1+1=1.

Шлюб — фундамент сім'ї й родини. Шлюб — це урочисте приречення на спільне співжиття чоловіка з жінкою, у самій природі яких закладене покликання до подружжя, яке не є чисто людською установою. Сам Бог є його Творцем. Оскільки людина є розумна істота, то

Доля цілих народів, їх розквіт і занепад залежить від стану і ваги сім'ї у суспільстві

чоловік і жінка нерозривну єдність свого співжиття мають робити свідомо, зі знанням і, водночас, маючи свободну волю, повинні одружуватися добровільно. Первісна мета подружнього союзу чоловіка й жінки згідно з Божим задумом — це потомство. Друга мета подружжя — це взаємна допомога чоловіка й жінки в тілесному та духовному вимірах, а узаконене через таїнство подружжя статеве єднання оберігає їх від розпусти.

У своїх повчаннях славний митрополит Андрей Шептицький (1865 – 1944) наголошував на святості подружжя, говорячи, що воно має бути таке, як ціле християнське життя. Таїнство подружжя, яке єднає серця двох людей, він називав криницею, з якої кожен християнин черпає Божу благодать.

У свою чергу засуджуючи тих, які живуть «на віру», не маючи найменшого бажання з'єднати свої життя в християнському подружжі, Андрей Шептицький звертався до них такими словами: «Ви, що живете у подружествах диких, опам'ятайтеся, не давайте людям згіршення, не виставляйте себе й діти свої на стид у людей, а у Бога на кару!», а «Якщо десь, у селі чи в місті, є такі люди, що живуть у дику подружжі, то для них нема іншої ради, як тільки розійтися». «Діти, що вийшли з такого цивільного подружства, ростуть без Бога та віри, а що більше, від самих родичів учаться грішити».

У пастирському посланні «О подружестві і родині» Архiereй давав поради для доброго вибору своєї другої половини. «Не один, шукаючи жени, більше дивився на маєток, чим на те, яка вона є. Пристав до багатой, а вона пізніше ним погордила і вигнала з хати». «Не раз убога, а побожна і працювата буде сто раз ліпшою женою, як богата, і парубок побожний, тверезий, працюватий, розумний, хоч убогий, буде ліпшим мужем і більше щастя принесе жені, як багатий, а пустий» [2].

Митрополит застерігав батьків, які мають намір одружити когось зі своїх дітей, що вони не мають нав'язувати їм своєї думки та своїх вподобань, кажучи таке: «Коли ви, родичі, хочете подружити свої діти, дуже обережно беріться до того діла. Передовсім питайте о щасті, о долі дітей. Порадьте по-Божому, але ніколи в тім ділі не накидуйте дітям своєї волі». «Майбутність належить до тих народів, у яких подружжя є річчю святою, у яких родинне життя є чисте та святе!».

Митрополит Андрей завжди порівнював подружжя з Пресвятою Трійцею, яка є першим прототипом родини: «У тому первовзорі родини Бог Отець є джерелом і первовзором усякого вітцівства, Бог Син первовзором усякого синівства, а Бог Дух Святий, що лучить Отця з Сином і дітей з Отцем, є первовзором усякого материнства, материнської неначе дбайливості й любові» [3]. Християнська родина, за словами митрополита, є, а радше повинна бути відблиском неба.

Християнська сім'я є підставою всякого суспільного ладу, його джерелом та найважливішою клітиною. Наголошуючи на цінності християнських родин, митрополит Андрей Шептицький навчав: «На ніщо не здається одиницям і цілому народові заможність, просвіта та патріотизм, коли не буде в ньому ладу. І так, як той, що хоче збудувати собі хату, кладе насамперед підвалину, — бо від тієї підвалини залежить, чи хата буде сильна, чи зараз розвалиться, — так само той, що дбає про суспільний лад, мусить насамперед подбати про родину» [1].

У своєму пастирському посланні до духовенства та вірних Станіславівської єпархії, владика Андрей наводив приклад Пресвятої Родини: «Як приклад родинного життя, і то найкращий, поставлю вам святу родину». «Шануйте та любіть своїх жінок, як святий Йосиф шанував і любив Пречисту Діву. І так дітей своїх любіть, як святий Йосиф любив Христа!». «Пречиста Діва, хоч як свята, велика та досконала, а в усьому повинувалася святому Йосифові. Шанувала його та й любила і в кожній речі старалася йому допомогти. Так і ви, жінки, слухайте своїх мужів!». А «Ісус Христос, хоч був правдивим Богом, так само, як і правдивим Чоловіком, то, однак, слухав Пречисту Діву й шанував її як Свою Матір, а Свого опікуна шанував і любив, як рідного батька. Ось приклад для вас, християнські діти!» [1].

Митрополит часто говорив про особливу важливість молитви в сімейній спільноті. Він не визнавав за християнську родину ту, яка не сповняє християнського обов'язку пошани Бога, бо без молитви, як він казав, немає спасіння.

Фото В'ячеслава Артерчука

Практику сімейних молитов владика Андрей закликав започатковувати ще від самого початку, коли лишень щойно було укладено нове подружжя. Ці молитви подругів будуть щодня пригадувати їм Божий Закон і їм буде набагато легше тримати мир із людьми.

«Подружжя, яке не було б моральним зобов'язанням і яке б не накладало взаємних прав та обов'язків, було б тільки самолюбством пристрасті», — писав митрополит. Говорячи про провід у сім'ї, митрополит завжди підкреслював важливість чоловіка в керуванні справами родини. Тому в пастирському посланні до духовенства та вірних Станіславівської єпархії писав: «Одна сторона мусить мати провід, без цього не буде єдності. Без цього легко розійдуться вже при першому непорозумінні. А провід цей мусить держати та сторона, яка до такого проводу спосібніша, а саме яка з природи має більшу силу». «І так, уже із самого природного закону, мусить бути жінка у подружжі підчинена чоловікові». «Батько родини, як голова, керує всім, про все думає, усе в порядку тримає і всіх дорогами щоденного християнського життя провадить до неба». «Батько працює, дбає про дочасні добра, щадить і думає про те, що лишити дітям, але не забуває, що вічне спасення важніше від усіх дочасних дібр». «Передовсім батько дбає, щоб його діти були правдивими християнами, заховали аж до смерті віру й не далися звести злими прикладами на бездоріжжя невіри й неморальності», — писав у своїх посланнях митрополит Андрей.

Якщо чоловік в сім'ї є добрим, то для жінки він є підпоурою, порадою, силою, поміччю і прикладом, а для дітей — насамперед, провідником, учителем та приятелем. Важливою якістю чоловіка, який хоче бути успішним сім'янином,

є любов до праці та боротьба з лінню, бо, як писав А. Шептицький, «працьовитий чоловік не має часу грішити».

Не менш важливу роль у сім'ї має відігравати жінка. «Добра, побожна жінка, — писав владика Андрей, — є щастям для чоловіка: вона допомагає йому тягарі життя зносити, сповняти з дня на день часом важкі обов'язки, зносити терпеливо хрести, які йому Бог посилає». «Жінки мають своїх мужів любити і їх слухати навіть тоді, коли вони в дечім і провинилися і своїх обов'язків не так сповняють, як повинні. Жінка мусить про те дбати й про те старатися, щоб чоловікові добре було в хаті. Мусить своїм способом чоловіка до Бога провадити».

Важливою також є роль жінки в сім'ї і стосовно дітей: «Побожна, розумна невістка своїми науками й радами і прикладом впливає на сина, на доньку так, що без її ради нічого не роблять і в пізній віці». «Терпеливістю та любов'ю вона лагодить усі суперечки, сварки та непорозуміння між батьком та дітьми».

Митрополит Андрей наголошував, що підчинення в сім'ї не сміє бути неволею. Має обов'язково бути збережена рівновага між владою та підчиненням владі, яка може бути досягнута лише через моральну любов. Єдиним випадком, за словами пастиря, коли дружина має право не послухати свого чоловіка, є тоді, коли чоловік приказує таке, що є противне Закону Божому. Бо треба більше Бога слухати, як чоловіка.

У своїй Різдвяній проповіді 1938 р. владика Андрей наголосив про важливість такої риси жінок, матерів, як мудрість: «І ви, мудрі християнські матері родин, ходіть у Христовій правді, зберігаючи святощі родинного життя, зберігаючи передання батьків для дітей і внуків. Нехай ваше життя й науки, які даєте чи донькам, чи синам, будуть мудрими вказівками серед труднощів життя. Мудра мати може все досягнути у вихованні дітей. З її школи виходять герої, а як потреба — то й мученики».

Стосовно дітей та обов'язків, які накладаються на них, А. Шептицький застерігав їх берегтися непослуху та зневаги тих, кому вони завдячують життям. Наголошував на необхідності випрацювання таких чеснот, як покірливість, любов і послух батькам. «О, не дай до того, Боже, щоб між нами які безбожні діти посміли колись родичів своїх зневажати або, що гірше, руку на них піднести», — писав у одному зі своїх послань митрополит.

Родина без любові — то так, як тіло без душі

Великий пастир Андрей завжди вчив своїх вірних, що для того, щоби мати щастя в подружжі, потрібно його заключати не на чомусь дочасному, матеріальному, а на любові, яка сприяє доброму зростанню дітей та взаємному шануванню всіх членів родини.

Любов у подружжі має бути підвалиною, наголошував владика, адже «при любові та взаємній пошані буде чоловік та жінка і в праці допомогою, і в журбі потіхою».

Митрополит Андрей наводив таке порівняння: «Любов — то для родини так, як вода для риби. Витягни рибу з води — згине; візьмеш любов з родини — а вже й родини не буде» або ще одне: «Родина без любові — то так, як тіло без душі».

Не можуть родинні стосунки ґрунтуватись лише на одній любові між всіма членами сім'ї. Має бути щось вище, з чого черпає подружжя сили для щоденного щастя. А цим «вищим», за словами митрополита, є Божа любов. «Любов між людьми тим ліпша, чим більше на любові Божій

Фото Олександра Осіпова

спирається. Поміж християнами так має бути, щоби людей для Бога любити. Супружество, що на такій любові стоїть, буде тривале й щасливе», — учив Андрей Шептицький.

«Найважливіша справа для Церкви, народу й родин — аби діти були добре виховані», — наголошував великий пастир. Тому саме вихованню дітей у християнській сім'ї митрополит приділив багато сил та уваги.

«Душа маленької дитини — як та незаписана картка паперу, на ній кожне враження записується сильно. Якщо воно святе й добре, то лишиться дитині щось із християнського життя на ціле життя. Якщо воно погане, гидке, то воно на душі дитини може лишити поганий слід на ціле життя». Тому для малих дітей, як ні для кого іншого, є важливою здорова атмосфера в сім'ї, у рідній хаті, яка є першою та найважливішою школою, де між усіма родичами панують згода та любов. Де батьки дають добрий приклад своїм дітям, застерігаючи їх від злого, можуть вважати, що вже таким чином зробили найбільшу частину у вихованні своєї малечі.

Уся родина, зокрема батьки дитини, ніколи не повинні жаліти дітям своєї любові, адже чим більше її подарують у дитинстві, тим більше отримають її у відповідь на старість своїх літ.

Чинниками сімейного виховання є:

- любов, яка повинна бути діяльною й вимогливою, а також розважливою, справедливою й шляхетною;
- дисципліна, основою якої є пильність та послух разом із довірою;
- покарання, які мають бути справедливими, педагогічними, моральними, що застосовуються в разі необхідності (ніколи не слід карати дітей у моменті гніву, а слід спочатку все з'ясувати);
- нагороди як вияв задоволення, що мають бути справедливими й не викликати в дітей почуття заздрості, ненависті до інших, а, навпаки, радість за інших.

Важливим аспектом, за словами великого митрополита, є дбання батьків про науку своїх дітей, зокрема у державних школах: «Ви, родичі, пам'ятайте, що єсть вашим святим обов'язком перед Господом Богом працювати над добрим вихованням своїх дітей і посилати їх до школи, де лишень можливе. Дбайте про них, бо від того залежить ваше щастя на старі літа, від того залежить і щастя ваших

дітей». Якщо ж батьки випустять з-під уваги цей важливий елемент, існуватиме небезпека того, що діти виростуть злими християнами та не стануть чесними людьми, готовими колись, борони Боже, проклинати пам'ять своїх вихователів.

«Праця для дітей освячує родину», — наголошував владика Андрей, адже чим частіше батько або мати нагадуватиме дитині про різні аспекти характеру доброго християнина, тим частіше самі будуть задумуватися над ними та нагадувати собі їхні щоденні обов'язки.

«Щаслива та дитина, що, зростаючи, одержує від батька здорову науку. Що вже за першим разом, як тільки сягнула по чуже добро, відразу почула від батька це важливе слово: «Цього не вільно! Це гріх! Це не добре!» Бо від тої хвилини вона вже встидається красти». Тому для виховання доброго християнина та свідомого громадянина є важливою постань рідного батька, який завжди старається прищепити дитині від малих літ головні засади чесної людини.

«Дуже велика справа, щоби діти замолоду привикали до Церкви», — казав А. Шептицький, тож також старався

Дуже велика справа, щоби діти замолоду привикали до церкви

завжди своїми посланнями та принагідними проповідями нагадувати батькам, що вони, як ніхто інший, мають один із перших обов'язків виховати своїх дітей як добрих практикуючих християн. «Коли людина від дитинства навчиться боятися Бога, заховувати Його святі Заповіді, дбати про Божу благодать, стерегтися гріха, тоді й у житті буде добрим, совісним чоловіком, правдивим християнином і принесе родителям, Церкві та Батьківщині потіху та славу й буде працювати з хистом для Бога та ближніх». Допомогати в цій справі батькам закликав митрополит і старших братів та сестер, щоб розділяли цю справу зі своїми батьками.

Часто в роки радянської влади траплялось так, що священики не мали вільного доступу до шкіл, де могли б проводити викладання релігії, як це практикувалось раніше. Тому митрополит Андрей збільшив обов'язок батьків у цій справі, щоб ті доклали якомога більше зусиль до того, щоб їхні діти були добре виховані та навчалися від дитинства

правд віри. «Від вашої праці залежить їхнє майбутнє та ваше щастя та старість», — наголошував пастир.

Надзвичайно багато сил та уваги владика Андрей присвятив пропаганді серед вірних того, що кожна сім'я повинна мати якомога більше дітей. «Гріх проти природи мусить бути гріхом проти позитивного Божого закону, — зазначав митрополит про подружній онанізм. У здорових народах, у яких кожна родина має 6, 7, 9 або більше дітей, найстрашніші погроми, найкривавіші війни є ранами, що гояться дуже скоро. Нарід, що прийняв систему двох дітей, є народом таким недужим, що кожна рана є раною, яка вже не гоїться. Система двох дітей коштує навіть більше, ніж найбільші кроваві війни, що тривають кільканадцять літ. Такий гріх є без порівняння важчим від гріха чужоложства».

Андрей Шептицький, будучи сам вихідцем із багатодітної сім'ї, уважав за обов'язок прийняття з Божої волі такого числа дітей, яким нагородить Сам Бог. Для цього він любив повторювати вірним популярну народну приказку: «Бог дасть діти, дасть і на діти».

Мудре повчальне слово Андрея Шептицького лунало й до української молоді. «Молодь, що в правді ходить, що живе благодаттю, ведена Богом, — писав митрополит, — приносить родителям та Батьківщині безмірну потіху та радість, бо й безмірні є можливості досягнень такої молоді».

Тому владика завжди закликав молодих людей не нехтувати думкою старших, не носити себе вище своїх батьків, не вважати себе мудрішими за них, а в покорі прислухатись до їхньої думки, тому що передання є підвалиною майбутнього.

Владика Андрей завжди закликав молодь до святості, чистоти, побожності та відкритості на дію Духа Святого та Божу Мудрість.

Наука, якої навчав великий митрополит Андрей Шептицький близько століття тому, є актуальною й зараз. Із розвитком світу проблем у наших родинах не меншає, а навпаки виникає все більше й більше. Тому є дуже важливо застановитися над важливими словами владики, якими він промовляв: «Як довго у вас в хаті не буде християнського ладу, як довго батько родини не буде добрим мужем для своєї дружини й добрим батьком для своїх дітей, як довго жінка не сповнятиме своїх обов'язків супроти свого мужа, як довго батьки не дбатимуть про виховання дітей, як довго діти не навчатимуться шанувати своїх батьків, так довго і чоловік, і жінка, і діти не будуть добрими християнами, хоч би й до церкви ходили та й інші християнські обов'язки сповняли!».

Слід дбати про те, щоб наші українські християнські сім'ї завжди були прикладом святості, до чого наших предків закликав великий митрополит Андрей Шептицький. 📌

Олег Огірко,
доктор філософії, канд.фіз.-мат.наук, професор
кафедри українознавства,
доцент кафедри філософії Львівського національного
університету ветеринарної медицини та
біотехнологій ім. С. З. Жицького

Література

1. Шептицький А. Християнська родина: Пастирський лист до духовенства і вірних Станиславської єпархії. Жовква, 1900 р. // Митрополит Андрей Шептицький: Життя та діяльність. Документи і матеріали, т. 2: Церква і суспільне питання, кн. 1: Пастирське вчення та діяльність. — Львів, 1998. — С. 19.
2. Шептицький А. Пастирське послання «О супружестві і родині». — Крехів, 1902.
3. Шептицький. А. Слово в Празник Трьох Святых (ЛАЕВ: січень 1939, 2-9) // Митрополит Андрей Шептицький. Твори — Орега (морально-пасторальні). — Рим: Український Католицький Університет, 1983. — С. 377-380.

Секрети успішного

ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

Ми вже багато говорили про те, як зберегти в сім'ї мир, спокій, любов, якими мають бути взаємовідносини між чоловіком і дружиною, у чому запорука сімейного щастя. Але сім'я, як правило, складається не тільки з подружжя: у ній зазвичай є діти, про яких у Біблії написано так: «Діти — спадщина Господня, плід утроби — нагорода!» (Пс. 126:4). Як же правильно розпорядитись Божою спадщиною, не втратити її для Небесного Царства? Як не стати недбалим розпорядником нагороди від Господа?

Думаю, усі, хто має дітей чи внуків, не раз ставили собі ці запитання. Адже в кожного з нас нестерпно болить серце при думці про теперішнє та майбутнє наших найрідніших, коли ми бачимо, як наполегливо диявол старається погубити якнайбільше людей. І особливо ворог людства зацікавлений у наших дітях, адже саме в дитячому та юнацькому віці найлегше звести з правильного шляху.

А так важливо, щоб, коли вдруге на цю землю прийде наш Господь, ми, батьки, могли сказати Йому ті ж слова, які наш Спаситель каже Своему Небесному Отцеві про викуплених Ним земних дітей: «Ото Я та діти, яких Бог Мені дав» (Євр. 2:13)! Тож сьогодні поговоримо про, так би мовити, секрети успішного виховання дітей. Відразу ж зауважу, що те, що ви почуєте, — не моя особиста мудрість, хоча, тривалий час працюючи з дітьми, я мала змогу переконатись у правильності того, про що йтиметься далі. Звичайно, якнайперше ми скористаємося порадами Слова Божого, а ще прислухаємося до повчальних думок щодо виховання дітей у сім'ї, які накопичила педагогіка за всю історію існування людського роду і які не суперечать Господнім настановам.

Роль батьків у житті дітей

Найперше спробуємо дати відповідь на запитання: для чого дітям батьки? Які обов'язки покладено на тих, хто дає життя собі подібним? З цього приводу є різні погляди. Деякі, котрих, на щастя, меншість, вважають, що їхнє завдання полягає тільки в тому, щоб народити дітей, так-сяк забезпечити їхні потреби, а вихованням має займатися хто завгодно, але не вони. Це призводить до того, що діти таких батьків, покинуті напризволяще, незважаючи на зусилля вихователів і вчителів ростуть самі по собі, життєвої премудрості їх навчає вулиця. Відомий і результат такого ставлення батьків до дітей. У більшості він трагічний: зламане гріхом життя на землі й назавжди втрачена вічність. А горе-батьків чекає безрадісна, самотня старість.

Ще одна група батьків, забуваючи пораду Соломона: «Син мудрий — потіха для батька, а син нерозумний — то смуток для ньеньки його» (Пр. 10:1), дотримується думки, що найголовніше для їхніх дітей — це матеріальні блага, а дбати про душу дитини — це щось другорядне, непотрібне, те, що прийде саме собою. Такі тата й мами стараються зробити все для того, щоб їхній дім був рогом достатку, а діти завжди смачно та сито їли, якнайкраще одягалися, мали модні речі, сучасну апаратуру тощо. Одне слово, не просто не гірше за інших, а набагато краще. Забезпечені всім потрібним і непотрібним, але не навчені найнеобхіднішого, такі діти зростають чортополохом і часто збиваються на манівці, котрі приводять до плачевного кінця. А батьки, знову ж таки, на старості літ ллють гіркі сльози, не в змозі нічого змінити.

Є також батьки, котрі усвідомлюють і необхідність турбуватися про добробут дітей, і необхідність їх виховання, але, як правило, не знаходять на це часу. Заклопотані своїми повсякденними проблемами, вони думають, що завтра почнуть більше приділяти уваги своїм дітям, більше цікавитимуться їхнім життям. А те завтра ніяк не приходить, бо суєти не меншає, і діти потерпають від нестачі батьківського спілкування, від відсутності мудрої поради, розуміння з боку близьких. Раніше чи пізніше настає момент, коли між дітьми та батьками виростає стіна відчуження і вже важко щось змінити на краще. І тоді батьки тішать себе думкою, що не тільки в них такі взаємовідносини з дітьми, а й у більшості людей: нічого не вдієш? Про гармонію родинних стосунків у таких випадках залишається лише мріяти.

І останній варіант. Єдино правильний. Батьки, незважаючи на нелегке сьогодення, знаходять час і для вирішення щоденних проблем, і для виховання дітей, знаючи, що останнє потрібно ставити на перше місце. У таких сім'ях панує здорова моральна атмосфера, духовність постійно на чільному місці, а діти ніколи не почувають себе непотрібними, завжди знаходять розуміння та підтримку і мами, і тата. Серце дітей наповнюють ті якості, які Господь хоче бачити в кожній людині. Звичайно, і в цих сім'ях є труднощі, але Господь допомагає долати їх. У старості такі батьки тішаться дітьми й онуками, дякуючи Богові за свою родину.

Запорука сімейного благословення

Напевно, кожен зараз мав змогу визначити, до якої групи віднести свою сім'ю. І не помилюсь, якщо скажу, що все-таки найбільш любий нашому серцю останній варіант. Отож, як досягти успіхів у взаємовідносинах між батьками та дітьми, як виховати громадян Небесного Царства? Можливо, дехто з вас уже зауважив, що в попередньому прикладі я згадувала про Божу допомогу. *«Свого тягаря поклади ти на Господа, — і тебе Він підтримає, Він ніколи не дасть захитатися праведному!»* (Пс. 54:23), — впевнено говорить псалмист Давид. А його син Соломон, мудрість якого була від Самого Бога, продовжує: *«Поклади чини свої на Господа, і будуть поставлені міцно думки твої»* (Пр. 16:3). Так, саме Господь благословляє нас у всіх сферах нашого життя, а особливо у вихованні наших дітей. Про це ми читаємо в Євангелії від Матвія: *«Ісус же сказав: «Пустіть дітей, і не бороніть їм приходити до Мене, — бо Царство Небесне належить таким»* (Мт. 19:14-15). Тож перший секрет ми розкрили: запорука нашого успіху — у постійному слідуванні за Господом, у виконанні Його волі.

Ми повинні не забувати ще один важливий момент, який важко назвати процесом виховання, але без нього будівництво духовного дому наших дітей приречене на провал, адже це є своєрідним фундаментом виховної споруди. Особливо до цього слід прислухатися тим, у кого створення сім'ї ще попереду, адже іншим змінити минуле не під силу. Отож, на здоров'я, характер, учинки, майбутнє дітей впливає те, що ми робимо сьогодні. Про це говориться в другій Заповіді Божій (читаємо другу її частину): *«...бо Я — Господь, Бог твоїй, Бог заздрисний, що карає за провини батьків на синах, на третіх і на четвертих поколіннях тих, хто ненавидить Мене, і що чинить милість тисячам поколінь тих, хто любить Мене, і хто держиться Моїх заповідей»* (Вих. 20:5-6). Дуже важливе застереження нам, батькам, яке стосується всіх сфер нашого життя. Тому потрібно кожної миті пильнувати, щоб самим не порушувати волю Божу на життєвому шляху й тим самим не шкодити своїм дітям. Для підтвердження цієї думки наведу й слова Соломона: *«У своїй неповинності праведний ходить, — блаженні по ньому сини його!»* (Пр. 20:7).

Саме від нас залежить, чи будуть блаженствувати наші діти і на цій землі, і на землі новій.

Доречно згадати також застереження, яке Ангел Господній дав матері Самсона: *«І сказав Маноах: «Тепер нехай сповниться слово твоє. Та як нам виховувати ту дитину, і що чинити з нею?» І сказав Ангел Господній до Маноаха: «Усього, що сказав я жінці, нехай вона стережеться. Усього, що виходить із виноградного куща, не буде вона їсти, а вина та напою п'яногого нехай не п'є, і нічого нечистого нехай не їсть. Нехай додержує всього, що я наказав»* (Суд. 13:12-14). З наведеної цитати ми бачимо, що ангел застерігає майбутню матір від того, що зараз прийнято називати шкідливими звичками, адже алкоголь, наркотики, нікотин, вживання яких дуже поширилось останнім часом, згубно впливають не тільки на самих батьків, а й на плід в утробі матері. Сучасна медицина також довела, що спосіб життя батьків (зауважу: обох! адже часто в усіх бідах звинувачують лише жінку) у той час, коли дитя ще перебуває в лоні матері, дуже впливає на фізичний та духовний стан майбутньої дитини. Маля, наприклад, відчуває, бажане воно чи ні, переживає емоційний стан матері та батька. Тому так важливо, щоб у сім'ї завжди панували любов і злагода, мир і спокій, щоб не було постійних суперечок чи негативного ставлення батьків дитини одне до одного.

Помилки батьківського виховання

І ось дитина з'являється на світ. Коли ж потрібно починати отой процес виховання? Народна мудрість говорить, що дитину треба вчити ще тоді, коли вона лежить поперек ліжка, бо потім може бути пізно: «Чого не навчився Іванко, того й Іван не навчиться». І це справді так. У притчах Соломона читаємо: *«Привчай юнака до дороги його, і він, як постаріється, не уступиться з неї»* (Пр. 22:6). Тут підкреслюється, що те, чого ми навчили дитину змалечку: чи доброго, чи поганого, супроводжуватиме її все життя.

Ми, звичайно, хочемо навчити своїх дітей доброго. Тож найперше маємо пам'ятати, що наша любов до них не має бути сліпою, бо вона приводить до, м'яко кажучи, небажаних наслідків. Що це означає? Любов батьків до дитини стоїть на високому рівні, а вимогливість, дисципліна — на нулю. Це призводить до всездозволеності, і тоді не батьки керують дитиною, а дитина — батьками, бо в неї нема поняття про «можна» і «не можна». Вона знає одне: «Хочу!», коли йдеться про її забаганки, або друге: «Не хочу!», якщо її просять зробити щось таке, що їй не подобається. Дитина перетворюється на своєрідного деспота й використовує всі можливості (залежно від віку), щоб домогтись бажаного.

Результат такого виховання часто можна бачити в магазині. Заходить мама з дитиною, маючи намір зробити якісь покупки. Дитя зразу ж починає чи брати щось, що йому сподобалось, чи невпинно кричати, щоб йому купили те чи інше. І ніякі вмовляння не допомагають. Тож знічена мама або якнайшвидше купує потрібне й витягує силою з магазину своє чадо, яке не перестає репетувати, або, щоб уникнути неприємностей, купує все підряд, на що вказує вимоглива ручка дитини.

Чинячи так, поступаючись у всьому, не задумується така мама над тим, що ж буде далі, коли дитина виросте. А потім може бути наступний варіант: разом із віком дитини будуть зростати і її егоїстичні вимоги. Пригадується одна життєва історія. Геннадій був єдиним сином у батьків. Мати безтямно його любила. Коли він був маленьким, часто сварилася з дітками чи їхніми батьками за те, що нібито ображають її синочка. Вона ревно захищала Гену навіть тоді, коли винен був саме він. І хлопчик почував себе безкарним. У школі теж завжди були винні лише вчителі: примушують дитину

чергувати, роблять зауваження щодо його поведінки, не розуміють його тощо. Ніякі роз'яснення педагогів про школу такого виховання засліплена любов'ю мати належним чином не сприймала. Тож коли Геннадій виріс, почав вести себе ще більш зухвало: вимагав у матері гроші на свої гриховні розваги, випивши, часто ображав і бив її. Нещасна мати відчула на собі гіркий результат неправильного виховання сина, але нічого вже не можна було змінити.

Ще одна помилка, якої припускаються деякі мами й тати. Часто вони несвідомо сприяють появі негативних проявів у поведінці дитини. Що саме я маю на увазі? Згадайте всім знайому картину: маля рученятами б'є маму чи тата, дідуса чи бабусю, а вони радіють: яке ж воно розумненьке. І невтямки їм, що через деякий час ці рученята, якщо їх спочатку не спинити, будуть уже не жартома, а всерйоз бити всіх підряд.

Або ще таке. Маршрутка — як дідова рукавичка з усім відомої казки: людям немає місця навіть вільно стати, не те, що сісти. А на сидінні сидить молода мама і поруч з нею — синочок. Вона не вважає за потрібне взяти дитину на руки, щоб хтось сів. Можна з упевненістю сказати, що ця дитина, коли підросте, ніколи не поступиться місцем старшим. А така мама ще й буде обурюватися, що чужі діти не поступаються місцем їй, бо, бачте, школа не навчила.

Як же уникнути цих помилок? Батьківська любов до дітей, співчуття, ніжність, ласка мають поєднуватися з вимогливістю до них, справедливістю, приучуванням до дисципліни та порядку. Тільки тоді можна буде досягти успіху у вихованні, а батьки будуть користуватись у дітей заслуженим авторитетом. Це так званий авторитетний стиль виховання.

Методи дисциплінування

Дитя від народження потрібно вчити того, що можна робити, а чого не можна. Найперше, коли ви бачите, що маля робить щось неправильно, його потрібно застерегти, вказавши на наслідки таких дій, зауваживши також, що це приносить вам смуток. Дітки найчастіше прислухаються до цього, тому

що мають вразливу душу. Спочатку це застереження має бути лагідним, адже в більшості випадків такий метод спрацьовує. Але якщо ви бачите, що така ваша мова не дає бажаного результату, застереження має стати суворим і вимогливим. Безпечно в таких випадках бути поблажливим і тішити себе думкою, що коли дитина підросте, то сама зрозуміє. Ні, не зрозуміє, а навпаки, її погані нахили будуть зростати разом із нею. А батьки не зможуть дати ради своїй дитині.

Якщо ж згадані вище методи не діють, дитина не використала свій шанс на виправлення, тоді потрібно застосовувати покарання. Часто батьки негативно ставляться до покарання в будь-якій формі (чи то фізичного, чи то морального, чи то матеріального), мотивуючи це тим, що їхня любов несумісна з такими діями. Але в Слові Божому ми знаходимо наступну пораду: *«Хто стримує різку свою, той ненавидить сина свого, хто ж кохає його, той шукає для нього картання»* (Пр. 13:24). Сказано коротко й зрозуміло: якщо ми при потребі не застосовуємо «різку», то ненавидимо своїх дітей. Наголошую: при потребі, а не без толку, щоб, наприклад, зігнати на дитині свою злість чи карати, не розібравшись, хто правий, а хто винен. До речі, про останнє: дитина завжди має знати, за що її карають, щоб не повторювати надалі своїх помилок. Не робіть так, як циган у відомій життєвій притчі: наб'ю наперед, поки ще й не провинився.

Розумне покарання, як правило, приносить користь дитині. Наведу, як ілюстрацію, ще один життєвий досвід. Коли мій старший син був ще малий, років 2-3, він проявляв свій непослух тим, що, кричачи, падав на землю й розмахував руками й ногами. І ніяк не можна було відучити його від цього й навчити слухняності. Сусідка, старша за віком, порадила взяти різку, мовляв, вона не завдасть фізичної шкоди, а користь принесе. І справді, достатньо було лише одного удару. Ніколи після «різкової» профілактики не доводилось сину повторювати щось двічі. *«Різка й поука премудрість дають, а дитина, залишена тільки собі, засоромлює матір свою»* (Пр. 29:15), — ще раз нагадує нам Соломон.

Щоб не дійти до покарання (а це робити дійсно неприємно), потрібно дотримуватись даного дитині слова і в заохоченні, і в покаранні, завжди говорити їй правду. Якщо ми дитині постійно тільки щось обіцяємо, а не виконуємо, вона перестав нам вірити і робить для себе відповідні висновки. Якщо не виконана батьківська обіцянка чогось доброго, то дитина думає, що її просто не люблять, і страждає від того. Якщо ж ми не виконуємо погрозу покарати її за повторні негативні дії, дитина буде зневажливо ставитися до нас, і ніякі слова вже не допоможуть примусити дитину виконати нашу вказівку.

Звичайно, усе, сказане вище, не вичерпало теми виховання дітей. Але маю надію, що кожен візьме для себе щось корисне. А на закінчення наших сьогоднішніх роздумів наведу ще декілька біблійних віршів. *«Лагідна відповідь гнів відвертає, а слово вразливе гнів підіймає»* (Пр. 15:1), — нагадує нам Соломон, а потім знову підкреслює: *«Ліпший від силача, хто не скорий до гніву, хто ж панує над собою самим, ліпший від завойовника міста»* (Пр. 16:32). Старайтеся з Божою допомогою бути стриманими навіть у найскладніших ситуаціях, не давайте вашим емоціям вихлюпнути через край, і ви зможете досягти успіхів у вихованні ваших дітей. І нехай милосердний Господь допоможе вам у всьому. 🙏

Олена Прадійчук,

учитель світової літератури,
російської мови та основ християнської етики
Люблинецької ЗОШ І – III ст. Волинської обл.

Фото В'ячеслава Артерчука

Уподобнюватися Творцю

Чеснота: ЛЮБЛЯЧИЙ

«...любов проганяє страх...» (1 Ів. 4:18)

Мені дуже хочеться вірити, що ви отримали велике задоволення від праці над чеснотою організований. У вас є великі перемоги над собою, ви почали робити набагато більше корисних справ, ніж раніше. Перемагати в собі ті речі, які заважають нам і тим, кого ми любимо, — це робити подарунок для себе й тих, кому ми дорогі. Тож продовжимо наше вдосконалення, роблячи тим самим своє життя й життя інших прекраснішим.

У наступних числах журналу ми навчимося бути люблячими та слухняними. Це дві чесноти, які вкрай необхідні в шлюбному житті, а також у всіх стосунках, які існують між людьми. Пориньмо в цю прекрасну подорож і отримаймо більше насолоди від нашого життя.

Люблячий — здатний давати, не чекаючи нічого взамін. Добровільний вибір та виконання того, що служить найкращим чином для блага тих, кого ми любимо. Протилежною якістю люблячого є **егоїзм**. **Егоїстичність** — себелюбство, байдужість до людей, нехтування суспільними інтересами задля особистих. Егоїстичні люди йдуть до своєї мети по головах інших, не зважаючи ні на що. Людина, яка думає тільки про себе, може побудувати блискучу кар'єру, але навряд чи зможе знайти своє гідне місце в суспільстві. Швидше за все, вона буде приречена на самотність чи оточена людьми, які не мають нічого спільного з поняттям дружба.

1. ІСУС — приклад любові

Взірцем любові на землі був Ісус Христос. Краще за Нього ніхто ніколи не любив. І ми маємо всі можливості повчитися від Нього, як потрібно любити. Бог залишив для нас цю можливість, описавши це у Своєму Слові.

Жертва заради спасіння людей

«Так-бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне» (Ів. 3:16).

В Едемському саду дияволу вдалося обманути Адама та Єву. Вони послушали його, тим самим пішли проти Бога, за що мали отримати покарання в майбутньому. Це покарання полягало в тому, щоб перебувати всю вічність у пеклі. Як наслідок, усі люди почали народжуватися зі схильністю вибирати те, що вибрали їхні предки. Тому всіх людей чекало у вічності пекло.

Ісус Христос залишив Небо, славу Небесного Батька, поклоніння всіх небожителів і прийшов на землю, щоб урятувати нас від цієї жахливої участі. Він став жертвою заради нас. Пішов на страждання й смерть, та смерть Його не втримала — і Він воскрес. Це була і є Його велика любов до нас. Тепер кожній людині, яка повірила в те, що зробив Ісус, не потрібно після смерті йти в пекло. Усі, хто повірив і прийняв жертву Ісуса, будуть із Ним у раю. Так сталося з розбійником, який повірив в Ісуса на хресті й отримав запевнення, що буде з Ним у раю.

Ми всі робимо погані вчинки, які тягнуть за собою наступні погані вчинки. І для того щоб розірвати цей ланцюжок, потрібно, щоб хтось проявив свою безкорисну любов

і підставив своє плече. Наведу такий життєвий приклад. Одному чоловікові на роботі стало зле, його забрала швидка в лікарню. Він був завскладом і не зачинив склади. Його співпрацівники виявилися непорядними людьми й винесли зі складу товарів на велику суму. Коли він дізнався про це, то сильно зажурився і з безвиході запив. Через це дружина вигнала його з дому. Коли його друг дізнався про ці справи, то дав йому необхідні гроші. Він перестав уживати спиртне, повернувся до сім'ї й продовжив повноцінне життя.

Любов до грішних

«А Бог доводить Свою любов до нас тим, що Христос умер за нас, коли ми були ще грішниками» (Рим. 5:8).

Щодо любові, то Біблія описує три категорії людей: коли їх люблять, то вони не люблять; коли їх люблять, то вони також люблять; коли їх не люблять, то вони люблять. До якої із тих трьох категорій належите ви? Ісус показав приклад, як любити тоді, коли вас не люблять. Слово Боже говорить про те, що Ісус полюбив і постраждав за нас, коли ми були грішними. Іншими словами, ми не заслужили на те, щоб нас любили. Нас потрібно було покарати, а Ісус полюбив нас у той час. Він дав нам бонуси наперед.

Ми повинні озброїться цією істиною, щоб почати давати людям бонуси наперед, очікуючи, що настане момент у їхньому житті й вони обов'язково зміняться. Ми не можемо їм дорікати, а тільки терпеливо чекати, виявляючи їм свою любов раз за разом. Одна жінка вирішила розлучитися, бо чоловік почав їй зраджувати. Чоловік просив пробачення й обіцяв, що зміниться. Дружина готова була дати шанс, але якщо вона побачить, що він змінився. Я сказав цій жінці, що він ніколи не зміниться, якщо вона прямо зараз не почне з ним жити й допомагати йому змінитися. Вона згодилася, і тепер вони прекрасно живуть.

Полюбив людей до кінця

«Перед святом же Пасхи Ісус, знаючи, що настала година Йому перейти до Отця з цього світу, полюбивши Своїх, що на світі були, до кінця полюбив їх» (Ів. 13:1).

Двоє закоханих людей до одруження готові перевернути гори одне для одного. Та після весілля вони часто починають накладати умови на свою любов. Дружина вимагає від чоловіка любові й лише взамін готова йому коритися. Чоловік вимагає покори, а тільки тоді навзаєм готовий любити. Чекають, хто зробить крок перший. Не дочекавшись правильних кроків із боку свого партнера, починають жити кожен своїм життям.

Ісус приймав людей, не виставляючи їм умов. Він виявляв любов, не зважаючи на їхні вчинки. І Біблія сповнена таких прикладів, які показував Христос. Біля купальні сидів хворий чоловік, якого Ісус запитав, чи хоче він бути здоровим. Цей чоловік почав виказувати своє незадоволення тим, що немає людини, яка змогла б йому допомогти. Ісус, замість того, щоб поставити його на місце, каже йому: «Будь здоровий».

Тож будемо вчитися від Ісуса любити людей такими, як вони є. Нам дуже не хочеться, щоб люди вказували, якими ми маємо бути. Так само й людям не хочеться, щоб їм указували на їхні помилки. Христос проявляв Свою любов і вірив, що вона буде змінювати людей. Це ми бачимо в історії з десятима прокаженими. Вони пішли від Ісуса, коли Він за них помолився. Дорогою побачили, що зцілилися. Дев'ять егоїстів пішли до своїх домівок і лише один повернувся, щоб подякувати. Коли ми любитимемо людей такими, як вони є, люди змінюватимуться, а від цього змінюватиметься світ, який нас оточує.

2. Біблійні принципи

Любити Бога

«Він же промовив йому: „Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою”» (Мт. 22:37).

Для того щоб навчитися любити людей, нам необхідно навчитися любити Бога. Люди сьогодні готові віддавати великі гроші за журнали, навчання, тренінги, щоб мати любов, утім так їй не отримують. Вони не розуміють головного: любов людині дає Бог, коли ми Його любимо. Ісуса потрібно полюбити всім розумом. Це означає, що всі наші думки мають бути про Нього й від Нього. Наповнивши свій розум Богом, ми відчуємо, як наше серце (сутність, бажання) стають схожими на серце Ісуса Христа. Як наслідок, усі наші вчинки будуть схожими на вчинки Ісуса.

Любити Бога — це означає, що завжди на першому місці Він. Це буде викликати в нас бажання розпочинати день із читання Його Слова. Нашими першими думками після того, як ми прокинемось, будуть думки про Творця нашого життя. Перевагою наших учинків буде бажання догодити Богові, а не людям. Нам захочеться виконувати Його Заповіді безкомпромісно.

Любити ближнього

«...Любити свого ближнього, як самого себе, це важливіше за всі цілопалення й жертви!» (Мк. 12:33).

Після того як людина навчиться любити Бога, у неї з'явиться велике бажання любити людей. Любячи людей, ми робимо своє земне життя повноцінним і щасливим. Нічого так не радує людину, як віддавати всього себе заради щастя інших.

Бог закликає нас, щоб ми любили людей так, як ми любимо себе. Він не просить від нас більшого. У Слові Божому сказано чинити з людьми так, як би ти хотів, щоб вони чинили з тобою. Не люблячи інших, ми обділяємо себе їхньою любов'ю, бо такий Божий принцип. Люби людей настільки сильно, наскільки ти хочеш, щоб вони любили тебе.

Любити ближнього — це покривати гріхи, які вони роблять (1 Петр. 4:8): *«Найперше майте щире кохання один до одного, бо кохання покриває багато гріхів!»* Даючи людині шанс виправитись після помилки, сказати добре слово, коли нам зробили зле, підставити плече тоді, коли по-людськи потрібно було прогнати — це і є покривати гріхи ближнього. Так поводяться із людьми, ми збиваємо їх із пантелику й розтоплюємо їхні жорстокі й черстві серця.

Ще одним важливим кроком любові є те, щоб ставити потреби інших людей вище за власні й намагатися насамперед задовольнити саме їх.

Любити ворогів

«А Я вам кажу: Любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас проклинає, творить добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує, щоб вам бути синами Отця вашого, що на небі, що наказує сходити сонцю Своєму над злими й над добрими, і дощ посилає на праведних і на неправедних» (Мт. 5:44-45).

Найважче завдання, яке Бог ставить перед людьми — це любити своїх ворогів. Якщо подивитися на земне життя Ісуса, то ми це бачимо повсюди. Юда, один із учнів Ісуса, крав гроші, які їм жертвували на прожиття, продав Його за 30 срібних монет, а Ісус дозволив йому поцілувати Його.

Декілька порад, які залишив для нас Ісус стосовно ворогів. *«Благословляйте тих, хто проклинає»*. Нам бажать поганого, обзивають нецензурними словами, а ми, зі свого боку, бажаємо, щоб Бог цю людину благословив. Так чинив Ісус, так робили Його учні.

Наступне, до чого закликає нас Ісус стосовно наших ворогів, — це творити добро тим, хто нас ненавидить. Ось життєвий приклад. Через непорозуміння з начальником працівник змушений був змінити місце роботи. Після цього начальник почав зводити наклепи на свого колишнього працівника, спілкуючись з його клієнтами. А той, навпаки, почав направляти клієнтів до нього за товаром. Минуло трохи часу. Коли ці люди зустрілися, начальник почувався ніяково й урешті попросив пробачення за свою поведінку.

І ще одне, що Ісус нас просить робити нашим ворогам, так це молитися про них. Той, хто практикував це, може засвідчити, що молитва — це потужний інструмент, який може змінити нашого ворога й навіть перетворити його на друга. Якщо у вашому житті є така людина, почніть молитися про неї!

Любов — це жертва

«Любов довготерпить, любов милосердствує, не заздрить, любов не величається, не надимається, не поводиться нечемно, не шукає тільки свого, не рветься до гніву, не думає лихого, не радіє з неправди, але тішиться правдою, усе зносить, вірить у все, сподівається всього, усе терпить! Ніколи любов не перестає! Хоч пророцтва й існують, та припиняються, хоч мови існують, замовкнуть, хоч існує знання, та скасується» (1 Кор. 13:4-8).

Люди закохуються, одружуються, а пізніше розчаровуються й починають вірити, що справжньої любові не існує. Диявол викривив у людей розуміння любові. Він нав'язав думку, що любов — це коли тебе роблять щасливим. Біблійне розуміння любові — це коли людина робить щасливою іншу людину. Тобто, любов це не щось отримувати, а віддавати найкраще для того, кого любиш. Писання говорить: *«Блаженніше давати, ніж брати!»* (Дії 20:35). Ми завжди отримуємо більшу радість, коли щось даємо, ніж тоді, коли щось отримуємо.

В основі розуміння любові лежить слово *жертва* того, хто любить. Невідомий автор сказав: *«Любити — це давати людині те, що їй дуже потрібно, тоді коли вона найменше на це заслуговує»*. Любов завжди шукає можливості творити добро тому, кого вона любить. Якщо ми матимемо таке розуміння любові, то Біблія нам обіцяє, що така любов ніколи не перестає. Така любов зможе любити навіть тоді, коли вона не має нічого подібного стосовно себе.

Примножувати любов

«Бог не бачив ніколи ніхто. Коли один одного любимо, то Бог в нас пробуває, а любов Його в нас удосконалилась» (1 Ів. 4:12).

Любов не може залишатися на одному рівні. Вона може зростати або маліти, і це залежить від тих учинків, які ми здійснюємо. Для того щоб наша любов посилювалась, необхідно усвідомити наступне.

Любов — це пізнання Бога

Я можу пізнати, що таке любов, зі Слова Божого. Вона раціональна. Я можу розуміти й примножувати знання про любов протягом усього свого життя. Можливо, ви не

думали про Біблію в такому аспекті, але вся Біблія є історією про любов, у якій є чого повчитися. Це історія незмінної Божої любові до невірного людства. Протягом усієї Біблії ми бачимо, як Бог доглядає, годує, піклується про людей, яких Він любить. Завжди намагається залучити до Себе дорослих і дітей: *«Здалеку з'явився мені Господь і сказав: "Любов'ю вічною Я полюбив тебе, тому милість тобі виявляю"»* (Єр. 31:3).

Старий Завіт говорить про взаємовідносини між Богом Яхве та євреями, як про любов чоловіка до своєї зрадливої дружини, що прагне повернути її, незважаючи на минуле. У Новому Завіті це об'явлення розширюється, щоб показати чудову картину Божої любові до всіх людей. Любові безмежної, виявленої в здійсненні остаточної Божої жертви для того, щоб оточити нас Своїм вічним піклуванням. Ми бачимо Бога в Особі Ісуса, що втілювався в Людину, готового піти на смерть для того, щоб спасти тих, кого Він любить.

Зростання в любові одне до одного можна порівняти з рівностороннім трикутником, на вершині якого Бог. Чим ближче чоловік і дружина до Бога, тим ближче вони одне до одного.

Якби нам потрібно було підсумовувати все, що ми можемо пізнати про любов за допомогою вивчення Божих справ, зроблених для людей, про які оповідає Писання, то можна було б сказати просто: **«Любити — означає завжди робити все найкраще для того, кого любиш»**. Тому нам не варто бути необізнаними в понятті про любов. Ми можемо вивчити це поняття зі Слова Божого — єдиного повністю достовірного джерела інформації.

Любов — це мистецтво

Цей принцип виправляє загальне помилкове поняття про любов, що переважає особливо серед підлітків, які думають, що любов — це найлегша для пояснення й найпростіша у світі річ. Любити легко, для цього не потрібно ні міркувань, ні старань. Інакше кажучи, немає необхідності вчитися любити й навіть думати про це. Потрібно діяти так, як підказують обставини.

Насправді, любов дорого дістається. Вона багато жадає від люблячого навіть тоді, коли її прояв дає досконалу радість. Якщо ви діяти будете відповідно до обставин, то майже завжди будете помилятися. Любов — це мистецтво, котрого потрібно навчитися, і дисципліна, котрої потрібно дотримуватися.

Як же цього вчитися? У Біблії є прямі настанови щодо мистецтва любові в подружжі, а також дошлюбного життя, зокрема в Книзі Пісня над піснями Соломона. Ми можемо навчатися цього на різноманітних біблійних семінарах і курсах із цієї тематики. Таке навчання й нагадування постійно потрібне тим, хто одружений. Людина, яка перестає вчитися, починає деградувати.

Любов — це вибір

Важливо зрозуміти вищевказаний принцип у світлі атак світської пропаганди, що наполягає на тому, що любов — це почуття, яке не піддається контролю. Мовляв, любов прилітає й відлітає, як бездомний горобець, сідаючи там, де його не просять, і відлітає тоді, коли йому заманеться. Більшість сюжетів кінокартин або телевізійних драм, що показують, як юнак зустрічає дівчину, як дівчина розлучається з юнаком або як чоловік розлучається з дружиною, засновані на передумові, що любов є випадковим почуттям. Буває так, що почуття любові взагалі не з'являється. Або ж, коли воно якось виникне, а потім зникне, то не можна нічого зробити, щоб повернути його назад.

Але істина полягає в тому, що любов — це діяльна сила, контрольована волею людини. Ви не є «просто рабом любові», як співається в одній пісеньці. Якщо ви християнин, у серце якого вилилася Божою любов, то можете прийняти рішення любити своїм розумом. Ви можете відновити любов у своєму шлюбі; ви можете протистояти недобрим почуттям, які приходять, щоб вони не поневолювали вас.

Вибір щодо шлюбного партнера потрібно робити все життя, а не лише перед одруженням. Диявол пропонуватиме чоловікам дивитися на інших, привабливіших жінок. Який вибір ми зробимо? Нам необхідно щодня робити вибір на користь своєї шлюбної половини. Якщо я помічатиму й акцентуватиму увагу лише на хорошому своєї половини, то зі мною житиме принцеса. А якщо робитиму навпаки, то зі мною житиме баба яга. І все залежить від мене, який вибір я роблю кожного дня.

Одного разу після конференції на сімейну тематику до мене підійшов хлопчина років чотирнадцяти. Він розказав, що закохався в дівчину, яка набагато старша за нього, що дуже тяжко страждає й хоче бути з нею. Я порадив йому перестати про неї думати, намагатися не бувати в тих місцях, де буває вона, зайнятися корисною справою з удосконалення себе. Через два тижні він зателефонував мені й подякував за те, що я допоміг йому. А я ще раз переконався, що ми любимо тих, на користь кого зробили свій вибір. І чим серйозніший вибір ми зробили, тим сильніші почуття нас відвідали.

Любов — це зусилля

Нескінченний потік реклами спрямований на те, щоб навчити людей, як стати привабливими. Для цього потрібно підібрати правильну зубну пасту, парфуми, креми, шампуні, дезодоранти тощо. Фактично, є список речей, які майже гарантують залучення потенційних коханців, що без кінця стукатимуть до вас у двері, або постійно зупинятимуть на вулиці. Наше суспільство, кероване засобами масової інформації, вимірює привабливість трьома мірилами: популярністю в суспільстві, сексуальною привабливістю, використанням «правильних» продуктів.

Слово Боже розкриває справжній секрет, як бути привабливим і бажаним у шлюбі. Секрет полягає в тому, щоб самому вміти любити, замість того щоб докладати всіх зусиль, щоб бути любимим. Один чоловік шукав собі ідеальну дружину. На своє запитання, як знайти ідеальну дружину, отримав відповідь: «Коли ти станеш ідеальним чоловіком, тільки тоді знайдеш ідеальну дружину». Для того щоб стати ідеальним партнером для когось, необхідно докласти багато зусиль, щоб самому бути таким, а це значить — змінюватись в образ Ісуса Христа, уподібнюватись Йому.

Любов — це дати людині те, у чому вона має найбільшу потребу, тоді, коли вона найменше на те заслуговує. І це досягається через великі зусилля, докладені для того, щоб служити своєму партнерові. Царство Боже зусиллями береться, а диявол нав'язує думку, що почуттями. Якщо ми перестаємо тиснути на педаль газу в автомобілі, він відразу перестає їхати. Любов процвітає пропорційно прикладеним зусиллям для служіння своєму партнерові.

Можна збудити любов, мудро проявляючи її першим. 📌

Любомир Турчак,
директор Рівненського біблійного інституту,
пастор церкви ЄХБ «Благодать», м. Рівне

Щасливі по-своєму

Дорогі друзі, сьогодні на вас чекає знайомство із сім'єю, яка цього року відзначає свій 20-річний ювілей, уміє долати труднощі й уважає свій шлюб благословенням.

Руслан,
Тамара,
Софія
і Святослав Кондратюки,
м. Житомир

— Руслане й Тамаро, де й коли Ви познайомились?

— Це було в 1993-му році, ми були студентами педінституту. Одружилися в липні 1995 року.

— Як уявляли подружнє життя до одруження і яким воно є в реальності?

— Яким саме уявляли, важко пригадати. Але точно можна сказати, що реальність перевершила сподівання. Сім'я — велике благословення. Його варто берегти й цінувати.

— Хто Ви за фахом? Чим зараз займаєтесь?

— Ми обоє за освітою вчителі. Працюємо в загальноосвітній приватній християнській школі «Сяйво» м. Житомира. Тамара — учителем математики, я — фізики.

Незважаючи на складність та не вельми велику престижність цієї професії, робота саме в християнській школі для нас має величезні переваги: члени педколективу — відроджені християни, на уроках — максимальна інтеграція біблійних істин у навчальні дисципліни. В основі всіх шкільних виховних заходів — християнські цінності. Фактично маємо реалізоване в житті бажання будь-якого християнина: колеги — віруючі, а, власне, робота — поширення християнських цінностей.

— Чи можна Ваше життя описати трикутником «церква — сім'я — школа», чи є ще якась ланка?

— Насправді, запитання надзвичайно влучно формулює стиль нашого сімейного сьогодення. Оскільки я — пастор церкви, несу служіння в одній із сільських церков Житомирської області, то вихідні дні наша сім'я проводить у селі. Будні: зразку ми всі разом їдемо в «Сяйво», де діти навчаються, а ми працюємо. А ввечері, знову ж таки разом, удома.

— Чим, на Вашу думку, Ваша сім'я відрізняється від інших?

— Влучно сказав Лев Толстой, що «усі щасливі сім'ї щасливі однаково, а кожна нещаслива сім'я нещаслива по-своєму». Але не про нас. Ми й щасливі по-своєму, і нещастя нас не обминуло. Загибель 10 років тому в ДТП нашого старшого сина Ярослава стала нашим сімейним болем. Правда, ми не стали нещасними. Сильнішими, до-свідченішими, згуртованішими. Переосмислили цінності, стосунки між собою.

До речі, відтоді з'явився якийсь унікальний цементуючий елемент у наших стосунках. Цьому не можна навчити чи навчитися. Очевидно, так Господь допоміг нам пройти долиною скорботи, але при цьому не залишив, а проявив Свою благодатну підтримку таким несподіваним чином.

— Чи є у Вас сімейні традиції?

— До традицій, напевно, можна віднести щоденну сімейну вечірню молитву. Ми обговорюємо, що відбулося за день, які уроки можемо взяти для себе.

Стало традицією в дорозі, маючи 2 години часу, переглядати популярні пізнавальні фільми та обговорювати їх. Так намагаємося використати час для спілкування з дітьми.

Ще одна традиція з'явилася без нашого безпосереднього впливу: діти підросли, стали самі готуватися до недільних богослужінь — шукають вірші, пісні, «мінусовки».

— А сімейні правила у Вас є?

— Так, правда неписані. Одне з них — обов'язкова підтримка дітьми одне одного. Ще до народження Святослава ми вкладали Софії думку, що народиться братик, ви будете найближчими одне одному людьми, ви — одна сім'я... Згодом те ж саме й Святославу. Зараз ми пожинаємо плоди цього. Насправді, наші діти є першими друзями одне для одного. Вони скучають, коли на якийсь час розлучаються. Люблять разом гратися, займатися.

— Поділіться, будь ласка, своїми секретами виховання.

— Нашій Софії 11 років, Святославу — 8. Секрет виховання полягає в тому, що ми їх, власне, виховуємо. Виховання не є прищепленням умовних рефлексів, які забезпечуватимуть життя безвольних маріонеток. Виховання — формування світогляду, а вже правильно сформований світогляд убезпечить від можливих помилок у житті й направить на правильну стежу.

Важливо поставити біля воріт дитячого серця сторожу, яка вірно й безпомилково пропускати світлі та добрі істини й відкидати всіх троянських коней, які обов'язково намагатимуться туди проникнути й згодом зробити свою чорну справу. Ідеї дарвінізму породять Сталіна, поведінкові стереотипи диснейських Тома й Джері формуватимуть, як мінімум, пустого, бездушного й жорстокого «пересічного громадянина». Натомість біблійні персонажі, герої творів Шевченка, Бальзака, Шекспіра стануть взірцями для наслідування.

Крім того, потрібно зважати на важливий психологічний принцип: той погляд на будь-яку доктрину, концепцію, що був закладений першим, стає домінуючим на все життя! Надалі інші погляди, думки, ідеї щодо цієї ж доктрини вже будуть пробиватися крізь потужну стіну першозакладеного.

Таким чином, якщо батьки встигнуть у дитинстві сформувати правильне світосприйняття, то надалі будь-які нездорові ідеї не зможуть пройти кастинг, щоб зайняти місце в розумі дитини та взяти верховенство контролю в її житті.

Наприклад, наші діти вже самі визначають, які мультфільми можна дивитися, а які ні. При цьому аргументують, що саме їм не подобається (зазвичай це: агресивні сцени, грубі слова, бійки), або чому вони вважають його неприпустимим для перегляду.

Намагаємось виховувати в дітей самостійність. З'явилося надто багато безвідповідальних інфантильних молодих людей, неспроможних самостійно вирішити найменшу проблему. Тому як тільки бачимо в наших дітей фізичну спроможність виконувати ту чи іншу роботу — самостійно одягатися, складати портфель до школи, заповнювати щоденник, мити посуд, прибирати в кімнаті — ми відразу ж делегуємо цю роботу їм.

— Чи готуєте їх до подружнього життя?

— Підготовка до подружнього життя полягає в прищепленні бажання виконувати свою роль у сімейному житті. Виховуємо в них потрібні для цього якості характеру. У Святослава — справжнього чоловіка, у Софії — хорошої дружини. Розповідаємо, які потенційно мають бути їхні обранці. Учимо розрізняти мішурний блиск напускного від справжнього золота дійсно цінних особистісних якостей.

І, звичайно ж, намагаємось самі, як подружжя, бути прикладом для наслідування для своїх дітей. Теорія, яка не впроваджується на практиці, нестиме деструктивну функцію для них. Діти тонко й точно відчувають несправжність, лицемірство, фальш.

— Від яких помилок хотіли б застерегти своїх дітей?

— Ми прийшли до Бога в зрілому віці. Нам було по 30 років. Хотілося б, щоб наші діти цей крок зробили якомога раніше. Зараз вони себе позиціонують як християни, моляться, читають і розуміють Слово, практикують життя згідно з Біблією. Але ми хочемо, щоб це переросло в доросле усвідомлення глибинної суті християнства.

Мріємо, щоб такі важливі в житті речі, як: одруження, освіта, вибір професії, вони також робили під Божим керівництвом.

— У чому полягає важливість Божого благословення шлюбу?

— Звичайно, просити, щоб Господь благословив шлюб потрібно, як і будь-яку справу. Але робити це потрібно не лише на вінчанні, а й упродовж років до того моменту, коли молоді стануть на весільний рушник.

Я вважаю, що Бог благословляє те подружжя, яке вирішує жити у відповідності до Його постанов: безумовна любов чоловіком дружини, повага дружиною чоловіка, терпеливість, прощення обома... Така сім'я і є благословенною Богом.

Тут приходиться на думку історія про Рут. Вона була моавитянкою. Цей народ ворогував з Ізраїлем. Фактично, вона автоматично потрапляла під прокляття. Перспективи долучитися до народу Божого були лише в її нащадків з десятого покоління. Однак її віра, вірність, відданість, мудрість, працьовитість і наполегливість зробили її благословенною Богом. Господь не лише ввів її в товариство Ізраїлю, а й у родовід Давида, а згодом — Ісуса.

Але якщо в сім'ї, чи в будь-яких інших соціальних інституціях, люди ігнорують Його заповіді, керуються насамперед людською мудрістю, то неправильно шукати причини невдач у Божому «неблагословенні».

— Яке місце Біблія посідає в житті Вашої сім'ї?

— Бог спілкувався з Адамом. Яку роль у його житті відігравали почуті слова? Вони керували його діями, навчали, попереджали, застерігали, а згодом — викривали та звинувачували. Бог давав указівки, завдання, призначав обсяг роботи, акцентував на можливій небезпеці.

Те ж саме відбувається й у нашому житті. Відмінність лише в тому, що Адам мав сказане Слово, а ми — записане. Але так само воно нас навчає, попереджає про небезпеку, підбадьорює, надихає... Керуючись принципами Слова Божого, ми намагаємось будувати своє життя, виховувати дітей, будувати життєві плани.

— Пригадайте найсумнішу і найрадіснішу подію останнього року.

— Болісно сприймаємо інформацію про військові дії на Сході нашої країни. Загинув на фронті однокласник Тамари. Він був мобілізований в березні минулого року. Залишились сиротами троє дітей.

Щодо приємних подій. Насамперед спадають на думку дві. Вони знову ж таки пов'язані зі школою та церквою. Перша — це випуск 11-го класу нашої школи, у якому я був класним керівником. Чудові діти, гарне свято, теплі спогади. І надалі із задоволенням стежимо за їхнім життям, навчанням.

Другою надзвичайно благословенною для нас подією минулого року став організований молодіжним відділом нашого Братства семінар в с. Поляна (Закарпаття), присвячений сімейному служінню в церквах. Три дні в карпатських горах, чудова природа, духовне спілкування на актуальні теми забезпечили масу позитивних емоцій, відпочинку для тіла й підбадьорення для духа. З християнами приємно не лише працювати, а й відпочивати. 🌿

Матеріал підготувала
Оксана Топольницька,
керівник громадської організації «Культурно-просвітницький Центр сприяння розвитку християнської культури та освіти», м. Житомир

Про гендерні стосунки в контексті БОЖОГО ДОМОБУДУВНИЦТВА

Сім'я — найперше суспільне об'єднання в історії людства. Сім'я виникла, коли не існувало ні держав, ні націй, ні релігійних організацій, ні профспілок, ні політичних партій, ні комерційних корпорацій. Сімейні стосунки **приналежності** виникли раніше, ніж відносини економічні та державні. Онтологічна первинність сім'ї ставить її вище від будь-яких інших соціальних утворень. Як зазначав класик, «лише вічними установами... можемо ми перевіряти установи тимчасові, як, скажімо, імперії» [1].

Аксіологічна першість сім'ї лежала в основі античних демократій, де виборче право здійснювалося за принципом «одна сім'я — один голос» (згодом витлумаченому просвітителями як дискримінація виборчих прав дітей, жінок і рабів). Демократична рівність виражалася в рівному виборчому праві будь-якої сім'ї незалежно від її статків і суспільного становища. Політичні рішення (тобто рішення, що стосуються життя міста — від гр. «поліс», «місто») приймалися від імені сімейств — тих, хто інвестує в інфраструктуру міста, платячи податки й підтримуючи відповідно до інтересів власної сім'ї розвиток торгівлі, освіти, охорони здоров'я, мистецтв, видовищ тощо. Демократичні інститути поширювали відносини **приналежності** з однієї сім'ї на весь поліс.

Під виглядом боротьби за рівні виборчі права для жінок, рух просвітництва позбавив сім'ю найвищого місця на аксіологічній шкалі, заповнивши щабель, що звільнився, уявою про індивідуум як найвищу цінність. Тепер будь-який індивідуум має однаковий вплив на політику (життя

поліса) незалежно від свого ставлення до його інфраструктури. Приналежність підмінена володінням, спільність — індивідуальністю, демократія — охлократією за формою й (оскільки коли всі індивідууми рівні, деякі — рівніші від інших) олігархією — за змістом.

В умовах, коли самообожнена людина, відповідно до провіщення лукавого, сама вирішує, що — добре, а що — погано (Бут. 3:5), поглядів на гендерні стосунки не злічити. Тому для прояснення питання було б добре, відповідно до порад тих самих просвітителів, звернутися *ad fontes*, «до першоджерел». У цьому випадку — до того, що говорить про гендерні стосунки «інструкція виробника» — Святе Письмо, що відкриває задум Творця нам, Його творінню.

* * *

Питання стосунків між статями в Біблії зазвичай розглядається дослідниками або з позицій співвідношення прав (так званий егалітарний підхід — прагнення до встановлення рівноправності), або — ролей (комплементарний підхід — акцент на взаємній додатковості) чоловіка й жінки в Божому задумі. Результат найчастіше приведе до того чи іншого варіанту «золотої середини» між крайностями чоловічого шовінізму й ліберального фемінізму. Однак досить складно підігнати Святе Письмо під яку-небудь версію людської класифікації, не пожертвавши істотними аспектами.

Сама наявність дискусії між прихильниками егалітарного й комплементарного підходів указує на недостатність і того, й іншого: біблійний підхід є егалітарнішим із комплементарного погляду й комплементарнішим — з егалітарного. Писання насамперед говорить не про права або ролі, а про **цінність** людини — як чоловіка, так і жінки, і підносить їх на такий аксіологічний рівень, що не снівся ні шовіністам, ні феміністкам у їхніх найсміливіших фантазіях! Направду, *«чого око не бачило й вухо не чуло, і що на серце людини не впало, те Бог приготував був тим, хто любить Його!»* (1 Кор. 2:9).

Але при цьому необхідно усвідомлювати: не лише нинішній світський, але й навіть установлений Законом Мойсея стан у гендерній сфері не відповідають споконвічному Божому задуму: гріхопадіння істотно вплинуло на стосунки статей, як і на всі інші аспекти тварного світу. Недарма, навіть коли Ісуса попросили прокоментувати відповідні положення Закону, Він відповів: *«То за ваше жорстокосердя дозволив Мойсей... спочатку ж так не було»* (Мт. 19:8). Таким чином, Христос затверджує **пріоритет первинного задуму над законодавством**, що покликано регулювати стан справ у вже занепадому світі. Тому не дивно, що онтологія гендерних стосунків є невід'ємною частиною всякого сумлінного дослідження цього питання.

Але саме недостатньо ретельний розгляд перших розділів Книги Буття виявляється слабкою ланкою таких досліджень, що часто стверджують, ніби в певному розумінні Єва від початку була підпорядкована Адамові [2]. Таке уявлення впливає з неточного тлумачення в Бут. 2:18 (*«Не добре, щоб бути чоловіку самотнім. Створю йому поміч, подібну до нього»*) слова «езер» (помічник) як «підмайстер» або навіть «прислуга», оскільки слово це може означати також і «той, хто дає можливість досягти бажаного, або «той, хто дає силу». Це значення слова «помічник» відображене в українській етимології — «той, хто дає міць». Найчастіше Писання використовує це слово стосовно Бога як Помічника для тих, хто звертається до Нього по допомогу (див. Повт. 33:7, 26, 29; Пс. 20:2, 70:5, 88:19, 117:9-11, 120:1-2, 123:8, 145:5 тощо). Відтак у Біблії написано про синергію чоловіка й жінки, коли кумулятивний ефект від єдності незрівнянно вищий від простої суми складових.

У двох перших розділах Книги Буття помилково вважати слово «адам» ім'ям чоловіка й абсолютно неправильно називати жінку «Єва». Слово «адам» (євр. «людина») аж до кінця третього розділу не можна розуміти як слово, що позначає винятково чоловіка, і тим більше — як власне ім'я. Це поняття на початку застосовується й до чоловіка, і до жінки (*«І Бог на Свій образ людину створив, на образ Божий її Він створив, як чоловіка та жінку створив їх»*, Бут. 1:27). Воно є збірним ім'ям для них обох (*«Чоловіком і жінкою Він їх створив, і поблагословив їх. І того дня, як були вони створені, назвав Він їхнє ім'я: людина [«адам»]»*, Бут. 5:2).

У захопленому гімні (*«І промовив Адам: “Оце тепер вона кість від костей моїх, і тіло від тіла мого. Вона чоловіковою [євр. «ішша»], буде зватися, бо взята вона з чоловіка [євр. «іш»]”»*, Бут. 2:23) чоловік говорить не про роль (комплементарність) або права (егалітарність) дружини, а про свою єдину природу з нею. Ще не маючи права давати ім'я людині, чоловік приймає дане Богом (Бут. 2:22) визначення «ішша» («дружина»), визнаючи себе її «іш» («чоловіком») — чоловік і дружина визначаються одним і тим самим поняттям подружжя, ужитим у чоловічому й жіночому родах. Причому поняття це не є безвідносним — неможливо бути дружиною/чоловіком самому/самій собою, але лише стосовно когось. Бут. 1:27 має на увазі, що створення людини як єдиної сутності в декількох особах є одним із аспектів закладеного в людині божественного образу. *«Покине тому*

чоловік свого батька та матір свою, та й пристане до жінки своєї, і стануть вони одним тілом» (Бут. 2:24).

Чоловік, який раніше за Божою вказівкою дав імена всім тваринам (Бут. 2:20), дає ім'я дружині лише в Бут. 3:20, тобто безпосередньо після проголошення Богом наслідків непослуху. Наречення імені (євр. «шем», — те ж саме, що й «репутація» або «слава») є сакральним актом прояву повної влади. Лише вищий дає ім'я нижчому: батьки дають імена дітям, пани — рабам, господарі — тваринам. У Біблії згадано випадки зміни імені (наприклад, Бут. 17:5, 32:28, Дан. 1:7 та ін.), однак у Бут. 3:20 нічого не говориться про зміну імені — чоловік саме дає ім'я «Єва» своїй дружині, у результаті чого «Адам» автоматично перетворюється зі збірного поняття в його індивідуальне власне ім'я. Цим показано, що, з одного боку, подружжя перестає бути достатнім визначенням їхньої сутності, оскільки в результаті гріхопадіння **прагнення володіти одержує пріоритет над прагненням належати**, індивідуальність бере гору над спільністю. З іншого боку, цим ознаменовується виникнення гендерної ієрархії, у якій чоловік має переважаюче становище.

Найімовірніше, підпорядкування дружини чоловікові проголошено у тексті Бут. 3:16, перекладеному так: *«...і до мужа твого пожадання твоє, а він буде панувати над тобою»*. Як і інші частини божественного вердикту, це — не вирок, а констатація факту: відхід людини від Божого задуму неминуче веде до певних наслідків. Причому поширене припущення, що під «пожаданням» слід розуміти статевий потяг, не вписується в загальну картину біблійної гендерної онтології. Статевим потягом людина (і чоловік, і жінка) була наділена від початку для виконання першої з даних їй Богом заповідей: *«Плодіться й розмножуйтеся, і наповнійте землю»* (Бут. 1:28).

Слова «пожадання до / панування над» стають зрозумілишими, якщо звернути увагу на інше місце Писання (єдине, зате — у тих же початкових розділах Книги Буття), де в єврейському оригіналі це ж формулювання повторюється практично буквально. У Бут. 4:7 Бог звертається до Каїна: *«Отож, коли ти добре роби́тимеш, то підіймеш обличчя своє, а коли недобре, то в дверях гріх підстерігає. І до тебе його пожадання, а ти мусиш над ним панувати»*. Таким чином, це паралелізм (повторення того самого поняття різними словами), що вказує на конфлікт бажань панувати. Гріх образно «прагне» підкорити Каїна, завдання якого — не піддатися й приборкати власні гріховні устремління.

Аналогічним чином, із появою гріха подружки, за початковим задумом **призначені належати одне одному й володіти творінням**, почали прагнути володіти ще й одне одним (і, відповідно, хоча б опасками з фігового листа захистили кожен себе від несанкціонованого володіння з боку іншого). Щоб уникнути безперервного протистояння, Бог вирішує конфліктну ситуацію шляхом установлення ієрархії. Оскільки ж хронологічно «Адам бо був створений перше, а Єва потому. І Адам не був зведений, але, зведена будши, жінка попала в переступ» (1 Тим. 2:13-14), чоловікові належить чільне місце в цьому тандемі, яке він відразу ж і реалізовує, даючи дружині ім'я.

Таким чином, можна зробити висновок, що згідно з первинним Божим задумом, на який посилається Спаситель у Євангелії від Матвія, 19:8, ні про рівність прав, ні про гарантії додатковості не могло бути й мови. Рівні славою, чоловік і жінка належали одне одному, за власною волею жертвовно підкоряючись одне одному в любові. А до справжньої любові ні права, ні гарантії не мають ніякого стосунку: любов — вищий прояв добровільного безправ'я (*«Любов довготерпить, любов милосердствує, не заздрить, любов не величається, не надимається, не поводить нечестно, не шукає тільки свого, не рветься до гніву, не думає лихого, не радіє з неправди, але*

тішитися правдою, усе зносить, вірить у все, сподівається всього, усе терпить!», 1 Кор. 13:4-7).

Нинішнє верховенство чоловіка — вимушена ситуація, результат гріхопадіння, спочатку ж так не було, й у воєскресінні мертвих і житті майбутнього віку, очевидно, буде відновлена первинна анархічна система взаємного підпорядкування в любові. Почасти цей задум уже зараз відновлюється в Тілі Христовому — Церкві, де чоловік і жінка, зодягнувшись у Христа, знову рівні в славі й більше «немаюдея, ні грека, нема раба, ані вільного, нема чоловічої статі, ані жіночої, бо всі ви один у Христі Ісусі!» (Гал. 3:28). Але досягається ця рівно-славність (не рівноправність) не через емансипацію жінок — Павло конкретно наказує: «Дружини, коріться чоловікам своїм, як Господеві» (Еф. 5:22). Відновлення споконвічного порядку в Божому домобудівництві відбувається не шляхом гендерного звільнення або зрівнювання в правах, а через взаємне підпорядкування, «корячись один одному у Христовім страху» (Еф. 5:21).

У давньогрецькій мові слово, перекладене як «коритися», мало кілька значень, що дозволяло апостолові оперувати ними. Як військовий термін, це слово означало «надійти в розпорядження командира» або «підлаштуватися «в ногу» з колоною, яка марширує». У цивільному ж уживанні воно мало значення «добровільно погоджуватися, співробітничати, розділяти відповідальність, брати чужий тягар». Так що розглянута вказівка асоціативно пов'язана також з апостольською настановою: «Носить тягарі один одного, і так виконаєте закона Христового» (Гал. 6:2).

У наступних віршах, Еф. 5:22 – 6:9, апостол наставляє нас, як саме повинне реалізовуватися це «вже» загальне підпорядкування один одному в контексті «ще» обумовлених впливом гріха стосунків дружини/чоловіки, діти/батьки, раби/пани. Цей принцип «уже»/«ще», характерний для «останніх днів», коли Царство Боже вже відновлене Воскресінням Христовим, але царство світу цього ще не знищено, яскраво проявляється у зв'язку з таким служінням жінок у ранній Церкві як пророцтво.

Павло згадує пророцтво серед чотирьох особливих духовних дарів, даних Богом Церкві, «щоб приготувати святих на діло служби для збудування тіла Христового» (Еф. 4:11-13), і визначає його як звертання до людей для збудування, умовляння й розради (1 Кор. 14:3). У Книзі Дії святих апостолів згадано як мінімум один, але множинний

прецедент виконання цього служіння жінками (Дії 21:9). Апостол не ставить під сумнів сам факт такого служіння жінок, але дає інструкції, як саме воно повинне здійснюватися — з покритою головою (1 Кор. 11:5), тобто в суспільно прийнятній благопристойній формі. Таким чином, апостольська вказівка в 1 Кор. 14:34-35: «Нехай у Церкві мовчать жінки ваші! Бо їм говорити не дозволено, тільки коритись, як каже й Закон. Коли ж вони хочуть навчитись чогось, нехай вдома питають своїх чоловіків, непристойно бо жінці говорити в Церкві», що згадується найчастіше в контексті обговорення ролі жінок у Церкві, очевидно, стосується жінок, які слухають, а не тих, що пророкують або моляться, яких стосуються вказівки одинадцятого розділу того ж послання.

Приклад з покриванням голови вказує на поширення принципу покори ще далі, ніж «один одному». Апостол учить того, що практикує сам: «Від усіх бувши вільний, я зробився рабом для всіх, щоб найбільше придбати... Для всіх я був усе, щоб спасти бодай деяких. А це я роблю для Євангелії, щоб стати її співником» (1 Кор. 9:19, 22-23). Таким чином, у Христі, що вмер однаковою мірою і за жінок, і за чоловіків, досягається відновлення споконвічного Божого задуму про їхню рівноцінність. Тільки досягається ця рівноцінність не через емансипацію, а через покору всіх усім; не через боротьбу за свої права, а через добровільну відмову від них. Відмовляючись від своїх гендерних прав, християни відновлюють онтологічну гендерну єдність, — подібно до того як Христос відновлює єдність Творця й творіння, за власною волею відмовляючись від прав Божественних (Флп. 2:6-11). 🕊

Сергій Головін,

д-р філософії, д-р прикладного богослов'я, магістр гум. наук, магістр природн. наук, фахівець-педагог (фізика), президент Християнського науково-апологетичного центру, президент міжнародного просвітницького товариства «Людина і християнський світогляд»

Джерела

1. Гилберт Кейт Честертон. О вшах, волосах и власти. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://apolsoc.info/262-o-vshax-volosax-i-vlasti-gilbert-chesterton.html>
2. Лита Коснер. Библийское уважение к женщине начинается с сотворения мира. — ЖС 23(2)2009, pp. 53-58. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.scienceandapologetics.org/text/379.htm>

БАЙДУЖИХ НЕ БУЛО

Сьогодні ми щиро радіємо, що українська школа відчиняє двері для християнської етики. Християнська етика у вітчизняній освіті є цілком на часі, і потреба у використанні морально-етичних цінностей у навчально-виховному процесі настільки нагальна, що будь-яке зволікання в цьому питанні просто неприпустиме. Тому основна мета шкільного курсу «Основи християнської етики» — це сприяння усвідомленню та утвердженню в учнів найвищої істини: «людина є образ і подоба Божа», формування в школярів християнських моральних чеснот, патріотичної та громадянської свідомості, ціннісних орієнтирів, які ведуть людину шляхом істини, добра й краси.

З метою підвищення інтересу школярів до Біблії, виховання духовно багатой, національно-свідомої особистості управління освіти Рівненської міської ради щороку проводить міський етап Всеукраїнської олімпіади «Юні знавці Біблії». Цього року в олімпіаді взяли участь 90 учасників (учнів 1 — 11 класів).

Завдання були складені відповідно до різних вікових категорій учнів. Так, учні 1 — 4 класів продемонстрували власні роботи на тему «Рослинний і тваринний світ на сторінках Біблії», а учні 5 — 6 класів — «Моя улюблена притча». Творчі роботи учнів були виконані в різноманітних художніх техніках, з різних матеріалів, багатоліки за сюжетами, які вдало передавали внутрішній світ дитини. Усі роботи дуже цікаві, світлі та яскраві. Творчість — це співтворство з Богом. Адже Бог творив, і ті, хто продовжує це творіння через своє сприйняття світу, є співпрацівниками самого Бога.

Креативні проекти «Апостоли та учні Ісуса Христа» презентували учні 7 — 8 класів, розповідаючи присутнім історію сучасної людини, життя якої порівнювали з життям апостолів та учнів Ісуса. Різноманітні здібності в процесі написання творчих проектів «Географія на сторінках Біблії» і «Біблійні образи та сюжети у творах світової літератури, музики, живопису, скульптури» продемонстрували учні 9 — 11 класів, підкреслюючи актуальність та значення для сьогодення біблійних подій. Старшокласники продемонстрували присутнім цікаві подорожі географічними місцями Біблії, аналіз життя та моральної поведінки людей на основі християнських цінностей як зразок прикладів для наслідування.

Роботи учнів надихали слухачів на роздуми про безмежний духовний світ, про роль Бога в ньому, переконували, що праця з Писанням пробуджує бажання в кожній дитині до зближення з Господом шляхом більшого пізнання Біблії.

Учні, які беруть участь в олімпіаді, загартовують душу, розум, плекають доброчинність, проникають у найвіддаленіші частинки світу своїми маленькими думками, вірять, що людина створена для добра. Вони наче промінці, які сяють світлом добра

й любові — любові до ближнього, отчого та сущого. І я впевнена, що в кожній дитині зоріє саме такий живий промінець.

Серед присутніх не було байдужої людини, яка залишала б осторонь від хвилюючих розповідей учнів, переживань батьків та уболівань учителів. Адже участь у таких випробуваннях — це розкриття особистого світу дітей, їхніх духовних вражень і пошуків, цілеспрямованої роботи вчителів та батьків. Учні продемонстрували не лише знання Біблії, а й уміння використовувати біблійні цінності в повсякденному житті. Завершуючи олімпіаду, члени журі побажали її учасникам сумлінно вивчати Слово Боже та жити за християнськими цінностями.

Більшість учасників олімпіади традиційно складають учні шкіл, де викладають предмети духовно-морального спрямування, зокрема — основи християнської етики.

«Саме факультативний курс з основ християнської етики є одним із небагатьох, які здійснюють серйозне системне духовно-моральне виховання у загальноосвітніх школах. Так, це лише один урок на тиждень, і нам може здаватися, що цього дуже мало. Але коли ми почали аналізувати результати досліджень — відгуки вчителів — виявилось, що він спричиняє на дітей величезний вплив. Це можливо, бо Бог творить чудеса. Ми дозволили Богу в нас працювати — і Він працює не тільки один урок, а цілий тиждень», — висловився Василь Жуковський, професор, доктор педагогічних наук, координатор Всеукраїнської олімпіади «Юні знавці Біблії».

Наталія Будько,
методист КУ «Рівненський міський
методичний кабінет»

ПІД ДУХОВНИМ ЩИТОМ

Сучасне українське суспільство переживає духовну кризу, яка значною мірою зумовлена відсутністю системного підходу в сфері морального виховання. Тому важливим є виховання дітей та молоді на традиційних для українського народу християнських цінностях, що історично формували його духовність, мораль і національну свідомість.

З цієї метою 16 квітня цього року в Черкаському обласному інституті післядипломної освіти педагогічних працівників відбулась Всеукраїнська науково-практична конференція на тему «Християнські цінності як складова духовно-морального виховання громадянина України».

У конференції взяли участь представники Всеукраїнського благодійного фонду «Східноєвропейська гуманітарна місія» Д. П. Новікова та М. В. Плаксін, доктор педагогічних наук, професор, декан гуманітарного факультету НаУ «Острозька академія», координатор із впровадження та викладання предметів духовно-морального спрямування в Україні В. М. Жуковський, кандидат філософських наук, експерт із сімейних цінностей, автор програми «Навчання спеціалістів щодо підготовки молоді до подружнього життя» А. Й. Буковинський, голова Черкаської обласної ради В. М. Коваленко, директор ЧОІПОПП Н. М. Чепурна, директор Департаменту освіти і науки ЧОДА В. В. Данилевський, глава Черкаської єпархії УПЦКП Митрополит Черкаський та Чигиринський Іоанн.

У своєму виступі В. М. Жуковський зазначив, що немає актуальнішого питання, як духовно-моральне виховання молоді. Хто не турбується про духовно-моральні проблеми, той фінансує тюрми. Він повідомив про те, що для запровадження предмета «Основи християнської етики» з 1 по 11 класи в українських навчальних закладах створено навчально-методичний комплекс: підручники, хрестоматії, зошити, методичні посібники. Розроблена програма, яка затверджена Міністерством освіти і науки України, для підготовки учителів християнської етики на курсах при ОІПОПП, розроблена й затверджена програма та хрестоматія для дошкільних закладів. Є посібник для учителя християнської етики «Музика і спів на уроках християнської етики». Готується підручник для старшокласників.

А. Й. Буковинський згадав про здавна відомий вислів: «Міцна сім'я — міцна держава». У наш час відбувається руйнація сім'ї як інституції. Тому важлива роль належить школі в підготовці дитини до дорослого життя. Якщо людина має віру в Бога й творить добрі вчинки, то вона дасть раду собі та своїй сім'ї за будь-яких обставин.

Досвідом впровадження християнської етики в Звенигородському районі, де вивчення цього предмета охоплені 23 школи, поділився методист Звенигородського відділу освіти В. М. Неумитий.

Усі, хто виступав, висловлювали думку про те, що вивчення християнської етики конче необхідне для подолання моральної кризи в Україні. Нині стан викладання цього предмета й ставлення до нього є вкрай недостатнім кількісно та якісно. Тому для подальшого поширення викладання предмета «Основи християнської етики» необхідно:

- налагодити просвітницьку роботу серед працівників освіти, починаючи з чиновників, керівників різних рівнів, включаючи директорів шкіл;
- проводити просвітницьку роботу серед батьків учнів;
- впровадити християнську етику в інваріантну частину навчального плану.

Духовне виховання дітей — справа тонка й складна, і це справа не одного дня й не одного уроку на тиждень. Тут немає місця фальші, непослідовності, нещирості у взаєминах.

Допоможемо нашим вихованцям іти в життя захищеними від різноманітних спокус і неправди під духовним щитом — щитом Божого Слова.

Конференція, у якій взяла участь і делегація нашого району, не лише збагатила знання її учасників, а й дала поштовх для активнішої роботи в напрямку духовного виховання молоді. 📢

Тетяна Нетребенко,
учитель християнської етики Вікнинецького НВК
Катеринопільського р-ну Черкаської обл.

ДУХОВНІСТЬ ДЛЯ ДОШКІЛЬНЯТ

5 червня 2015 р. в Переяслав-Хмельницькому відбувся Всеукраїнський науково-практичний семінар «Виховання духовної культури особистості в дошкільному дитинстві». Ініціатором і організатором семінарів із проблем виховання є кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і методики дошкільної освіти ДВНЗ Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Григорія Сковороди Нінель Євгенівна Химич.

З актуальною доповіддю «Духовна культура молодого покоління та її складові» виступив доктор філософії, богослов'я та мистецтвознавства, професор, академік АН Вищої школи України Дмитро Власович Степовик (м. Київ), який наголосив, що педагоги мають бути людьми

віруючими та доносити істину до вихованців, виховувати патріотичність і мораль за допомогою Слова Божого.

Інна Ростиславівна Кіндрат — кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки і дошкільної та корекційної психології Рівненського державного гуманітарного університету, вихователь-методист Рівненського НВК № 1 виступила з презентацією посібника «Художнє слово як чинник формування духовного світу особистості дошкільника». Дитячий світ — це світ казки. Інна Ростиславівна мудро поєднала казки та духовне виховання, показала, як доступною дітям мовою доносити істину.

Цікава для присутніх тема прозвучала з уст кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника, викладача недільної школи «Знамення» Тетяни Іванівни Науменко (м. Київ) і молодшого наукового співробітника, доцента кафедри менеджменту Національної академії державного управління при Президентові України, викладача недільної школи «Знамення» (м. Київ) Вікторії Анатоліївни Малюської. Тема доповіді: «Використання християнського спадку у духовному вихованні дітей дошкільного віку».

З великою радістю я мала можливість поділитися досвідом роботи нашого Южненського ДНЗ № 4 «Казка», який ось уже 15 років працює за авторською програмою «Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку».

Доброю нагодою спілкування став наш майстер-клас «Гра у духовно-моральному вихованні дошкільників» — заняття для дошкільнят про створення світу та Божі заповіді (із використанням фланелографа). Присутні, як діти, виконували руханки — віршовані фізхвилинки на

християнську тематику. «Скажи — і я забуду, покажи — і я запам'ятаю, дозволь зробити це мені самому — і я зрозумію», — сказав Конфуцій. Тільки істинне, справжнє ставлення до будь-чого сприйматиметься дітьми як зразок. Є сенс дорослому пропустити важливі ціннісні орієнтири крізь себе, сподіваючись на те, що й у душах вихованців паростки духовності проростуть і дадуть плоди.

Боже! Дай нам силу й розум,
Вчитись, слухатись, дружити,
Віру теплу, серце чисте,
Один одного любити!
Нам усім даруй здоров'я,
Згоду нашої всієї родині.
Дай Твій захист, щастя й долю
Нашим людям в Україні.

Турбуватися про дитину сьогодні — це, насамперед, формувати її духовні орієнтири, навчати робити правильний вибір у житті, гідно поводитися, турбуватися не лише про зовнішню гігієну, а й про гігієну душі.

Дуже важливо, щоб ми, ідучи в потязі науково-технічного прогресу, не загубили по дорозі найцінніше. Наше завдання — пробудити в дитині духовне начало, розвинути його як домінуюче в структурі особистості. 🙏

Віра Сучок,
завідувачка ДНЗ № 4 «Казка»
м. Южного Одеської обл.

ЮВІЛЕЙНИЙ X ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ-КОНКУРС «УЧИТЕЛЬ РОКУ З ПРЕДМЕТІВ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО СПРЯМУВАННЯ — 2015»

26 -27 березня 2015 р. на базі науково-дослідницької лабораторії християнської етики, психології та педагогіки Національного університету «Острозька академія» відбувся ювілейний X Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Учитель року з предметів духовно-морального спрямування». До участі у фестивалі-конкурсі було допущено 27 вчителів із 11 областей України, а безпосередньо взяло участь 17 учасників із Вінницької, Волинської, Кіровоградської, Київської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької областей України.

Під час фестивалю-конкурсу вчителі виконували тести на знання Біблії відповідно до навчальної програми загальноосвітньої школи, виступали з усною презентацією фрагменту уроку з християнської етики, розв'язували ситуації духовно-морального змісту та презентували фрагмент уроку (виховного заходу) — «Творчість на уроці духовно-морального спрямування».

За результатами X Всеукраїнського фестивалю-конкурсу та відповідно до рішення журі дипломами нагородили: дипломом I ступеня — Скрипник Вікторію Олексіївну, учителя християнської етики Борщівської ЗОШ I-III ступенів № 1 Тернопільської області; дипломом II ступеня — Мірчук Інну Іванівну, учителя християнської етики Овочинської ЗОШ I-III ступенів Турійського району Волинської області; дипломом III ступеня — Жовнір Олену Адамівну, учителя початкових класів та християнської етики ЗОШ I-II ступеня с. Підріччя Камінь-Каширського району Волинської області.

Також дипломом нагородили Коваль Олену Павлівну, учителя християнської етики Тернопільської ЗОШ I-III ступенів № 28, яка підтвердила свій високий професійний рівень та I місце на VII Всеукраїнському фестивалі-конкурсі «Учитель року з предметів духовно-морального спрямування — 2012».

Переможці та лауреати фестивалю-конкурсу крім дипломів та грамот отримали подарунки — бібліотеки духовної літератури. 🙏

Світлана Власова,
науковий співробітник науково-дослідницької
лабораторії християнської етики, психології та
педагогіки НаУ «Острозька академія»

Різновидність збагачує всіх, або ПОГЛЯД НА ОСВІТУ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ІНКЛЮЗІЇ В ІТАЛІЇ

Італія... Це слово в різних людей викликає різні асоціації. Для одних — це запашна піца, для інших — Венеційські карнавали, «Ромео і Джульєтта», Болонська система, креативний «дамський чобіток» на карті світу. Для мене ж ця країна відкрилася в рамках проекту «Законодавче забезпечення роботи фахівців у сфері інклюзивної освіти в Україні та Італії». Ініціаторами його проведення були директор громадської організації «ІСКОС» Емілія-Романья (Італія) Андреа Кортезі та науковий координатор професор Болонського університету Дімітріус Аргіропулос.

Серед європейських країн Італія посідає чільне місце щодо впровадження ідей інклюзивного навчання, оскільки однією з перших визнала таку освіту найкращою для дітей з особливими потребами. Освітню реформу в країні, яку було проведено в 1972 р., ініціював громадський рух «Демократична психіатрія». Його метою було досягнення прогресивних змін у психіатричних лікувальних установах, усунення відособлення та ізоляції осіб із порушеною психікою, які стали в'язнями ізольованих закладів. За плечима італійської освіти 40 років інтеграційних процесів, але педагоги стверджують, що завжди є що покращувати. У державі приймається багато законопроектів, пов'язаних з інклюзивною освітою. У 1977 р. було прийнято фундаментальний закон про закриття всіх спеціальних установ, де перебували діти з неважкою нозологією. У 1992 р. іншим законопроектом дозволялося навчання в загальноосвітніх закладах дітей із будь-якими розумовими, фізичними, психічними порушеннями, навіть у складних формах. З 2010 р. в Італії для дітей з особливими потребами запроваджені спеціальні освітні методики, які допомагають досягати результатів у навчанні.

У навчальний процес включені діти інших національностей — марокканці, українці, араби тощо. Для роботи з ними введено посаду культурного медіатора. Італійські педагоги говорять, що «різновидність збагачує всіх». В освітніх департаментах функціонують консультативні

служби, до складу яких входять різнопрофільні фахівці, адміністратори шкіл, працівники управлінь освіти, представники громадських організацій, за необхідності долучаються спеціалісти служб охорони здоров'я. Співробітники цих служб організовують інклюзивне навчання, діагностують дітей, надають консультативну та навчально-методичну допомогу педагогам та шкільній адміністрації.

Організація та зміст навчання в Італії покликані утверджувати гуманістичні цінності, толерантність і взаємодопомогу, відкидати споживацьке ставлення до буття, вирівнювати шанси дітей із різних суспільних верств на здобуття освіти тощо.

Основними учасниками підтримки дітей з особливими потребами в умовах інклюзивного навчання є психолого-медико-педагогічна консультація. За міжнародною класифікацією [International Society on Early Intervention, 1997] раннього втручання потребують діти з порушенням інтелекту, зору та слуху, аутизмом, з комунікативними та мовленнєвими потребами, порушенням поведінки, а також діти біологічного та соціального ризику: «недоношені та з малою вагою; після внутрішньоутробних інфекцій або тяжких пологових травм; діти, батьки яких не можуть забезпечити їм необхідні умови розвитку; діти матерів-підлітків, діти неграмотних бідних батьків, діти психічнохворих матерів, діти, які піддавалися насильству в сім'ї».

Психолого-медико-педагогічна консультація за зверненням батьків дітей з особливими потребами дає заключення для розробки «індивідуальної програми допомоги», яку створюють конкретно для цієї дитини та її сім'ї. У процесі складання програми фахівці орієнтуються на сильні сторони, інтереси, ресурси та індивідуальні потреби дитини та сім'ї.

Уся інформація, що стосується індивідуальних навчальних планів і програм, картка розвитку дитини з особливими потребами знаходяться на закритій (для загалу) сторінці школи. Викладачі та вихователі, що

Діти з особливими потребами забезпечені супроводом асистента, учителя та медичного працівника

Спеціальна класна кімната для лежачої дитини

працюють із дитиною, можуть бути ознайомлені та вносити свої примітки, корективи або підказки. Це допомагає вести професійний діалог між різними спеціалістами, спираючись на командне вирішення проблеми, де професійна оцінка залежить від проблеми дитини. Ця робота має безперервний, поточний та динамічний характер, оскільки супровід передбачає постійний моніторинг цих складових, їх періодичне оцінювання.

Цікавим є те, що, на відміну від українських шкіл, в італійських немає психологів, дефектологів. Їх викликають на консультацію в разі гострої потреби. Педагоги, що закінчили вищі навчальні заклади до 1992 р., щоб працювати з дітьми з особливими потребами, підвищили свій професійний фах на безкоштовних курсах при педагогічних університетах, де вивчили спеціальні методики з нозологій, дидактику та психологію. Для нинішніх студентів ця підготовка включена в навчання. Без досвіду роботи й спеціального кваліфікаційного рівня на посаду викладача підтримки можна не розраховувати. Професійну підготовку здобувають волонтерами в благодійних організаціях.

Викладачів підтримки (асистентів учителя в Україні) надають школам і фінансують муніципалітети. Громада міста зацікавлена в кожному своєму мешканцеві. Пенсія через інвалідність не виплачується ні дитині, ні батькам. Проте людина з особливими потребами все життя перебуває під опікою і на утриманні муніципалітету. Комуни провінцій (регіонів) шукають шляхи для створення таких умов, в яких кожна людина з її індивідуальними особливостями буде включена в суспільство. Такий підхід вимагає конкретних дій, спрямованих на зміну ставлення й поведінки, дій, які сприятимуть формуванню поваги до гідності кожної людини з урахуванням її унікальних відмінностей. Коли викладач підтримки (асистент) працює в класі, діти навіть не знають, кому надається особлива допомога. Педагог створює умови для поваги відмінностей, уникнення несприятливих чинників та забезпечення того, щоб усі учні повною мірою брали участь у житті класу на рівних умовах.

Школи в Італії мають гнучкі навчальні плани та програми, що відповідають різним потребам дітей, створюючи для них сприятливу навчальну атмосферу. Система італійської освіти гарантує забезпечення права на освіту всіх без винятку дітей.

Уважаю за необхідне всебічно проаналізувати, зіставити й визначити, що і за яких умов доцільно використовувати в українській школі із зарубіжного досвіду.

На жаль, через відсутність матеріальної бази більшість шкіл в Україні не мають змоги мати вчителя-асистента. Діти з особливими потребами перебувають на

індивідуальному навчанні. Весь світ для них обмежується чотирма стінами квартири. Маленькі радощі та смутки, налагодження стосунків з однолітками залишаються за порогом батьківського дому. Суспільство не бачить їх, вони не бачать суспільства. Що буде з такими дітьми, коли не стане батьків? Хто постукає в їхні двері, якщо не буде друзів?

На мою думку, християнські школи першими повинні відчинити двері своїх аудиторій для дітей з особливими потребами. Пригадайте, що написано в Біблії: «А Мефішоет сидів у Єрусалимі, бо він завжди їв при царському столі. І він був кривий на обидві свої ноги» (2 Сам. 9:13). Так чинив богобійний ізраїльський цар Давид з людиною-інвалідом.

Важливо запросити людей з особливими потребами до Господа, відкрити їм істину справжнього щастя й свободи, допомогти батькам і дітям розвинути дари, які Господь подарував кожному з них. Це перші кроки до інклюзивної освіти: мати бажання бачити дітей з особливими потребами в шкільному просторі й зрозуміти, як Господь хоче використати нас, подарувавши можливість навчати й виховувати таких дітей.

Що ж стосується досвіду італійських колег, то ось, що конкретно можна запозичити й впровадити:

- потрібно мати гнучкі навчальні програми й можливість вносити в них доповнення та зміни;
- учитель повинен знати основні види порушень психофізичного розвитку дитини, враховувати темп роботи кожної дитини, особливості загального фізичного розвитку учнів, пам'ятати, що дитина — унікальний дар Божий;
- необхідно налагоджувати дружні стосунки між дітьми та формувати колектив, досвід стосунків толерантного ставлення один до одного, навики адаптації до соціуму;
- важливо залучати до роботи з дітьми, що мають особливі потреби, членів їхніх родин, встановлювати з ними партнерські стосунки;
- проводити просвітницьку роботу з усіма батьками;
- формувати педагогічну команду та ініціативну групу. 📌

Катерина Жукова,
вчитель молодших класів Житомирської загальноосвітньої приватної школи «Свяво»

Зустріч української делегації з віце-мером м. Реджо-Емілія (Італія)

Дівчинка із синдромом Дауна — учениця звичайної загальноосвітньої школи

СІМ'Я — БОЖА УСТАНОВА

Заняття для дітей старшого дошкільного віку

Розробила Олена Біда,
вихователь-методист ДНЗ № 4 «Казка» м. Южне Одеської обл.

Мета: дати дітям уявлення про створення сім'ї та її функції з позиції християнського світогляду; виховувати любов та повагу до своєї родини; розвивати мовлення та поповнювати словниковий запас; розвивати вміння логічно мислити та давати правильні відповіді на поставлені запитання; викликати позитивний настрій під час виховного процесу, бажання берегти та любити оточуючий світ.

Біблійна основа: Бут. 1:27.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Вихователь із дітьми заходять у залу, стають колом.

Вихователь. Діти, хто скаже, що таке молитва?

Діти. Розмова з Господом!

В. Так, це правильна відповідь. Тож розпочнемо сьогодні наше заняття з молитви.

Боже наш, Всесильний Отче,
Дякую Тобі за сонце,
І за весь Твій любий світ,
За повітря, воду, хліб,
За одягу й теплу хату.
Дякую Тобі, наш Тату.

В. Дітки, скажіть, будь ласка, як з'явилися люди?

Д. Їх створив Господь!

Діти шикуються один за одним і йдуть по колу.

В. Дітки, а коли на світі ще зовсім нічого не існувало, що було?

Д. Темрява!

В. Хто літав у темряві?

Д. Божий Дух!

Діти виконують вправу: біг на пальчиках у повільному темпі, руки відведені в сторони, як крила.

В. А що сталося потім?

Д. Господь сказав: «Нехай буде світло!»

Діти зупиняються, а потім продовжують повільно йти.

В. І так з'явилося світло. Це був перший день творіння. А що було потім?

Д. Господь відділив небо від води.

Діти виконують вправи: підняли руки вгору, стали на пальчики, опустили руки вниз, імітують рухи хвиль на морі.

В. І сказав Господь що це дуже добре, так закінчився другий день творіння. Що створив Господь третього дня?

Д. Рослини!

В. Так, а які рослини ви знаєте?

Діти рухами рук показують великий малі дерева.

В. Так закінчився день який?

Д. Третій!

В. І сказав Господь...

Д. «Дуже добре».

В. Почався день...

Д. Четвертий!

Вихователь дає кожній дитині по килимку для виконання загальнорозвивальних вправ.

В. Що створив Господь четвертого дня?

Д. Сонечко та місяць.

Діти виконують вправи на колінах: на слово «сонечко» — високі коліна, на слово «місяць» — низькі коліна, діти сідають на п'яточки / 6 р.

В. Що створив Господь п'ятого дня?

Д. Птахів!

В. А яких птахів ви знаєте і які звуки вони видають?

Д. Чів-чів-чів, кар-кар-кар, ку-ку тощо.

В. Молодці! А тепер «політаємо» з килимка на килимок («літають»). А що ще створив Господь?

Д. Риб.

Діти складають руки човником та імітують рухи рибок.

В. Коли настав шостий день, Господь створив...

Д. Тварин!

В. Яких тварин ви знаєте?

Діти називають тварин і виголосюють звуки, як тварини.

В. Так, і це далеко не всі тварини, їх дуже багато. Послухайте загадки про тварин і відгадайте їх!

Пухнастий клубочок вліз на дубочок. Жолуді зриває і в дупло ховає. (Білка).

Діти виконують рухи білки (підстрибують на двох ногах вгору, імітують зривання горіха, присідають, імітують, що їдять горіх). / 6 р.

Довговухий пострибайчик, відгадайте, хто це? (Зайчик).

Діти стрибають, як зайчик.

В. Кого ще створив Господь шостого дня?

Д. Адама!

В. Ким був Адам? Чоловіком чи жінкою?

Д. Чоловіком!

В. А що Господь доручив Адаму виконати?

Д. Дати назви всім тваринам.

В. Адам послухав Господа?

Д. Так!

В. Адам виконав те, що звелів йому Господь?

Д. Так!

В. Але Адамові стало дуже самотньо, оскільки серед тварин він не знайшов собі пари. І Господь створив для нього жінку — Єву. Господь Бог створив людей, щоб вони любили одне одного, утворювали сім'ї, народжували дітей, цінували те, що створив Господь, виконували Божі повеління й прославляли Бога.

Так кого Господь першого створив із людей?

Д. Адама!

В. Так. А другого?

Д. Єву!

В. Так! Значить, виходить, що чоловіки повинні бути відповідальними за жінок, бо вони головні, а жінки — їхні помічниці! Так?

Діти йдуть по колу, прибирають килимки на місця.

В. Ви готові зараз позмагатися?

Д. Так!

В. Зараз ми створимо дві команди: дівчаток і хлопчиків! Вишикуйтесь і слухайте уважно!

Вихователь пояснює дітям правила гри.

Естафета «Збери авто» з конструктора. (Чия команда швидше виконає завдання?)

Естафета «Одягни ляльку на прогулянку». (Чия команда швидше виконає завдання?)

Гра «Переведи». (Хлопчики ведуть дівчаток, у яких пов'язкою зав'язані очі, на інший бік зали через перешкоди. Мета: показати хлопчикам їхню відповідальність за дівчаток, а дівчаткам проявити свою довіру до хлопчиків).

Гра «Проповзи тунель». (Один за одним, під музичний супровід / 6 р.)

В. А тепер вишикуємось один за одним і пройдемо по колу (*повільним кроком, піднімаючи руки вгору й через боки опускаючи вниз*). Сподобалася вам гра? (*Відповіді дітей.*)

На завершення заспіваємо нашу улюблену пісню з рухами.

Я візьму з Неба любові краплинку
(*руки вгору і до серця*)
І на землю її принесу (*руки вниз*). (2 р.)
І нехай сяє, сяє, сяє (*плескаємо*),
І нехай сяє любов моя (*руки до серця*).

Усі хлопчики (дівчатка) візьмуть з Неба любові краплинку (*руки вгору і до серця*)
І на землю її принесуть (*руки вниз*). (2 р.)

І нехай сяє, сяє, сяє (*плескаємо*),
І нехай сяє любов моя (*руки до серця*).

Я візьму з Неба любові краплинку
(*руки вгору і до серця*)
І в сім'ю (друзям, сусідам, знайомим...) її принесу (*руки вниз*). (2 р.)
І нехай сяє, сяє, сяє (*плескаємо*),
І нехай сяє любов моя (*руки до серця*). 🎧

РОЛЬ БАТЬКА В СІМ'Ї

Урок для початкових класів

Автор Марина Брацейко, учитель-волонтер ЗОШ І–ІІІ ст.
м. Вишневе Київської обл.

Мета: дати дітям уявлення про роль батька в сім'ї, його функції та обов'язки, пояснити учням, що є тільки один досконалий Батько — це Отець Небесний, виховувати любов до батьків, розвивати любов до Бога, як досконалого Батька.

Обладнання: ілюстрації до уроку, аркуші із записаними характеристиками благочестивого тата, матеріали для виготовлення листівок.

ХІД УРОКУ

Вступна частина

Учитель. Усім відомо, що в травні ми святкуємо День матері, а хто знає, яке свято, пов'язане з родиною, відзначають у вересні? (*Відповіді дітей.*) Це — День батька. Тому й ми сьогодні поговоримо про тата.

Скажіть, будь ласка, яким, на вашу думку, повинен бути ідеальний тато? (*Відповіді дітей.*)

Учитель прикріплює до дошки великий аркуш паперу, в центрі якого намальований чоловік, а на стіл викладає аркуші меншого формату, на яких записані позитивні й негативні характеристики тата. Запрошує чотирьох помічників, з числа бажаючих учнів, і пропонує їм вибрати характеристики досконалого тата й прикріпити їх на дошці біля малюнка.

Позитивні характеристики: «вміє працювати своїми руками», «заробляє гроші для сім'ї», «ходить за покупками», «гуляє з дітьми», «виховує дітей», «учить жити за Божими заповідями», «захищає своїх дітей», «молиться за свою сім'ю», «встановлює правила для всієї сім'ї».

Негативні характеристики: «не працює», «часто підвищує голос»,

«весь час дивиться телевизор», «свариться з сусідами».

Учитель. Отже, подивимось, який тато в нас вийшов (*читає все, що вибрали учні*). Він вийшов дійсно досконалим! Просто супермен!

Скажіть, а ви знаєте кого-небудь, у кого такий тато, що мав би всі ці якості? (*Відповіді дітей.*)

Так, важко назвати таку людину. Але є один досконалий Батько — це наш Небесний Отець. І всі тата повинні намагатися бути схожими на Нього.

А зараз спробуємо більше дізнатися про характеристики тата.

Основна частина

1. Тато є в кожній людині на землі

Учитель прикріплює до дошки малюнок 1.

На малюнку зображені чоловік і жінка. Знаєш, хто вони? Мама і тато. У кожній людині на Землі були або є батьки. Бог задумав так, що без тата не може народитися жодна людина на світі. Це неможливо, як би лікарі не старалися. Для того щоб кожен із вас з'явився на світ, потрібно було, щоб клітинка тата й клітинка мами з'єдналися разом. Бог допоміг їм

з'єднатися, і з'явилися ви — спочатку маленькі-маленькі, а зараз вже дорослі й розумні. Коли-небудь, може, років через 15-20, ви теж станете батьками, і у вас теж будуть діти. Тож пам'ятайте, що є тільки один досконалий Батько й прагніть бути схожими на Нього.

Гра «У кого це вийде краще?»

Пропоную пограти в гру. Я називатиму дію, а ви будете говорити, хто це краще робить, у кого ця дія краще виходить, у мами чи тата. Звичайно, усе, що я називатиму, можуть робити і мама, і тато, але, все ж: у кого це вийде краще? (*Відповіді дітей не потрібно коментувати.*)

- Будує будинок своїми руками.
- Носить і переставляє важкі предмети.
- Вишиває хрестиком.
- Заробляє гроші.
- Годує дітей.
- Приносить багато продуктів з базару чи магазину.
- Будує дерев'яну огорожу у дворі.
- Може підняти тебе на руках і підкинути.

Усе, про що ми щойно говорили й відгадували, називається «турбота». Бог турбується про всіх людей на землі. Він «наказує сходити сонцю Своєму над злими й над добрими, і дощ посилає на праведних і на неправедних» (Мт. 5:45). Ще в перші дні творіння Він сказав: «Нехай земля вродить траву, ярину, що насіння вона розсіває, дерево овочеве, що за родом своїм плід приносить, що в ньому насіння його на землі. І сталося так» (Бут. 1:11).

Разом із тим Бог дає людям важливі доручення, зокрема, Він доручає батькам турбуватися про своїх дітей.

2. Тато повинен піклуватися про своїх дітей

Учитель прикріплює до дошки малюнок 2.

Розгляньте предмети, представлені на малюнку. Що можна зробити за допомогою цих інструментів? (*Відремонтувати стіл, стілець, повісити нову полицю*). А що ваші тата вміють робити? (*Відповіді дітей*.)

Що ще намальовано? (*Великі сумки з продуктами*). Чому іноді тата приходять з такими сумками? Тому що тато дбає, щоб удома були продукти, він ходить у магазин, або на базар, навіть якщо йому це не дуже подобається. Він піклується про свою сім'ю.

А що ви бачите ще на малюнку? (*Футбольний м'яч*). Іноді тато грає з вами в футбол, або волейбол, або в інші ігри. Може, він ходить із вами на каток, або в зоопарк, або ви їдете кудись відпочивати. Тато дбає, щоб вам було добре й весело.

А як ви проводите час із татом? Хто може поділитися? (*Розповіді дітей*.)

Учитель. Можливо, хтось засумував, що в його тата немає можливості проводити більше часу з ним. Він часто затримується на роботі, а може, навіть їде в інше місто чи країну, щоб працювати. Не ображайтеся на тата. Адже він дбає, щоб у сім'ї були гроші на прожиття, і заробляє їх.

А що робити тим, хто не знає свого тата, або тато не живе в сім'ї? Згадайте, що є тільки один досконалий Батько, який усе знає, усе може, у якого все завжди виходить добре. І знаєте, ви можете просити в Бога сили, здоров'я й мудрості для свого тата, щоб у нього була хороша робота й він устигав погратися з вами, або щоб повернувся додому.

Піклуватися про своїх дітей — це не єдине доручення, яке Бог дав

батькам. Є ще одне дуже важливе повеління. Ви зараз швидко здогадаєтесь, що це за доручення, послуховавши кілька рядків відомого вірша Володимира Маяковського:

Підійшов до батька син,
Хлопчєня кирпате.
— Добре, що таке, скажи,
І погане, тату?

Хто здогадався? (*Відповіді дітей*.) Так. Тато повинен розповідати дітям, що таке добре, а що таке погано. Так само як Бог, який турбується не лише про фізичне життя людей, але й про наші безсмертні душі. У Біблії — Божому Слові — записані Його заповіді для нашого щасливого повсякденного життя і майбутнього вічного життя на небесах. А що ми через свою гріховну природу не можемо їх досконало виконувати, Бог послав на землю Свого Сина Ісуса Христа, «щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне» (Ів. 3:16).

3. Тато повинен виховувати своїх дітей

Учитель прикріплює до дошки малюнок 3.

На цьому малюнку зображений цар Давид і його син Соломон, які читають сувій із Законом Божим. У кожного тата є дуже важливе доручення від Бога — навчити дітей, як чинити так, щоб бути хорошими людьми, щоб його син або дочка вміли дружити, не билися, не сварилися, були чесними й відповідальними.

Якщо дитина виявляє непослух, робить наперекір, ображає інших членів сім'ї, тато зобов'язаний її дисциплінувати. Це може бути серйозна розмова, заборона якоїсь розваги, позбавлення очікуваного подарунка або й застосування різки. «Усяка кара в теперішній час не здається потіхою, але смутком, та згодом для навчених нею приносить мирний плід праведності!» (Євр. 12:11).

5. Тато повинен захищати своїх дітей

Бог доручив татам ще одну дуже важливу справу. Розгляньте наступний малюнок.

Учитель прикріплює до дошки малюнок 4.

Тут намальована сім'я: тато стоїть попереду, за ним — мама і діти. Коли ви були маленькими і хто-небудь ображав вас, ви одразу ж говорили, що розкажете татові чи мамі. Чому? Тому що батьки старші, сильніші, багато знають і можуть з'ясувати всі питання з кривдником.

Тата можуть захищати вас ще по-іншому — своїми порадами й настановами. Можливо, дорослі говорили вам неодноразово, що гуляти там, де їздить багато машин, не можна. Вони розповідали вам, що можна потрапити під машину з необережності. І ви слухаєте й не гуляєте там, де багато машин. Це означає, що порада дорослих захищає вас. І ви правильно робите, що слухаєте їх. Робіть так і надалі.

Можливо, не всі татові поради та правила вам подобаються, тому що обмежують ваші бажання. І ви думаєте: «Ось я виросту й буду дозволяти своїм дітям усе». Повірте, це не так. Коли ви виростете, то побачите, що «дуже неприємні» правила захищали вас від лиха й біди. І своїм дітям ви теж встановите правила, які будуть їх захищати. Тому що будете пам'ятати, що це Боже доручення, що Бог — досконалий Отець, і будете намагатися бути схожим на Нього.

Висновок

Сьогодні ви дізналися, як багато важливих речей Бог доручив татові. А вам Бог доручає бути помічниками своїм батькам. Пропоную, щоб кожен із вас подумав, як він може допомагати своєму татові?

Можливо, твій тато вже давно обіцяє погратися з тобою і не грається,

тому що втомлюється на роботі. Ти ображаєшся на нього. Знаєш, ти можеш допомогти своєму татові. Не ображайся на нього. Згадай, що є тільки один досконалий Батько, який ніколи не втомлюється, і це — Бог. Він допоможе тобі бути помічником своєму татові. Ти можеш підійти й подякувати татові за те, що він заробляє гроші й піклується про тебе. Дай йому добре відпочити, і в нього з'являться сили пограти з тобою. Попроси, щоб Бог допоміг твоєму татові не втомлюватися.

Можливо, тато чи мама нагримали на тебе, і ти у відповідь теж нагрубив.

І тепер ти не хочеш розмовляти з батьками, ображаєшся на них. Ти можеш допомогти їм навіть у такій складній ситуації. Знаєш як? Пробачити їх. Спробувати не ображатися, і зрозуміти, чому вони так розмовляли. Може, ти помилявся й грішив, а може, вони засмучені через свої дорослі проблеми? Заспокойся, подумай і підійди до них. Попроси вибачення, якщо ти неправий, і першим налагодь стосунки. Пам'ятай, що є тільки один досконалий Батько, який не кричить і не дратується, і Він може допомогти тобі помиритися з ними.

Тато і мама люблять вас і піклуються про вас. Зараз ми виготовимо для них листівки, на яких ви зможете написати слова вдячності для своїх батьків. І коли ви прийдете додому, то обов'язково подаруйте їх батькам і скажіть, як ви їх любите.

Учні виготовляють і підписують листівки для батьків.

Молитва 🙏

ЛЮБОВ — ОСНОВА ПОДРУЖНЬОГО, РОДИННОГО І СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ

Урок для 10 класу

Автор Олена Коваль, старший учитель основ християнської етики Тернопільської ЗОШ І–ІІІ ст. № 28

Мета

пізнавальна: формувати в учнів розуміння, що безкорислива, жертвна любов є фундаментом, на якому будується подружнє, родинне, суспільне життя;

розвиваюча: розвивати розуміння, що любов — це щоденна праця душі, пояснити різницю між закоханістю і коханням; показати біблійні вимоги до справжньої любові;

виховна: виховувати любов, що проявляється не лише через слова, а й через діла.

Біблійна основа: Бут. 24:2-4, 34-51 (наречена для Ісака); Бут. 29:1-20 (Яків і Рахіль); Лк. 1:26-38; Мт. 1:18-25 (Марія і Йосип); Лк. 23:33-48 (любов Ісуса Христа до грішних людей).

Ключовий вірш: «Любов довготерпить, любов милосердствує, не заздрить, любов не величається, не надимається, не поводить нечемно, не шукає тільки свого, не рветься до гніву, не думає лихого, не радіє з неправди, але тішиться правдою, усе зносить, вірить в усе, сподівається всього, усе терпить! Ніколи любов не перестає!» (1 Кор. 13:4-8).

Обладнання: Святе Письмо для кожного учня; картки з місцями із Біблії; ілюстрації до уроку (див. кольорову вкладку); намисто зі штучних і натуральних перлин (за можливості); сувенірний набір перлинника з перлиною; кольоровий папір, олівці, магнітики і все необхідне для виготовлення магнітної листівки-аплікації (для кожного учня).

ХІД УРОКУ

І. Вступна частина

Християнське привітання. Мотивація до молитви.
Молитва

ІІ. Актуалізація опорних знань

Об'єднуємо учнів у 4 команди. Пропонуємо їм пригадати назви міст, які зустрічаються в Біблії. Учні пригадують різні назви і, наприклад, вибирають такі: Назарет, Єрусалим, Віфлеєм, Коринт. Саме так і будуть називатись 4 команди. Для кожної з команд учитель ставить по 3 запитання.

1. Кого Бог створив на шостий день? (Тварин і людей)
2. Хто є Автором сім'ї? (Бог)
3. Як саме був створений Адам? (З пороку земного)
4. Як була створена Єва? (З ребра Адама)
5. Що означають імена Адам і Єва? (Ім'я Адам означає «земля», ім'я Єва — «життя»)
6. Імена дітей Адама і Єви, які зустрічаються в Біблії. (Каїн, Авель, Сиф)
7. Чому, спостерігаючи за Адамом, Бог сказав слова: «Не добре...»? (Бог сказав: «Не добре бути чоловікові самотнім». Адам був самотнім)
8. Зі скількох осіб складалась сім'я Ноя? (З восьми осіб)
9. Ім'я дружини Авраама? (Сарра)
10. Імена батьків Івана Хрестителя? (Захарій і Єлизавета)
11. Яке місце Бог відвів чоловікові в сім'ї? (Має бути головою сім'ї)
12. Заповідь, яка оберігає стосунки між чоловіком і дружиною в сім'ї? («Не чини перелюбу»)

Учитель відзначає ту команду, яка найкраще відповіла на запитання. Також дає кожній команді картки із зазначеними місцями з Біблії, які вони будуть опрацьовувати трішки пізніше.

ІІІ. Мотивація навчальної діяльності (повідомлення теми уроку)

ЗАКОХАНІСТЬ (ЗАХОПЛЕННЯ)	КОХАННЯ
1. Зовнішність є дуже важливою.	1. Зовнішність не важливіша від особистості.
2. Сильна сконцентрованість на сексуальній привабливості іншої особи.	2. Подобається проводити час з людиною навіть тоді, коли й не думаєш про близькість.
3. Коли юнак і дівчина закохані, то багато думають про поцілунки і не є стриманими.	3. Виявляється любов до іншої особи через пошану і стриманість.
4. Не бачить ніяких недоліків іншої людини.	4. Помічає і може назвати недоліки іншої людини
5. Приховує свої вади, щоб інша особа не переставала нею захоплюватись.	5. Не вдає із себе іншого (іншої). Не боїться, що хтось дізнається про його (її) вади.
6. Багато думає про «плюси», які має завдяки знайомству з цією особою.	6. Думає, як ошчасливити іншу людину.
7. Насправді закоханий людині подобається лише одна чи дві якості іншої особи.	7. Йому (їй) подобається людина як особистість. Для нього (неї) важливо, що в них є спільні погляди на життя, віра в Бога, однакові моральні цінності.

IV. Виклад нового матеріалу

Учитель демонструє намисто зі справжніх і штучних перлин або показує відповідні ілюстрації.

Учитель. Одній моїй подрузі у спадок від бабусі перейшло намисто зі справжніх перлин. Ми зацікавились тим, як же з'являються справжні перли.

Виявляється, щоб утворилась справжня перлина, потрібно багато часу. В мушлю молюска часом потрапляє пісок або маленький камінчик, що завдає йому нестерпного болю. Щоб зменшити біль, молюск виділяє спеціальний клейслиз, що називається перламутром. Перлинниця намазує ним піщинку, але згодом біль повертається знову й знову. Перлинниця працює щодня, щогодини й навіть щохвилини. Результатом є те, що з'являється чудовий камінець, над яким молюск працював не менше двох років. Від виду молюска та середовища, у якому він живе, залежить, якого кольору буде перлинка — білого, рожевого чи чорного.

На створення штучних перлин не потрібно стільки часу. До того ж намисто зі справжніх перлин є важким і дорогим, а зі штучних — легким і дешевим.

Часто в житті зустрічається те, що є штучним, підробленим, легким і дешевим. Та найчастіше люди чомусь підробляють кохання. 99 % усіх нехристиянських пісень — про кохання. Книги — про кохання. Телебачення та інтернет також виливають на глядачів лавину інформації про кохання. Не відстає й радіо. За опитуваннями слухачів, великою популярністю користуються передачі на зразок «Справжні історії про вічне кохання». Автори переповідають історії з життя відомих людей, але чомусь майже кожна така історія закінчується розлученням.

То що ж таке справжня любов? Часто люди любов'ю називають лише захоплення, закоханість.

Закоханість (захоплення) — це стан, коли людина повністю захоплена своїми відчуттями. Це — хвилююче почуття, емоційний підйом, але воно триває недовго, тому що це несправжнє кохання. Захоплення — це стан, коли одна людина повністю поглинається думками про іншу. При цьому всі інші справи видаються їй неважливими, романтичні почуття беруть верх над здоровим глуздом. Захоплення триває недовго, проте люди, які встигають за цей період наробити чимало помилок, довго пожинають їхні гіркі плоди. Так короткі романи призводять до тривалих розчарувань. Складається помилкове враження, що кохання — це продукт, який швидко псується. Якщо не встигнеш пізнати всі його принади сьогодні, завтра вже буде пізно. Як же відрізнити справжнє кохання від захоплення? У цьому нам допоможе таблиця.

Українська мова розрізняє два поняття любові. Кохання — почуття до особи протилежної статі та любов — ширше почуття, складовою частиною якого є кохання. Тому перед тим, як говорити про кохання, варто поговорити про об'ємніше поняття — любов.

А ось у грецькій мові, якою було написано Новий Завіт, є чотири слова для означення чотирьох складових справжньої любові. Розглянемо їх, взявши за ілюстрацію піраміду.

Знаємо, що піраміда має надійну і міцну основу. Єгипетські піраміди були побудовані за тисячі років до нашої ери й стоять уже два тисячоліття нашої ери. Це свідчить про те, що вони побудовані правильно (за всіма правилами), тому й простояли аж до наших днів.

Види любові:

1. **Агапе** — це любов, яка готова жертвувати собою заради іншого. Це безкорисливе кохання, яке не залежить від зовнішніх обставин. Також це добровільний вибір любити віддано й безкорисливо кохану людину такою, якою вона є.

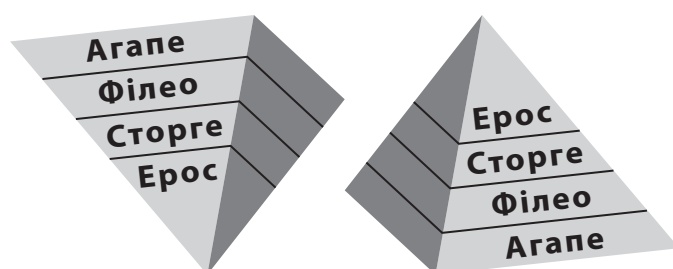
2. **Філео** — дружня прихильність, братерська любов.

3. **Сторге** — означає сімейну вірність, особливо між батьками та дітьми.

4. **Ерос** — це союз тіла, душі, духа. Ця єдність може бути лише в шлюбі, у подружжі між чоловіком і дружиною. (Не поза шлюбом і не до шлюбу!)

Любов-ерос не може служити основою (фундаментом) для успішного шлюбу. Як не може встати в такому положенні піраміда, так і взаємини між хлопцем і дівчиною не встоять перед труднощами, якщо починаються саме з такого виду любові. Вони розіб'ються під натиском життєвої бурі й несприятливих обставин.

Отже, для щасливого подружнього життя, необхідне існування чотирьох проявів любові, але фундаментом має бути любов-агапе.

Учитель. Отже, любов — це почуття чи вчинки? (Відповіді учнів).

Телебачення, Інтернет і книги часто формують у людей думку, що любов — це почуття, які приходять невідомо звідки й невідомо куди відходять. Таке твердження розбило життя вже дуже багатьом парам. Люди не хочуть працювати над своїм подружнім життям. Шукати лише яскравих почуттів, а потім припиняти стосунки — це все одно, що починати будувати дім без фундаменту, а коли починається злива чи вітряна погода, відразу залишати свій будинок і починати будувати новий. Це нерозумно. Любов вимагає праці. Але вона винагороджує людину тим, що коли минає перше почуття закоханості, тоді з'являються інші — глибока душевна спільність, єдність, згода та взаємоповага. Учені стверджують, що найбільшій радості в шлюбі досягли пари, які прожили 60 років. Отже, варто спробувати будувати свій «будинок» надійно, згідно із планом Небесного Архітектора.

Вивчення ключового вірша

Як у тлумачних словниках дано визначення різних слів і термінів, так і в Біблії дано визначення любові. Зачитаємо його з 1 Кор. 1:4-8: «Любов довготерпить, любов милосердствує, не заздрить, любов не величається, не надимається, не поводить нечемно, не шукає тільки свого, не рветься до гніву, не думає лихого, не радіє з неправди, але тішиться правдою, усе зносить, вірить в усе, сподівається всього, усе терпить! Ніколи любов не перестає!»

Учитель. Чи зрозуміли ви це визначення? (Відповіді та думки учнів.)

Тепер кожен перечитує це місце, вставляючи туди замість слова «любов» своє ім'я. (Один учень (учениця) зачитує вголос, а інші читають подумки.) Щоразу, коли ми робимо зусилля, щоб не гордитися, не надиматися, не заздрити та інше, ми намазуємо перлинку любові у своєму серці перламутром, і тоді вона збільшується. Так людина вчиться прощати, любити ближнього свого як себе самого. Зараз зачитуємо ще раз і замість слова «любов» вставляємо слово «я».

V. Застосування знань. Закріплення вивченого матеріалу

Біблія — це книга про любов. Про різну любов: про справжню та підроблену, про дешеву та безцінну.

Робота в групах

Кожній команді були роздані завдання, щоб прочитати певне місце із Святого Письма й зробити висновки.

Команда «Назарет» отримала уривок Бут. 24:2-4, 34-51.

Учні. Ми прочитали, як Авраам (батько) і його син Ісак, також майбутня наречена Ревека довіряли Богові в створенні молодій сім'ї. Також тут видно внутрішні якості характеру Ревеки, які свідчать, що в її серці є любов-агапе. Зустрівши незнайомого подорожнього біля джерела, вона не пройшла повз, а дала йому пити й охоче начерпала води для десятиох верблюдів, а це більш ніж 100 відер води. У стосунках з людьми вона щира, безкорислива, співчутлива. Її любов до людей видно на ділі (не лише на словах).

Команда «Єрусалим» — Бут. 29:1-20.

Учні. Яків так любив Рахіль, що працював за неї 7 років, і написано, що вони для нього були як один день. Це говорить про безкорисливу, чисту, віддану любов, яка готова жертвувати й чекати.

Команда «Віфлеєм» — Лк. 1:26-38; Мт. 1:18-25.

Учні. Ми прочитали про те, як Марія погодилась народити Сина Божого і як Йосип турбувався про неї та про Дитяtko. Вони щиро любили Господа й одне одного та виконали волю Божу. У серці кожного з них була любов-агапе.

Команда «Коринт» — Лк. 23:33-48.

Учні. Тут говориться про любов Сина Божого до людей. Це еталонна любов. Ісусові було важко й боляче, але Його молитва пронизана величезною любов'ю до людей. Христова любов виявлялася постійно, її було видно в словах (вчення Христове про любов до ближнього), ділах (зцілення, співчуття, виявлене в справах), намірах (Христос прийшов на землю, щоб постраждати й дарувати спасіння) та баченні (добре видно в молитві в Гефсиманському саду — бачення Христа на майбутнє, щоб зберегти любов і єдність серед Своїх послідовників у всі часи). Стосовно тих, хто Його бив і розпинав, Ісус сказав: «Отче, прости їм, бо не знають, що чинять!» Так може говорити тільки любов-агапе.

Учитель. Любов — це вчинки, не лише почуття. У серці кожного із нас може утворитися чудова перлина. Частенько нам доводиться терпіти сильний біль. Це образа, несправедливе покарання, зрада друзів тощо. Це пісок, який ранило наше серце. Та якщо покрити його перламутром, тобто любов'ю, із часом у ньому сформується перлина — камінь, який є «сукупністю досконалості». Із Біблії ми знаємо, що одна велика перлина могла коштувати дорого — наприклад, щоб придбати її, купцеві було потрібно продати ціле поле (Мт. 13:45-46). Середнє намисто із перлин буде коштувати від тисячі гривень, довше — дорожче. Для того щоб стосунки були досконалими, потрібно виявляти любов щодня, щогодини, а деколи й щохвилини.

Завдання для кожної команди:

Пригадати з української та зарубіжної літератури, з історії та сучасного життя приклади справжнього кохання та закоханості. Проаналізувати їх.

Наприклад, учні можуть пригадати: Ромео і Джульєтта (В. Шекспір «Ромео і Джульєтта»), Євгеній Онегін і Тетяна Ларіна (О. Пушкін «Євгеній Онегін»), Наталка Полтавка і Петро (І. Котляревський, «Наталка Полтавка»), Мелашка і Лаврін, Мотря і Карпо (І. Нечуй-Левицький «Кайдашева сім'я»), Чіпка і Галя, Гриць і Христя (Панас Мирний «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»), Маруся і Василь (Г. Квітка-Основ'яненко «Маруся»).

Учитель фіксує відповіді, підсумовує бали.

Запитання на повторення

1. Чи зустрічаємось ми в житті з підробками? (Це фальшиві гроші, підроблені картини, штучні камені, перлини, несправжнє золото, нещирі, егоцентричні стосунки.)
2. Що таке захоплення (закоханість)? (Відповіді учнів.)
3. Що таке справжня любов? (Відповіді учнів.)
4. Назвіть слова на означення чотирьох складових справжньої подружньої любові. (Відповіді учнів.)
5. Охарактеризуйте любов-агапе і філео. (Відповіді учнів.)
6. Охарактеризуйте такі види любові, як строге і ерос. (Відповіді учнів.)
7. Чи може бути любов-ерос фундаментом подружнього життя, справжніх стосунків? (Відповіді учнів.)
8. Що насправді є фундаментом подружнього, родинного і суспільного життя? (Відповіді учнів.)
9. Якою за своїми внутрішніми якостями була Ревека? (Відповіді учнів.)
10. На кого поклалися в створенні своєї сім'ї Ісак і Ревека? (Відповіді учнів.)

11. Якою була любов Якова до Рахілі? (Відповіді учнів.)
12. Якою була любов Йосипа до Марії? (Відповіді учнів.)
13. Як саме Марія і Йосип виконали Божу волю у своєму житті? (Відповіді учнів.)
14. Що просив Ісус Христос Отця Небесного для тих людей, які Його розпинали? (Відповіді учнів.)
15. Що вело Ісуса Христа на Голгофський хрест? (Любов до людей, бажання спасти їх від їхніх гріхів.)
16. З чим можна порівняти ту ситуацію, коли людина будує своє життя, зокрема сімейне, так, як їй хочеться? (З будовою будинку на піску.)
17. Біблійне визначення справжньої любові. (Відповіді учнів.)
18. Чи бажає Отець Небесний щасливого життя кожній людині? (Відповіді учнів.)

VI. Підсумок

Сьогодні ми зрозуміли: щоб побудувати щасливе подружжя, родинне, суспільне життя, потрібний надійний фундамент. Цим фундаментом є любов-агапе (безкорислива, неогоїстична, жертвна любов, яка вміє прощати й чекати). Вона не є злопам'ятною, а вірить тільки в найкраще в людині й ніколи не здається. Любов — це найважливіша якість у характері людини. Її видно по ділах. Коли в подружжі є чотири прояви любові, то тільки тоді це є та любов, про яку говорить Біблія. Це є повнота тих стосунків, які мають бути в сім'ї.

Любов — це щоденна праця душі, це самопожертва. (Учні записують визначення в зошити.)

Учитель відзначає активність та правильні відповіді команд, оцінює їх, визначає переможців.

Виріб «Перлинка»

На цьому або наступному уроці, або як домашнє завдання учні роблять виріб «Перлинка». Для цього кожному учневі роздати інструкції¹ і все необхідне для роботи, а також плоскі магнітики. Їх слід прикріпити скотчем зі зворотного боку виробу, і потім виріб можна прикріпити на холодильник. Учитель показує зразок. Пояснює як саме записати ключовий вірш на перлинниці. Коли такий виріб щоденно висітиме перед очима, можна буде швидко вивчити ключовий вірш.

VII. Домашнє завдання

Вивчити напам'ять ключовий вірш.

Зробити виріб «Перлинка» (див. Додаток).

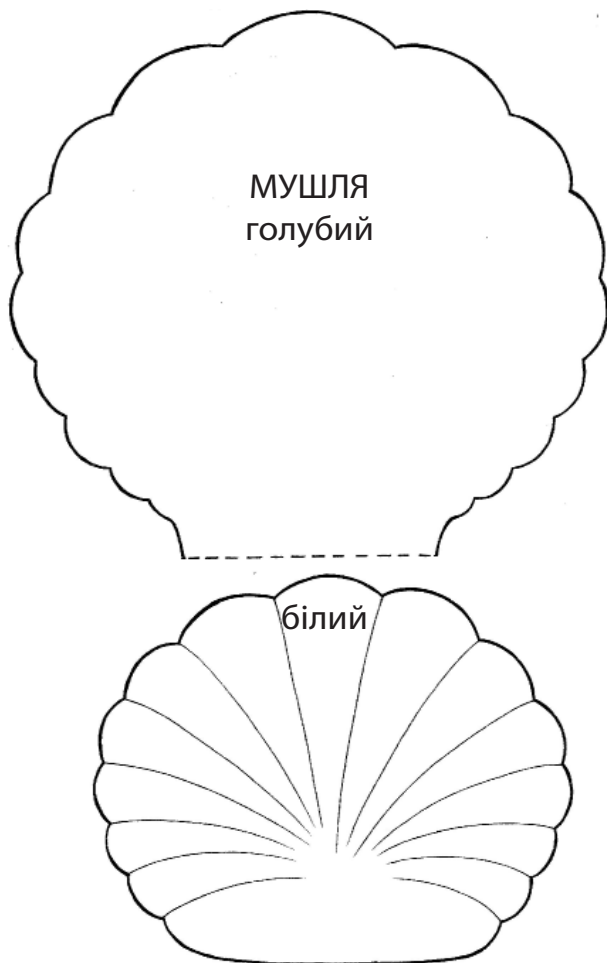
Прочитати біблійні розповіді: Бут. 24:2-4; 34-51; 29:1-20; Мт. 1:18-25; Лк. 1:26-38; 23:33-48.

Написати твір-роздум на тему: «Любов — фундамент стосунків у сім'ї і в суспільстві» (використати 2-3 приклади з Біблії, з літератури чи з сучасного життя). Написати, як після цього уроку будуватимете стосунки з людьми, особливо з особами протилежної статі.

VIII. Молитва

¹ Эта удивительная бумага: Методический вестник для учителей Воскресных школ. — Одесса: Богомыслие, 2003. — С. 56-57.

Додаток

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ПОГЛЯД НА СІМ'Ю. ЗНАЧЕННЯ ШЛЮБУ. ХРИСТИЯНСЬКЕ СТАВЛЕННЯ ДО ШЛЮБУ

Урок для 11 класу

Автор Віра Гребень, учитель української мови та літератури
Білоцерківської спеціалізованої школи І–ІІІ ст. № 13
з поглибленим вивченням французької мови Київської обл.

Мета: пригадати, що говориться про сім'ю в Біблії; визначити, для чого було створено сім'ю, які завдання було покладено на неї; розглянути різні форми сучасних стосунків між чоловіком та жінкою, домогтися усвідомлення того, що лише церковний шлюб є єдино правильним вибором майбутнього подружжя; сприяти вихованню в учнів бажання вдосконалюватися заради майбутнього подружнього життя, вихованню відповідальності, взаємодопомоги, терпіння тощо, удосконаленню вмінь учнів вести дискусію, працювати в групах, аналізувати почуте й прочитане.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань, умінь і навиків.

Обладнання: мультимедійна презентація, фрагмент фільму «Сватання на Гончарівці», відеоприписка «Щаслива сім'я», аркуші паперу формату А3, маркери, заготовки для гри, роздавальний матеріал: «Основні правила дискусії», «Тематичні цитати з Біблії», «Роздуми про шлюб і сімейне життя цариці Олександри Федорівни Романової», підбір матеріалів «Церковний шлюб».

ХІД УРОКУ

І. Організація навчальної діяльності

Учитель читає поезію Наталії Білоцерківець «Сім'я».

Сім'я

Засни. Уже алеї потемніли,
Війнуло холодом і вогкістю землі.
Засни в моїй душі, моєму тілі —
Спи, хлопчику. Алеї потемніли,
І смутно, й ніжно в нашому теплі,
Де ми нарешті вірили й любили.

Що ж нам лишалось у просторі нічному,
Між цих зірок, між атомних пожеж?
Як не любити нам цей образ дому

Після дороги, втоми і безмеж —
Ці чисті стіни... Стіни — а потому
Цю музику, цю свіжість, де лилось
Це розгортання вимитих волос'я!

...Надвечір чоловік читає книгу,
А юна мати розгорта шиття.
Снується повість, нитка в'ється, тихо
Сидить охайне, плекане дитя.
Чому його сьогодні не втішає
Ні котик, ні собачка — сам не знає;
А в глибині зіниць тремтить навхрест —
Так, наче бунт, — і виклик, і протест?..

Наталія Білоцерківець

Учитель. Усі ми родом із дитинства. Відома всім істина, та хотілося б додати: усі ми вийшли із сім'ї. Кажуть, у житті кожен із нас прагнучим створити родину за прикладом тієї, у якій виріс. Та, на жаль, сучасність вносить свої не завжди доречні корективи в наше життя. І уявлення про шлюб у наших підлітків досить романтичні й далекі від дійсності. Не кожен може відповісти на запитання, для чого люди одружуються. Тож інколи й судження такі кумедні, як у героїв п'єси Г. Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці».

Учні переглядають фрагмент фільму «Сватання на Гончарівці», де Стецько пояснює Уляні, навіщо потрібно одружуватися.

ІІ. Оголошення теми і мети уроку

ІІІ. Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Сьогодні випускники частіше розмірковують над тим, ким я хочу стати, яку професію отримати, чітко окреслюють завдання й працюють над собою, щоб досягти омріяного благополуччя. Та мало хто усвідомлює: я — майбутній чоловік і батько, я — майбутня мама й дружина. І тому мало хто намагається виховати в собі якості, потрібні для

цієї найважливішої в житті ролі. Бо, незалежно від того, хто ким працює, основою життя суспільства і кожної окремої людини є родина. У посібнику «Біблійні основи сім'ї і шлюбу» А. Кліновського та В. Шевчука зазначено:

1) сім'я — основа суспільства, його першоскладова. Це суспільство в мініатюрі, від життя її залежить благополуччя всього суспільства;

2) питання функціонування сім'ї торкається кожної людини особисто, тому що людина живе в сім'ї й проводить там більшу частину життя;

3) від благополуччя сім'ї залежить не тільки сьогодення, але й майбутнє суспільства й майбутнє кожної людини, тому що в сім'ї народжують й виховують дітей;

4) сім'я — найкраща школа життя, у ній закладаються основи характеру людини, у ній відкриваються можливості для прояву найкращих сторін людської душі. У сім'ї закладаються основи Божих благословень і знань про Творця.

Що ж робити молодим і недосвідченим на порозі дорослості? Як не помилитися, як не збитися на манівці? Як, впевнено крокуючи до власної мети, не покалічити ні свою, ні чужу долю?

Єдиним дороговказом для кожного християнина є Святе Письмо. Тож сьогодні на уроці ми спробуємо розглянути абсолютно сучасні й актуальні для кожної молоді людини питання з позиції віри. А саме:

- Чи варто створювати сім'ю, обмежуючи свої свободи, інколи, жертвуючи своєю кар'єрою?
- «Цивільний» шлюб: сучасний винахід особистої свободи чи гріховні спроби «приміряти» до себе ту чи іншу людину?
- Церковне вінчання: мода чи духовна необхідність?

Робота в групах «Моя ідеальна сім'я»

Учитель. Насамперед спробуємо зрозуміти, що кожен із нас кладе в поняття «сім'я». Для цього пропоную попрацювати в групах. Кожна група має чистий аркуш паперу й маркери. Пропоную намалювати сім'ю в якомусь символічному образі (квітка, гроно, овоч... — вибір потрібно буде пояснити), а також підібрати 5 прикметників на означення ідеальної, на вашу думку, сім'ї.

Час виконання — до 5 хвилин. Представники груп демонструють свою роботу. Малюнки вивішують на дошку, а прикметники виписують з усіх робіт на один аркуш із назвою «Ідеальна сім'я має бути такою».

Біблія про сім'ю

Учитель. Зауважте, що жодна група не зазначила, що ідеальна сім'я має складатися з однієї людини. Чому ж ми шукаємо пару, помічника і друга, з яким мріємо прожити все життя? Напевно, тому що така воля Божа, такий задум нашого Творця.

Звернімося до Біблії, Божого Слова.

«І сказав Бог: «Створімо людину за образом Нашим, за подобою Насою, і хай панують над морською рибою, і над птаством небесним, і над худобою, і над усею землею, і над усім плазуючим, що плазує по землі». І Бог на Свій образ людину створив, на образ Божий її Він створив, як чоловіка та жінку створив їх» (Бут. 1:26-27).

А з якою метою було створено пару — чоловіка і жінку, а не когось одного? (Відповіді учнів.)

Учитель. Ваша думка зрозуміла, але звернімося зі Святим Письмом.

1. Для подовження роду людського: «І поблагословив їх Бог, і сказав Бог до них: "Плодіться й розмножуйтеся, і наповнюйте землю, оволодійте нею, і пануйте над морськими рибами, і над птаством небесним, і над кожним плазуючим живим на землі!"» (Бут. 1:28).
2. Щоб уникнути самотності: «І назвав Адам імена всієї худобі, і птаству небесному, і всієї польовій звірині. Але Адамові помічати Він не знайшов, щоб подібна до нього була. І вчинив Господь Бог, що на Адама спав міцний сон, і заснув він. І Він узав одне з ребер його, і тілом закрив його місце. І перетворив Господь Бог те ребро, що взяв із Адама, на жінку, і привів її до Адама» (Бут. 2:20-22).
3. Дати людям щастя, радість і задоволення. Як радісно й емоційно вітає Адам дану Богом подругу:

«І промовив Адам: "Оце тепер вона кість від костей моїх, і тіло від тіла мого. Вона чоловіковою буде зватися, бо взята вона з чоловіка"» (Бут. 2:23).

Радість спілкування, взаєморозуміння, взаємодопомога — чи ж не є ці почуття частиною більшого й усеобіймаючого — Любові? А де ще в Біблії ми можемо спостерігати висловлення величезного щастя й радості, викликаних цим величезним почуттям? (*У Книзі Піснь над піснями*). Любов — основа міцних шлюбних стосунків. Та чи правильно ми розуміємо, що таке любов? Як ви думаєте, чи є різниця між такими поняттями, як любов і закоханість? (Відповіді учнів.)

Учитель. Якщо відкинути такі види любові як *філео* (сердечна прив'язаність між друзями), *сторге* (близькі родинні стосунки); *ерос* (подружні стосунки), то залишається *агапе* — жертвна любов.

Це не стільки почуття, скільки:

- усвідомлене ставлення, яке впливає зі стосунків людини з Христом;
 - розуміння Божої любові;
 - бажання найвищого блага всім людям на землі (спасіння є найвищим благом, тому проповідь Євангелії є складовою *агапе*);
 - цією любов'ю можливо любити й ворогів.
- Помилкове розуміння любові:
- самолюбство — очікування любові до себе (такі шлюби дуже проблематичні);
 - закоханість — з часом минає;
 - пожадливість — важливий в основному секс; швидко вгасає.

Любов вимагає віддати, принести в жертву себе заради щастя іншого, чоловік і дружина повинні любити одне одного все життя. Оскільки при справжній любові головна прив'язаність — між душами, то ні старість, ні хвороби, ні важкі каліцтва любові не згасять. Якщо головне почуття було до тіла, то з роками така любов минає.

Саме така любов має стати основою шлюбу. І навіть коли щось піде не так, коли певні життєві негаразди руйнують взаєморозуміння, така любов знаходить у собі терпіння й бажання зберегти сім'ю.

Отже, сім'я — це не винахід людства, а воля Божа. І будувати її слід насамперед на любові *агапе*.

Диспут «Життя «на віру» чи шлюб церковний?»

Зустрілися ВІН і ВОНА. Покохали одне одного, переконалися у своїх почуттях і вирішили жити разом... Чим не сім'я? Двом людям добре разом. Навіщо ці умовності: штамп у паспорті, вінчання?

Пропоную об'єднатися в три великі групи (по рядах) і обміркувати певні положення.

1. Група «аналітиків» доводить, що проблема «життя на віру», тобто цивільних шлюбів, надзвичайно актуальна сьогодні. Намагаються визначити, чому молоді люди не поспішають ні до церкви, ні до РАГСу.
2. Група «прагматиків» підбирає аргументи на користь законного й перед Богом, і перед людьми шлюбу.
3. Група «релігієзнавців», користуючись додатковою, підготовленою учителем заздалегідь літературою, визначає основні етапи тайнства вінчання; накреслює основну суть тайнства, у якому за добровільною згодою нареченого й нареченої жити спільно благословляється їхній шлюбний зв'язок в образі духовного союзу Христа з Церквою, випрошується і подається благодать Божа для взаємної допомоги й однодушності, і для благословенного народження та християнського виховання дітей.

Перед початком учитель нагадує основні правила дискусії.

1. Усі відкрито висловлюють свої думки.
2. Усі погляди слід поважати.
3. Слухайте інших не перебиваючи.
4. Не говоріть занадто довго та занадто часто.
5. В один момент говорить лише одна особа.
6. Дотримуйтеся позитивних ідей та стосунків.
7. Не критикуйте себе та інших.
8. Неприйняття позицій та ідей не повинно бути направленим на конкретну особу.

Регламент: обговорення в групі і вироблення основних положень — 5 хв., захист — 2 хв., відповіді на запитання опонентів — 3 хв.

Висновки (орієнтовно)

Життя «на віру» — стосунки, спричинені викликами сучасного суспільства (данина моді, аморальність, вплив ЗМІ, розбещення, боязнь відповідальності). Це стосунки, які є неповними. Подібно як ліцензована й неліцензована програма для комп'ютерів. Неліцензовану не поширюються регулярні оновлення, доповнення, певні гарантії. Що більше людина наближується до Бога й розуміє, що не має з Ним контакту, то більше хоче налагодити його. Це допомагає змінюватися внутрішньо. Якщо є можливість взяти шлюб у церкві, це змінює і людей, і їхні стосунки. А якщо є перепони, треба визначитися, чи можна їх подолати, чи все ж варто розійтися.

Земна любов — усе ж тільки образ вищої, Божественної любові й, у кращому випадку, ступінь до неї. І якщо вона не освячена, — вона неміцна, перестає підносити людину, у ній відроджується особистий егоїзм. Чоловік і дружина починають бачити одне в одному лише засіб до задоволення своїх життєвих потреб, або ж виникає сімейний егоїзм, іноді більш жорстокий, ніж одноосібний. Щоб подолати ці небезпеки, на думку Церкви, потрібна інша любов, якої немає в людей, але яку може дати Христос. У таїнстві шлюбу, якщо пара, що вступає в шлюб, вільно підпорядковує свою природну любов любові до Бога і до Церкви, вони отримують дар вищої, благодатної Христової любові. Апостол Павло порівнює таїнство шлюбу з тайною єднання Христа з Церквою і говорить: «Ця велика таємниця...» (Еф. 5:32). «Покине тому чоловік свого батька та матір свою, та й пристане до жінки своєї, і стануть вони одним тілом» (Бут. 2:24), — так визначає Господь суть цієї тайни.

Від чого залежить щастя сім'ї?

Учитель. Тож, обміркувавши гарненько, наші ВІН і ВОНА повинчалися... І тепер у них міцна сім'я. Вони щасливі, ніколи не сваряться і так триватиме вічно?

Якими ідилічними й часто неповними є уявлення юних про шлюб. Мені особисто подобається вислів: «Якщо до шлюбу двоє закоханих нагадують веселих лошат, що вибрикують на квітучому лузі, то після створення сім'ї та народження дітей це вже двоє коней, запряжених у один віз. І якщо хтось ледарюватиме, іншому доведеться тягти за двох».

Як ви вважаєте, що є запорукою міцної сім'ї? (Відповіді учнів.)

Гра (на вибір)

«Гармонія». Учитель роздає кільком учням чисті аркуші, вирізані в формі пелюстки, і пропонує записати на кожному одну якість характеру, яка допоможе уникнути проблем у дорослому житті (життєрадісність, доброта, відповідальність, терпимість...), а потім пропонує підняти їх догори: «Чи бачите ви у цих листочках щось величне й гармонійне?». Потім прикріплює усі пелюстки навколо серединки з написом «любов» і утворює квітку. «А тепер?».

Висновок: щоб сім'я була щасливою, немає якихось другорядних чеснот. Тут важливо все. Щоб створити в майбутньому щасливу сім'ю, варто виховувати в собі якомога більше хороших якостей.

«Щаслива сім'я». Учитель роздає хлопцям і дівчатам (попарно) половинки сердець, вирізаних, як пазли. На своїх

половинках хлопці записують один обов'язок чоловіка (хто який згадає), дівчатка — обов'язок дружини. Потім за малюнком пазла сердечка складаються.

Висновок: сім'я не буде щасливою, якщо лише один із подружжя виконуватиме свої обов'язки, лише сумлінне виконання необхідних завдань кожним членом родини може слугувати утворенню щасливої сім'ї.

Учитель. Пропоную вам трішки відпочити й переглянути невеличку притчу.

Учні переглядають притчу «Щаслива сім'я».¹ Виводять закон щасливої сім'ї.

Роздуми про шлюб і сімейне життя цариці Олександри Федорівни Романової

Скажіть, будь ласка, а чи відомий вам з історії чи з власного життя приклад сім'ї, що може слугувати взірцем для вас? (Відповіді учнів.)

Безперечно, прикладом для нас є й сім'я останнього російського царя-мученика Миколи II. Не отримавши відразу батьківського благословення на шлюб із коханою, молодий цесаревич не знехтував волею батька й терпляче чекав згоди п'ять років. Його дружина — Олександра Федорівна увійшла в історію як любляча мати й віддана дружина. Їхні діти були виховані в християнській любові до ближнього, знали, що таке співчуття й милосердя і раді були прислужитися навіть простому солдату, під час війни працюючи сестрами милосердя у військовому шпиталі.

Як же створити таку сім'ю? Скористаємося порадами імператриці, які вона залишила у своєму щоденнику.

Учні зачитують роздруковані цитати, за потреби коментуючи їх.

- Сутність шлюбу в тому, щоб приносити радість. Передбачається, що подружнє життя — життя найщасливіше, повне, чисте й багате. Це встановлення Господа про досконалість.
- Шлюб — це Божественний обряд. Він був частиною задуму Божого, коли Той створював людину. Це є найтісніший і найсвятіший зв'язок на землі.
- Двоє повинні жити один заради другого...
- Перший урок, який потрібно вивчити й виконати, це терпіння.
- Найнеобхіднішим у сім'ї є безкорисна любов. Кожен повинен забути власне «я», присвячуючи себе іншому.

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=AM7D8nXDZAU>

- Ще один секрет щастя в сімейному житті — це уважне ставлення один до одного.
- Важливий елемент у сімейному житті — це спільність інтересів... Хай обоє поділяють і радість, і страждання. Нехай вони ділять навіпіл тягар клопотів. Хай усе в житті в них буде спільним.
- Бійтеся найменшого прояву непорозуміння чи відчуження.
- Влада, яку вона (жінка) має, це влада істинної жіночності, яка підкорює чистотою своєї душі, і сила її в м'якості.

VI. Підсумок уроку

Учитель. Звісно, ще так багато не сказано. Хотілося б ще розглянути обов'язки чоловіка і дружини, обов'язки дітей... Та все ж ми немало й устигли. Ми розглянули, що таке шлюб, спробували зрозуміти помилковість поширеної думки про можливість життя «на віру», визначили значення церковного таїнства вінчання для майбутнього новоствореної сім'ї. Якщо через певний час, плануючи брати шлюб, ви хоча б раз замислитесь над серйозністю цього кроку, вважатиме, що цей урок минув недаремно. А щира молитва за свою сім'ю допоможе вам стати по-справжньому щасливими.

Молитва про сім'ю

Я молю Тебе, Боже,
За родину свою.
Хай ніщо не тривожить
Нашу щиру сім'ю.

Хай здорові всі будуть
Кожен день, кожен час.
Хай не заздрять нам люди
Й пошановують нас.

Щиро дякую, Боже,
За тепло у серцях,
Що образи спроможні
Забувати за так,

Що Ти дав розуміння
І любов у сім'ї.
Дав нам віру й натхнення,
І слова рятівні.

Що підтримуєм завжди,
Коли складно в душі
Один одного. Справді,
То є дар у житті.

Я молю Тебе, Боже,
За скромний наш дім,
За сім'ю найдорожчу
У прихистку цім.

Дім — то сховище наше;
Ми — найкраща сім'я!
Об'єднай нас ще більше,
Й дай нам вічне життя.

СПРАВЖНЯ ЛЮБОВ ЧЕКАЄ

Виховний захід для старшокласників

Автор Ганна Самолук, учитель основ християнської етики
Заводської ЗОШ І–ІІІ ст. Чортківського р-ну Тернопільської обл.

Ведуча.

Лише в любові творимо добро,
Лише з любові проростають квіти,
Лише з любові сонце шле тепло,
Лише в любові радісні й щасливі діти.

Ведучий.

З любові хмарка трави напуває,
І вітер листям ніжно шелестить,
Веселка з річки воду набирає
І серце трепетно щемить.

Ведуча. З любові Бог творить Всесвіт, землю, людину.

Ведучий. З великої любові Бог Отець посилає на землю Свого Єдинородного Сина й дозволяє Його розіп'ясти, щоб врятувати нас від гріха й неволі диявола.

Ведуча. Любов — Божа чеснота. Любов — плід Святого Духа. «Якщо ми любимо один одного, то Бог перебуває в нас, і Його любов у нас є досконала» (1 Ів. 4:12).

Ведучий. Любов не має жодного іншого бажання, крім бажання довершити себе.

Ведуча. «Поглянь на веселку й благослови її Творця» (Сир. 43:11). Як із краплинки дощу й промінчика сонця утворюється веселка, яка черпає воду й милує око, а на устах з'являється усмішка, так із щирої усмішки народжується доброта й взаєморозуміння, а з їхніх насінинок у серці проростає Любов, яка дає життєдайну силу всьому живому. Бо ця Любов є Сам Бог (1 Ів. 4:8). І все, що відбувається в житті людей чи в природі, стається з Божої волі, підпорядковане Божим законам. В Об'явленні Івана Богослова читаємо слова Ісуса Христа: «Я є Альфа й Омега, Початок і Кінець» (Об. 22:13).

Ведучий. З Його волі ми з'явилися на світ, з Його волі ми зустрінемось у вічності. Тому в кожній хвилині нашого життя повинен перебувати Господь. Нам лише потрібно це відчути. Ми можемо Його побачити у своєму ближньому, почути в шелесті листочків, у ніжному подуві вітру, у теплих промінчиках сонця, у краплинках дощу, у чарівній веселці й навіть у тиші... І коли кожен із нас у своєму серці нестиме хоч маленьку

іскорку любові, то світ буде врятований. Я щиро вірю, що лише за допомогою любові ми можемо змінитися самі й змінити тих, хто поряд із нами. І починати потрібно із себе... Та любити треба по-справжньому. Справжньої любові вчить нас Христос. Вона безкорислива. Якщо шукаєш такої любові — шукаєш Бога.

Ведуча. Справжня Любов — це глибинні почуття людини, які неможливо висловити словами. Справжня Любов між людьми починається, коли одна людина відчуває почуття любові до душі іншої людини, бачить її сутність, коли відбувається «здивування в безмовності».

Ведучий. Справжня Любов — це щедрий внутрішній дар, який підносить одна людина іншій. Таку Любов можна дати, коли забуваєш про себе.

Ведуча. Справжня любов не між тілами. Вона — між душами.

Читець 1.

ЛЮБОВ...
Що таке ЛЮБОВ?
У цім бурхливім світі,
Сповненому болю, і страждань, і люті?
ЛЮБОВ...
Чим справді є ЛЮБОВ?
Ілюзія поетів, плід уяви, вигадана ідея?
Без сумніву, ЛЮБОВ — це віра і надія.
Це — беззастанна боротьба,
непогамовна мрія.
Знайдуться ті, що скажуть: «Це є дар!»
Інші завважать: «Любов —
це молодості жар!»

Ще декотрим сказати закортить:
«Не всім нам Бог велів любити!»
ЛЮБОВ — це наслідок й причина,
Це теж чеснот людських перлина.
Це те високе почуття,
Котре нас на прекрасне надиха.
Це — слово притаманне для всіх мов.
Невже ж це ВСЕ чим є ЛЮБОВ?!

Читець 2.

ЛЮБОВ...
Чим є справжня ЛЮБОВ?
ІСТИННА ЛЮБОВ
є страдницька й терпляча.
Не зна жадоби й покрива нестачу.
ЛЮБОВ є чемна, не шукає гнів.
Не прагне велічі, не проливає крив.
Не чинить блуд, не вершить перелюб,

І не шука лукаво ближніх згуб.
ЛЮБОВ проста і щира не згасає.
Зі злом її нічого не єднає.
СПРАВЖНЯ ЛЮБОВ стоїть за правду,
Не тішиться брехнею,
ненавидить кривду.

ЛЮБОВ все зносить і все пробає.
Труднощі поборює, мету досягає.
ЛЮБОВ надійна, не підводить —
Справу до кінця доводить.
ЛЮБОВ не є пихата — не зазнається,
Вона міцна — нічого не боїться.
ЛЮБОВ неначе та рослина —
Її зрубай, а вона знов до неба лине!
ЛЮБОВ все вірить, все вміє,
Вона велично й радо діє.
ЛЮБОВ жива серед добра,
ОСЬ TAKE це почуття!

Ростислав Білоус

Читець 3. У чому проявляється любов?

Читець 4. У вмінні прийняти кохану людину такою, як вона є.

Читець 3. У вмінні віддавати й не чекати нічого взамін.

Читець 4. У здатності розуміти й прощати.

Читець 3. У вмінні ставитися до коханої людини без управління нею й без використання її для задоволення своїх бажань.

Читець 4. У здатності жертвувати заради коханого всім, навіть собою, якщо буде потрібно.

Читець 3. У бажанні зробити кохану людину щасливою.

Читець 4. Коли одна людина не може бути щасливою без щастя іншої людини.

Читець 3. У безкорисливому захопленні тим, що кохана людина поруч.

Читець 4. Любов — найбільша сила і вона ж найбільша слабкість...

Читець 5.

Моя любове!

Моя любове! Я перед тобою.
Бери мене в свої блаженні сни.
Лиш не зроби слухняною рабою,
не ошукай і крил не обітни!
Не допусти, щоб світ зійшовся клином,
і не присни, для чого я живу.
Даруй мені над шляхом тополиним
важкого сонця древню булаву.

Не дай мені заплутатись в дрібницях,
не розмінйай на спотички доріг,
бо кості перевернуться в гробницях
гірких і гордих прадідів моїх.

І в них було кохання, як у мене,
і від любові тьмарився їм світ.
І їх жінки хапали за стремени,
та що поробиш,— тільки до воріт.

А там, а там... Жорстокий клекіт бою
і дзвін мечів до третьої весни...
Моя любові! Я перед тобою.
Бери мене в свої блаженні сни.

Ліна Костенко

Читець 6.

Світлий сонет

Як пощастило дівчині в сімнадцять,
в сімнадцять гарних, неповторних літ!
Ти не дивись, що дівчинка сумна ця.
Вона ридає, але все як слід.

Вона росте ще, завтра буде вишенька.
Але печаль приходить завчасу.
Це ще не сльози —
це квітуча вишенька,
що на світанку струшує росу.

Вона в житті зіткнулась
з неприємністю:
хлопчина їй не відповів взаємністю.
І то чому: бо любить іншу дівчину,
а вірність має душу неподільчиву.

Ти не дивись, що дівчинка сумна ця.
Як пощастило дівчинці в сімнадцять!

Ліна Костенко

Читець 7. На Землі є та, найкраща
людина, яку Бог зберігає для тебе. Шу-
кай Ісуса і ти знайдеш її.

Читець 8. Світ каже: «Підшукай
підходящого кандидата для шлюбу».

Читець 7. Бог говорить: «Стань
підходящим кандидатом для шлю-
бу».

Читець 8. Коли ти вибираєш
собі дружину, ти повинен бути їй
не тільки чоловіком, але й батьком,
матір'ю і братом, тому що вона йде
з сім'ї, заради того щоб бути з то-
бою і слідувати по твоєму шляху.
Так дай же їй право бачити в тобі
милість батька, ніжність матері
і дружбу брата!

Читець 7. Часом нам здається,
що нас люблять за те, що ми хороші,
і ми не здогадуємося, що люблять нас
тому, що хороші ті, хто нас любить.

Читець 9.

Вона прийшла непрохана й неждана,
і я її зустріти не зумів.
Вона до мене виплила з туману
Моїх юнацьких несміливих снів.

Вона прийшла, завітчана і мила,
і руки лагідно до мене простягла,
і так чарівно кликала й молила,
Такою ніжною і доброю була.

І я не чув, як жайвір в неї тане,
Кого остерігає з висоти...
Прийшла любов
непрохана й неждана —
Ну, як мені за нею не піти?

Василь Симоненко

Ведуча. Дочекайся чоловіка, який
поцілує тебе першим, який хоче показати
тобі цілий світ, який спочатку візьме
тебе за руку й лише потім потисне руки
друзів, який вважає, що ти красива й без
макіяжу... Який буде постійно тобі нага-
дувати, як він про тебе піклується, який
щасливий, що ти є. Який скаже своїм
друзям: «Це — Вона».

Ведучий. Тому, хто вміє чекати,
завжди дістається найкраще.

Ведуча. Той, хто повинен бути по-
руч, — буде.

Ведучий. «Людина постійно пови-
нна робити зусилля, щоб протидіяти
силам зла, — тим, що діють і зовні, і зсе-
редини, силам, які хочуть відірвати її від
Бога. У серці людини йде постійна бо-
ротьба за правду і щастя. Для того щоб
отримати перемогу в цій битві, людина
повинна звернутися до Христа. Вийти
переможцем може лише той, хто укрі-
плений Його силою...» (Іван Павло II).

Читець 10.

Я кохаю тебе,
Але висловить це я не вмію словами,
Бо не скаже ніхто,
Де стрічається щира
дійсність із снами.

Бо хто скаже мені,
Що віщує грізне і розбурхане море?
Не вгадає ніхто,
Що спинаючись білая хвиля говорить.
Я кохаю тебе.
Не за постать твою, так принадно
вродливу,

Не за музику слів, —
А за мрію свою, як той сон, полохливу.

Михайло Жук

Читець 11.

Люблю! Як в перший раз люблю,
Хоч це любов моя остання...
Але вона — як день в маю,
Як пташки перше щебетання.
Люблю!
Люблю для сліз, для мук, для жалю...
Але коли б, коли б ти знала,
Як квітне серце, як люблю,
Ти б на устах моїх сказала:
Люблю!

Олександр Олесь

Читець 12.

Любов буває різною:
І ніжною, і грізною,
І ранньою, і пізньою,
Із пуху і залізною,
Малою і великою,
Тихенькою і з криками,
Спокійною й бурхливою,
Нещасною й щасливою,
Миттєвою і довгою,
У мріях і у спогадах,
Земною і небесною,

Духовною й тілесною,
Яскравою і сірою,
Без розуму і з мірою,
Поганою і гарною,
А іноді ще й марною,
Законною й фіктивною,
Пасивною й активною,
Корисною й сердечною,
І навіть недоречною,
Фатальною й безслідною,
Шляхетною й негідною,
Зрадливою і вірною,
Словами невимірною,
Останньою і першою,
Живою і помершою,
Палкою і холодною,
І неймовірно модною,
Розумною й дурною,
З усмішкою й сумною,
Потрібною й не дуже...
А в тебе яка, друже?

Юрій Мельник

Читець 13.

Як водоспад, гримлять слова гучні,
Але найбільша сила в тихім слові.
І тільки ті щасливі справді дні,
Де є хоч крапля Справжньої Любові.

Душа радіє сонцю і весні,
Зірками сяють обрії казкові,
Палає у безмежній далині
Чарівне світло Справжньої Любові.

Пливе у хмарі місяць на човні,
Ставкам дарує рушники святкові,
А нам — печаль і мрії осяїні,
Й чекання вічне Справжньої Любові.

Владислав Красса

Ведучий. Коли ми приймаємо
одне одного такими, як ми є, тоді ви-
никає справжнє кохання.

Ведуча. Коли в сльозах народжу-
ється усмішка — людині відкривають-
ся небеса...

Ведучий. Справжня любов не
знає кордонів, відстані, часу... Не
пам'ятає образ і не потребує нічого
взамін. Вона робить тебе кращим,
вона заставляє жити...

Читець 14.

Що таке справжня любов?
Ти знаєш, що таке любити?
Ти знаєш, як це любити?
Любити, коли тебе не люблять,
Любити того, кого не люблять?
Ти можеш уявити собі як важко,
Коли того, кого ти любиш, —
немає поруч?

Ти уявляєш, як це важко —
Боротися проти любові?
Ти уявляєш, яка вона сильна?
Вона може зламати будь-що і будь-кого!
Ти уявляєш, як сильно
вона шкодить серцю?

І як швидко вона може
його залікувати?

Ти уявляєш, як важко усвідомлювати
І переконуватися в тому,
Що чийсь слова любові для Тебе,
Чийсь освідчення в коханні

Що чийсь слова любові для Тебе,
Чийсь освідчення в коханні
Залишаються лише словами?...
Коли насправді Ти нікому не потрібен?
Ти уявляєш, як боляче бути
потрібним лише «інколи»?
Як боляче, коли Тебе

просто використовують,
А потім відкидають?
Ти уявляєш, як важко при цьому
Далі продовжувати любити.
Як важко далі продовжувати

з цим жити
Ні! Ти не знаєш як Мені важко...
Ти навіть не уявляєш, тому що
Ніколи по-справжньому не любив.
Я можу ще багато чого

говорити про любов,
Але хіба про неї говорять?
Справжня любов не в словах.
Справжню любов виявляють

і доводять на ділі...
Розповісти або описати — неможливо.
Якщо ти справді хочеш дізнатися,
Що таке справжня любов,
Якщо хочеш пізнати цей солодкий плід,
То тобі... слід просто любити...

Вибери любов!!! Та не будь-яку,
а справжню любов...

Любов, яка довготерпить,
яка милосердствує,
Любов, яка не заздрить,
не величається,

не надимається,
не поводить нечемно,
Не шукає свого, не гнівиться,
не думає погано,

Не радіє з неправди,
але тішиться правдою...
Любов, яка все зносить, вірить у все...
Сподівається всього...
Любов, яка ніколи не перестає...
Спробуй любити по-справжньому.
Ти переконаєшся, що це нелегко...
Спробуй, бо лише тоді пізнаєш,
Як сильно Я тебе люблю...

Читець 15. Рецепт любові

Любов необхідно готувати на
основі бажання щастя іншому. Додати
милосердя, довіру, чесність, доброту,
кинути туди багато ніжності й лагід-
ності, посипати щіпкою гумору.

Просіяти всю масу через дрібне
сито терпіння, щоб видалити непо-
трібні шматочки заздрості, гордості
та ревнощів. Провести все через жар
віри й надії. Зверху любов слід густо
полити терпінням і прощенням.

Читець 16.

Так ніхто не кохав. Через тисячі літ
лиш приходять подібне кохання.
В день такий розцвітає

весна на землі
І земля убирається зрання..
Дише тихо і легко в синяву вона,
простягає до зір свої руки...
В день такий на землі розцвітає весна
і тремтить од солодкої муки...

Володимир Сосюра

Читець 17. Секрет щасливого подружньо- го життя

Щоб мати щасливе подружнє
життя, тобі потрібно виконати всього
лише два правила.

Читець 18. Правило № 1

Дочекайся дружини від Господа!
Не поспішай з вибором, слухай серце.
Якщо воно говорить: «З нею ти змо-
жеш поділитися всім, що є в тебе на
серці», значить це саме вона!

Читець 17. Правило № 2

Коли Господь подарує тобі дру-
жину, забудь своє «Я»! Тепер є «МИ»,
більше того, є «ВОНА»! Це значить —
даруй їй любов, турботу, ласку, тепло,
увагу, ніжність, радість.

Читець 18.

І тоді ось що буде.

1. Дружина від Господа любитиме
тебе, тому що вона від Господа!

Читець 17.

2. Оскільки ти виконав Правило
№ 2 — подарував їй любов, турботу,
ласку, тепло, увагу, ніжність, радість —
то твоя дружина, дана тобі Господом,
відповість тобі мінімум у 10 разів біль-
шою любов'ю!

**Лист до коханої (хлопець пише в Кон-
такті, текст проектується на екран)**

Я тебе так люблю! Задля тебе
пройшов би крізь вогонь, задля тебе
піднявся б на найвищу гору, переплив
би найширшу річку. Отож, завтра вве-
чері прийду... якщо не падатиме дощ.

Читець 19.

Без любові не можна жити,
Треба всім вона з юних літ.
Без любові зав'януть квіти,
Стане сірим безликим світ.
Без любові загине казка
І душа не злетить до зір.
Доброта пропаде і ласка,
Стане сірим усе, повір.
Без любові душа зміліє,
Зникне усмішка на вустах.
Навіть білий сніжок посіріє,
І людину огорне страх.
Без любові не можна жити.
Хай у серці вона горить.
Хай душа ваша вміє любити,
Бо любити — це значить жити!

Читець 20.

Візьми промінчик світла
і направ його туди, де панує темрява.
Візьми усмішку
і подаруй тому, хто її потребує.
Візьми сльозу та поклади на щок того,
для кого не відомі сльози співчуття.
Візьми доброту і яви її тому, хто не
навчився бути добрим.
Візьми віру
і поділись з кожним, у кого її нема.
Візьми надію і підтримай нею
кожного, хто почав її втрачати.
Візьми любов
і неси її всьому світу. 🕊

Ластів'ята

*Повилітали із гніздечка ластів'ята...
Належать Небу і належать Богу.
Ти научи їх, Господи, літати
І забори із серця всю тривогу.*

*Вони Твої! І на орлиних крилах
Ти їх несеш крізь шторми й буревії.
Нехай в серцях пульсує віри сила,
Хай душі укріпляються в надії!*

*Земному притяжінню непідвладні
Через пізнання Божої Любов,
Вони Твої — у мирі та у правді,
Укріплені у Дусі та у Слові!*

Галина Левицька

«ЙОГО ІМ'Я ЗАЛИШИТЬСЯ НАЗАВЖДИ БЛАГОСЛОВЕННИМ...»

Сценарій виховного заходу, присвяченого року митрополита Андрея Шептицького

Підготували: Ірина Мурдза, соціальний педагог Сопошинської ЗОШ І–ІІІ ст.
Жовківського р-ну Львівської обл., Надія Юрик, учитель основ християнської етики
Боянецької ЗОШ І–ІІ ст. Жовківського р-ну Львівської обл.

**«Його ім'я залишиться
назавжди благословенним
у Христовій Церкві,
що збереже згадку про
його жертвенну працю
для спасіння душ і його
надзвичайну відвагу
в обороні свого народу»
(Папа Пій XII).**

Хлопчик-читець.

Заповіт Владики

Є у Львові зелена гора,
Її знає уся дітвора —
Там на церкві на сірому мурі
Списом змія пронизує Юрій.

А над ним золотисті хрести,
Задивившись у даль з висоти,
Простягають рамена, мов крила,
Понад городом Льва і Данила.

На горі тій жив архієрей,
Незабутній Князь Церкви Андрей,
Для народу і віри трудився,
За свій нарід там Богу молився.

Роман Завадович

Ведучий 1. «Коли людина по-любить Бога, тоді для неї є милим усе, що Богові належить, що до Бога веде і що Йому миле. Тоді дорогим і милим стає їй Боже Слово, через яке вона краще пізнає Бога, і Божий Закон, у якому виражена Його воля, і молитва, якою з Ним розмовляє... Мила їй також кожна людина, бо в ній вона бачить Божу дитину. Так любов Бога просвічує ціле життя людини. А головню, просвічує вона стосунки між людьми...» (митр. Андрей Шептицький).

Ведучий 2. Саме так сказав «духовний глава українського народу»,

«будівничий нації», «князь Української Церкви», «український Мойсей» — такими високими словами нарекли митрополита Андрея Шептицького історики, які наголошували на його винятковій ролі в історії Української Церкви й народу.

Творче світу, Спасителю мій,
Поможи Батьківщині моїй,
Дай їй силу кайдани зламати,
Що скували її супостати.

Україно, Вітчизно моя!
Все, що маю, даю тобі я,
І майно, і знання, і всі сили,
Щоб тобі на добро послужили.

Щоб ти стала міцна, як давно,
Щоб твій нарід з'єднався в одно
У братерській любові та згоді —
Лиш тоді стане сила в народі.

Ведучий 3. День був яскравий і сонячний тієї липневої післяобідньої пори. У маленькому селі Прилбичі, що на Яворівщині, на північному сході від старовинного міста Львова 29 липня 1865 р. народився Роман Шептицький у родині графа Івана Шептицького та графині Софії з Фредрів.

Ведучий 4. Роман був третьою дитиною в сім'ї Шептицьких. При хрещенні його назвали Романом Марією Александром. Батько його, Іван Шептицький, походив із древнього лицарського роду Сасів, що отримав своє шляхетство від самого Данила Галицького за особливі заслуги перед князівством. Щоправда, ще у XVII – XVIII ст. рід цей через шлюби з поляками геть сполонізувався.

Він був веселим, завжди усміхненим і щасливим, зацікавленим усім.

Здавалося, ніби він схопив сонячне проміння того дня, коли народився, і носив його з собою.

Ведучий 1. У родині Шептицьких розмовляли польською, хоч батько пам'ятав про своє українське коріння, про славних предків, серед яких було дуже багато громадських діячів та духовних осіб, пам'ятав історію та народні традиції. Мати Софія була донькою відомого польського письменника, графа Александра Фредра, жінкою високоосвіченою та дуже побожною. Вона знала кілька мов, малювала й мала письменницький талант. Сама виховувала дітей, дбала про їхній розвиток краще за будь-якого губернера. П'ятилітнього Романа вона навчала грамоти, іноземних мов, основ рисунку. Глибоко релігійна, вона особливу увагу приділяла його релігійному вихованню, прищеплюючи любов до Бога. Саме завдяки матері малий Роман пізнав молитви, навчався катехизму, із захопленням слухав розповіді про Христа, читав Біблію...

Ведучий 2. Мати виховувала його в скромності, у своєрідній аскезі, у страхі перед гріхом, але дбала про всебічний розвиток. Шептицькі часто виїздили за кордон і брали з собою дітей, щоби вони пізнавали світ, вивчали мови, а буваючи в тамтешніх музеях та храмах, естетично виховувались і духовно багатіли... Коли Романові було 11 років, батьки поїхали до Львова, щоби бути на страсних відправах та висповідатися перед Пасхою. Раптом Роман виявив бажання й собі посповідатися, щоби прийняти в своє серце Ісуса.

Ведучий 3. Його перша сповідь та причастя відбулися в о. Мануїла, монаха-бернандинця, духівника матері. Про ту важливу в житті Романа подію залишився лист Софії Шептицької до своєї приятельки: «Якщо можна уявити собі ангела в повному блиску непорочності та святості, що приступив до свого Господа, — то це то хлоп'я, котре Господь запалив особливою любов'ю до Себе. Відчуваю, що це дитя Бог хоче мати Своїм, у який спосіб, не знаю...» Тоді Софія ще не усвідомлювала, що напроорочила долю сина. Та материнське серце відчувало.

Ведучий 4. Батько наголошував на важливості освіти для всіх його дітей. Вони мали приватних учителів доти, поки в 10 років їх записали до гімназії. Усі діти Шептицьких старанно вчилися, шануючи батьків. Романові було 18 років, коли він готувався здавати випускні екзамени в гімназії Святої Анни. Він відводив багато часу для навчання, бо хотів скласти іспити якнайкраще. Екзамени він здав блискуче.

Він студії високі побирає,
у Кракові й Бреславі право вчить,
та вчиться теж у Мюнхені і Відні,
а Бог його труди благословить.

Серед студентів працю розгортає
просвітно-релігійну у той час,
гуртує молодь та усвідомляє про гніт
людей в Галичині у нас.

Італію він звідусь в ту пору
з її містами дивної краси,
та пізнає мистецтва чудні твори
старої і новітньої доби.

З своїм широким розумом-душею
відвідує він Київ і Москву,
архітектуру їхню і мистецтво
та видатних людей він пізнає.

Він здобуває титул «доктор права»,
та в Римі у Святішого Отця
приймає він благословення Папи
на вступ у Чин отців василіан.

Пісня «Я піду за Христом, моя мамо»

Хлопчик. Як Роман вирішив стати священиком?

Ведучий 1. Це був, безперечно, тривалий і важкий період його життя. Роман завжди хотів іти за покликом Бога. Він мав намір стати василіанським монахом і українським священиком, але його батько не хотів навіть чути про це. Граф був добрим, побоязливим чоловіком, але йому було важко зрозуміти, чому Роман вибирає покликання таке вимогливе, важке, а також зовсім не престижне.

Покликання прийшло до Романа безпосередньо від Бога, коли він усамітнівся після закінчення гімназії Святої Анни. У час молитовних чувань внутрішній голос сказав Романові: «Ти повинен стати василіанином».

Шептицький-батько —
українець з роду,
та мати з Фредрів полькою була,
Роман звертаєсь
за батьківським родом,
хоч спольщилась була родина вся.

На батька тиск прийшов
з верхів еліти,
Роману зраду закидали всі,
та ні, не зраду — поворот у рідне
він обирає у житті своїм.

Пізнав та полюбив він східний обряд,
Літургії красу і глибину,
тож серцем і душею Церкві рідній
він віддає свою істоту всю.

Як сильний був той
голос-поклик Божий,
то бачимо з життєпису його,
що спротив батька,
сильний і рішучий,
не заломив покликання того.

Пісня «Шлю молитву»

Ведучий 2. Він називав себе Ама, що по-латинськи означало «любов». Любов пронизувала все життя Романа. Який чудовий був би світ, якби кожен із нас жив такою ж любов'ю, знаючи, що все, що ми маємо, є даром нашого милосердного люблячого Бога. Роман захоплювався чарівністю кожного дня, подіями й особами.

Ведучий 3. Серце Романа переповнювало відчуття щастя та дивної легкості. Мрія його здійснилася. Молився

гаряче й щиро зі слізьми безмежної радості — відтепер він буде з Господом. У монастирі Роман провадив суворо аскетичне життя. Проявив себе дуже смирним, скромним, відповідальним. Завдяки його швидкій пристосованості до монастирських умов, моральним та високодуховним якостям характеру, прагненню досягти досконалого монашества, настоятелі монастиря скоротили термін випробовувань із шести місяців до одного.

Ведучий 4. 1 липня 1888 р. Роман Шептицький одержав василіанську рясу й змінив світське ім'я на монаше — Андрей. Церемонія відбулася в неділю після відправлення часів перед Службою Божою в церкві. Після переодягнення в рясу розпочався термін ще одного випробування, що мав тривати півтора року. Брат Андрей, незважаючи на своє графське походження, намагався не відрізнитися від інших братів, дотримуватися принципів бідності та скромності.

Ведучий 1. Спав на твердому ліжку, вкриваючись благенним рядном, споживав грубу просту їжу, багато часу проводив у молитвах та медитаціях, вибирав собі в монастирі завжди найважчу, чорну роботу. Це помітили, і настоятелі вирішили дозволити йому скласти перші обіти. Це сталося 13 серпня 1889 р. після триденних реколекцій. Саме тоді він склав присягу Василіанського Чину:

Хлопець у рясі з капішоном із вервичкою в руках. «Я, Андрей, Александер Роман Шептицький, Чину святого Василя Великого, присягаю Господу Богові в св. Тройці Одному заховати убожество, чистоту, послух, а також присягаю постійно, аж до смерті перебувати в тім святім згромадженні...»

Ведучий 2. Господь благословив його сповнити цю святу обітницю.

Тож твердо йде
за покликом Господнім,
відкинувши багатства, славу, світ,
в Добромилі, в монастирі убогім,
монаший подвиг починає свій.

В чеснотах ревно й щиро поступає,
покійно послух тут сповняє він,
ім'я Андрей в монастирі приймає,
яким вкрасить і Церкву, і свій Чин.

Потому богословію вивчає
у Краківській колегії Андрей,
та докторат успішно захищає
і доктором вже вдруге він стає.

А далі Провидіння скерувало до священства-єпископства того, якого ще від матернього лона Господь призначив на слугу Свого.

Він щиро засіває Слово Боже, хоч та земля не раз така тверда, а часто кам'яниста і терниста, та не зражаєсь Божий наш слуга:

Усіх зусиль у праці докладає, бо знає: зріст належить до Христа, тож заяснів у Церкві українській, як пастир добрий, водночас слуга.

У Чині він поручення приймає: для новиків магістром добрим був, професор богослов'я і дорадник, ігумен, викладач класичних мов.

З отцем Платоном Філясом він разом засновує журнал «Місіонар» та піднімає культ Святого Серця, яке він сам так щиро почитав.

Пісня «Слуги Христа»

Ведучий 3. У 34 роки отець Андрей, ще молодий монах, був обраний єпископом. Це відбулося 19 вересня 1899 р. Молодий єпископ зразу ж виявив свою відданість іншим. Він відвідував покинутих і ув'язнених. Почав будівництво духовної семінарії і був ініціатором реконструкції собору в Станіславові.

Поставлений єпископом у Церкві, покірно уряд він приймає свій, та щиро серце відкриває вірним і пастирям-священникам своїм.

Він закликає до життя у правді і до служіння щирого усіх, хто, так як він, покликаний від Бога до священства в парафіях своїх.

Той граф із роду знижуєсь до вбогих, знедолених, невчених і простих, яких знайшов у тій своїй отарі, що Бог йому під провід поручив.

Для всіх знаходить
він батьківське слово,
потіху в смутку, в трудностях життя,
пораду, як долати перешкоди
цього трудного земного буття.

Та заховати увесь закон Господній,
всі заповіді пильно берегти,
про сім'ї дбає він і про юнацтво,
щоб від гріха усіх оберігати.

До вчених він із закликом звертався
науку Божу шанувати теж
та берегись безбожної науки,
яка в суспільство проникала вже.

Та ревна праця і дбайливість щира
про стадо Боже і спасіння всіх
Всевишньому сподобалась, тож скоро
його підносить в уряді Своім.

Ведучий 4. 12 січня 1901 р. єпископ Андрей став архієпископом Львова і митрополитом Галичини.

На цім престолі він пробув до смерті,
тож довгих сорок і ще кілька літ,
аж як в грізнім-страшнім
сорок четвертім
щасливо відійшов у другий світ.

Тих сорок років були нелегкими,
імперії змінювались у той час:
війна австрійська, польська і німецька,
політика мінялась кожний раз.

Тож Церквою і вірними кидали
непевність, страх і долі буруни,
насилля, тюрми і нерідне військо,
в яке батьків і хлопців запрягли.

Коли загроза і війна зближались,
неспокій ввесь народ наш охопив,
то на пораду — їхати на Захід;
«Де вівці, там і Пастир», — відповів.

Як вже Галичину окупували,
він явно протестує проти тих,
хто православ'є тоді насильно
впроваджував у галицьких церквах.

Він знав: для того щоб розбити стадо,
ударять спершу пастиря його.
Єпископів висвячує таємно
у переддень до арешту свого.

Митрополит, апостол, батько вірним,
він приходням в їх справах заважав:
тож арешт і дорога у Росію,
у Суздальську тюрму святий понав.

А в тій тюрмі він той самий владика,
Христовий в'язень, монах і слуга,
і дух його твердий не заломився,
хоч у Росії зміна влади йшла.

В сімнадцятому в лютім він звільняєсь,
та шлях додому — через Петербург,
тим всім рядило Провидіння Боже,
знаходить тут католицьких владик.

І розгортає працю як душпастир,
Митрополит і вірний їх слуга,
до Львова повертає з-за кордону,
його вітає радо Церква вся.

Як в дев'ятнадцятім постала Україна,
у Києві на раді він з'явивсь,
за справи Церкви у державі рідній
у правлячих верхах він заступивсь.

І знову праця в Церкві Українській,
мов рідний батько, він її обняв,
ким був Петро в святій
вселенській Церкві,
тим в Церкві нашій Кир Андрей
наш став.

Він дбав про святість
свого духовенства,
про лад в церквах-парафіях своїх,
як пастир добрий, дбав про
стадо Боже,
його добро та про спасення всіх.

Старався він про вишколення клиру,
на студії високі посилав,
та Львівську академію духовну
він заснував і щедро спомагав.

Щоб для народу пастирів придбати
на поміч тим, що вже були в краю,
згромадження нові у східний обряд
запрошує і розвиває тут.

Як щиро дбав про всі
верстви суспільства,
читаємо із пастирських листів,
що полишив їх як безцінний спадок
для нас та поколінь усіх часів.

І як Петрові поручив Спаситель:
«Утверджуй в вірі ти своїх братів»,
так наш Андрей священників і вірних
в Христовій вірі пильно поучав.

Свої повчання про знамена Церкви,
яка одна походить від Христа,
про цілісність Христової науки,
що збереглась в наслідниках Петра.

Про нерозривність
у святім подружжі,
про виховання молоді, дітей,
та всі питання у житті суспільства
висвітлює, як пастир, для людей.

Читальні він у селах закладає,
щоб неписьменним світло донести
та засівати всюди Слово Боже,
прозоріння і просвіту їм нести.

Він дбав про розвій монашого стану,
монастирі він щиро спомагав,
як добрий батько і святий Владика,
второпно-мудро ними керував.

О, скільки ж то завдячують Владиці
василіанки старших поколінь
за провід і святі науки Божі,
за придбані святим монастирі.

Зі своїх фондів їх борги великі
Владика щиросердно покривав
і сиротинці, які вели сестри,
фінансами й любов'ю спомагав.

Ведучий 1. Андрей Шептицький був главою Греко-католицької церкви майже півстоліття. Це були важкі й відповідальні часи для українського народу. Митрополит завжди допомагав, захищав і оберігав свою паству. Він завжди був зі своїм народом, постійно голосячи святе Боже Слово. В одному зі своїх пастирських листів писав: «Подорожуючи від села до села, я більше подібний на проповідника-місіонера, ніж на єпископа...»

Ведучий 2. У пастирських посланнях митрополит Андрей Шептицький закликав вірних любити свій народ, бути патріотами своєї нації, пам'ятати й плекати своє українське коріння, пишатися ним. «Бо Христос, що плакав над Єрусалимом, передбачаючи його занепад, і св. Павло, що готовий був життя віддати за своїх братів по крові, дійсно любили свій народ. Вони не тільки не забороняли патріотизму, а ще й прищеплювали його», — повторював митрополит. Але разом із тим він навчав поважати й любити інші нації. Навчав своїм прикладом.

Ведучий 3. Приміром, під час візитів у малі містечка Галичини митрополит часто зустрічався з представниками єврейської громади. Вони приносили йому для цілування Тору, і він схилявся перед старим Мойсеєвим Законом, а на привітання рабина відповідав йому івритом. Відомий цікавий випадок. Якось під час відпусту на празник Успення Пречистої Диви Марії в Уневі, біля монастиря, з'явився хор із синагоги й почав співати під вікнами обителі митрополита, вітаючи його з тим святом. Митрополит Андрей на знак своєї вдячності щедро обдарував співаків. «Це брати наші по вірі», — часто повторював він. Допомагав єврейській громаді й у Львові. Єврейський шпиталь св. Лазаря з'явився саме завдяки коштам митрополита. Згодом у ньому лікувалися й українці, воїни Української Галицької армії. Митрополит Шептицький мав ідею організувати юдео-християнську громаду. Адже багато євреїв

під впливом духовної харизми й діянь Шептицького хотіли прийняти християнство. Митрополит навіть уклав Статут, згідно з яким євреї, приймаючи Христа, мали зберігати відчуття своєї національної приналежності, звичаї та традиції предків, свою культуру. Митрополит Андрей мріяв поширити цю ідею на всю Східну Європу, де тоді було дуже багато євреїв, але цьому перешкодила Друга світова війна та більшовицька окупація.

Ведучий 4. Митрополит Андрей Шептицький був прекрасним політиком, стратегом, дипломатом. Одним із перших політично-патріотичних актів митрополита Шептицького було закриття Духовної семінарії на знак солідарності з українськими студентами Львівського університету, які виступали за свій, український, а не за польський навчальний заклад, вимагаючи, щоб їх навчали українською мовою. 1906 р. митрополит Андрей очолює делегацію до цисаря Франца Йосифа, вимагаючи, щоб українців у Галичині трактували однаково з іншими народами монархії, не принижуючи їхньої національної та людської гідності. Тоді в сеймі приймали виборчу реформу, і митрополит виборював українське право виборів, щоб українці дістали таку кількість виборчих мандатів, яка б відповідала кількості населення. Вирішальним став його виступ у віденському сеймі, у Палаті панів щодо створення українського університету у Львові. 1913 р. цисар видав декрет, згідно з яким український університет у Львові мав відкритися 1 вересня 1916 р. Але 1914 р. після вбивства в Сараєво спадкоємця престолу спалахнула Перша світова війна. Росія, яка збиралася загарбати Галичину, дуже швидко дізналася про той декрет і сприйняла це як зневагу до себе. Амбасадор Росії у Відні подав протест проти цього. Росіяни вже знали, що Шептицький був українським патріотом і навіть благословив прапор українських січових стрільців, які сформувалися для боротьби за Українську незалежну державу. Тому, вдершись у Галичину, російські війська арештували митрополита Андрея й вивезли його вглиб Росії.

Ведучий 1. Митрополит Андрей чинив не в кожній суспільній галузі доклався до її розвитку, мав величезний вплив на духовність свого народу. 1906 р. він організував першу в Україні прощу до Святої Землі — Єрусалима, у якій брало участь понад 500 людей. З особливою ревністю дбав про народну освіту.

Допомагав матеріально багатьом середнім школам, «Просвіті», «Рідній школі». За власні кошти придбав будинок для дівочої гімназії, а в соборі св. Юра організував Народну школу ім. Грінченка для бідних дітей. Віддав свої землі для садівничої школи в Липованні, а для хліборобської — у Коршові. Підтримував дитячу патріотичну організацію «Пласт», подарувавши їй для літніх таборів свій маєток у Підлютому. 1903 р. заснував Народну лічницю, у якій могли безкоштовно лікуватися бідні люди, а сестрами-жальницями працювали монахині.

Ведучий 2. Здібним дітям та молодим перспективним богословам сприяв, щоби вони могли навчатися у вищих навчальних закладах, семінаріях. Допомагав талановитим митцям. Був меценатом таких відомих художників, як Олекса Новаківський, Модест Сосенко, Осип Курилас. А також допоміг здобути освіту в консерваторії співакові Михайлові Попелю, який згодом став провідним басом на сцені Львівської опери.

Ведучий 3. Заснував Студитський науковий інститут, якому подарував велику бібліотеку. 1919 р. заснував богословський факультет при Духовній семінарії у Львові, який 1928 р. був реорганізований у Богословську академію з філософським та теологічним факультетами. Ректором у той час був отець-доктор Йосиф Сліпий. 1939 р. було заплановано відкрити в академії правничий факультет, що мало покласти початок створення Українського католицького університету. Митрополит Шептицький викладав у Богословській академії аскетичну Західної і Східної Церкви, домагався, щоб, окрім польських науковців, там викладали й українські професори. 1923 р. заснував Богословське наукове товариство, яке видавало часопис «Богословіє» та «Праці Богословського наукового товариства». 1939 р. заснував Український католицький інститут церковного з'єдинення ім. митрополита Рутського, який очолив його брат, архімандрит Климентій Шептицький.

Ведучий 4. Був засновником чинів та згромаджень. 1904 р. заснував чин св. Теодора Студита в Скнилові під Львовом. Уклав монаші правила «Типікон». 1913 р. запросив у Галичину чин редемптористів, що прийняли східний обряд, серед яких були голландці та бельгійці. Вони вивчили

українську мову й працювали для нашої Церкви, виховавши гідних монахів-українців, серед яких варто згадати Миколая Чарнецького. Заснував також жіночі монаші згромадження сестер студиток, милосердя, Пресвятої Родини, св. Йосифа, священномученика Йосафата. 1919 р. видав Унівський Статут, у якому наголошував, що повинно бути одне стадо й один пастир, писав про духовну єдність народу на прикладі чернецтва. Прагнув відродити давній український монаший дух, і це йому на Божу славу вдалося.

Батько свого народу

Він так болів над
сполученням народу,
а особливо всіх його верхів,
та добачав причину того лиха
в занепаді його культурних сил.

Польща ліквідувала українські
середні й вищі школи у той час,
навчання все велось
на польській мові,
культуру нашу придушила в нас.

Такий занепад творчих сил народу,
його культури — то велике зло,
якому він зарадити старався,
щоб зберегти і націю, й народ.

Він створює музей національний,
ікони-твори він збирає в нім,
той спадок українського мистецтва
із попередніх багатьох століть.

Щоб наш народ споглянув,
спам'ятався
і творчі сили в собі розбудив,
пізнав себе і за чужим не гнався,
своє і рідне щиро полюбив.

Про розвиток мистецтва на Україні
всім серцем дбає наш митрополит
і школу Новаківського у Львові
організує в ті важкі роки.

Він дбає про освіту для народу,
про своїх науковців-вчителів,
на студії високі за кордоном
за свої кошти посилає їх.

Та фінансує школи і «Просвіту»,
гімназії та «Рідну школу» й «Пласт»,
для них дома купує з своїх фондів,
земельні площі надає їм теж.

Також він вперше створює у Львові
Духовну семінарію малу,
«Дяківську бурсу», також інші бурси,
в яких навчалась молодь в ту пору.

Навчання всюди —
в українській мові,
бо лиш такі фондує наш Андрей,
прийшов-бо він, як Пастир,
для вкраїнців,
тож дбає щиро про своїх дітей.

А скільки ж то сиріток залишилось
в народі нашім в першій тій війні,
тож сиротинці він організує
і щедро їм підпомагає він.

Збирає щедрі кошти за кордоном
на сиротинці і будує їх,
про інвалідів дбає українських
та про дітей і їхніх матерів.

«Дитячі ясла» для дітей будує,
«Порадницю для матерів» також
та «Народну лікарню» біля «Юра»
і дім для товариства служниць теж.

Він створює спортивні товариства,
оселі на вакації дітей,
курорти перші українські
в Черчі й в Підлютому організує він.

Сам він утримує сиріт і учнів,
та бідних й хворих спомагає теж,
на кошт Владики
для суспільства встали
наш банк «Земля»,
товариство «Дністер».

Ведучий 1. Через три місяці після
початку Першої світової війни російські
царські війська окупували Західну
Україну. Почалося переслідування
Греко-католицької церкви. Митрополита
Шептицького звинуватили в ан-
тиросійській політичній діяльності і 18
вересня 1914 р. арештували.

Ведучий 2. Він відбував
ув'язнення в Києві, Курську, а потім
у монастирі в Суздалі. Навіть пере-
буваючи за ґратами, пастир пам'ятав
про потреби своїх послідовників і ні-
коли не припиняв писати листи в різні
урядові установи, у яких протестував
проти переслідувань його Церкви
і вірних й обстоював їхні права.

Ведучий 3. 12 березня
1917 р. митрополита було звільнено
з ув'язнення. У вересні 1923 р. його
знову арештували, але тепер уже
польський уряд. У січні 1924 р. йому
дозволили повернутися до Львова.

Ведучий 4. 17 вересня 1939 р.
радянські війська перейшли поль-
сько-радянський кордон і окупували
Галичину. Буквально за лічені дні нова
влада ліквідувала духовні семінарії,
монастирі, католицькі видавництва,
школи... Більшовики вели активну
атеїстичну пропаганду, силою зганя-
ючи людей на комуністичні мітинги,
на яких проповідували безбожні ідеї.
З огляду на великий авторитет митро-
полита Шептицького не чіпали, але
шукали якогось великого компро-
мату, за який можна було би «приши-
ти» йому якусь справу, влаштовуючи
арешти та жорстокі допити монахів,

священиків. Саме тоді розпочинають-
ся репресії та терор не тільки проти
Української греко-католицької церк-
ви, а й проти цілого українського на-
роду.

Ведучий 1. У той час митрополит
видає низку пастирських послань. До
духовенства, у якому нагадує про най-
важливіший обов'язок — учити мо-
лодь катехизму, до монахів і монахинь,
у якому закликає ширити Євангелію
поміж людьми, давати приклад хри-
стіянського життя й науку катехизму.
Також пише звернення до української
молоді, де просить їх бути правдивими
християнами, до жінок-матерів, які
мусять подбати про те, щоби виховати
своїх дітей у християнському дусі, на-
вчаючи їх правд святої віри. До речі,
коли було заборонено в школах ви-
кладати релігію, Шептицький одразу
порадив священикам не припиняти
наук, а продовжувати навчати дітей
у церквах. Він закликав вірних, щоби
вони дбали про свого священика, за-
безпечуючи його й родину. Закликав
українських християн виявляти свою
любов до ворогів та безбожників, мо-
литися за їхнє прозріння та спасіння.

Ведучий 2. Видає окреме звер-
нення до дяків увести по всіх церквах
загальний народний спів, бо хто спі-
ває, той молиться двічі. Таким чином
митрополит Андрей прагнув підняти
в народі релігійний дух та запобігти
занепаду його духовності. Пише чу-
довий есей «Як будувати рідну хату»,
про ідеал Батьківщини, про християнські
цінності, про те, що визначну
роль у розбудові держави відіграє
саме Церква.

Ведучий 3. Митрополит Андрей
Шептицький залишив по собі вели-
чезну творчу спадщину, а саме бого-
словсько-душпастирські й аскетичні
твори, канонічно-конституційні тво-
ри й монастирські устави, праці на
тему церковної єдності, про обрядові
справи, історичні твори, мистецтво, на
суспільні теми.

Ведучий 4. Сьогодні ім'я митрополита Андрея увіковічено в пам'ятниках, на його честь названо вулиці, музеї, лічниці, школи та університети. А також пам'ять про нього живе й продовжується у фільмах.

Скільки втер удовиних він сліз,
Скільки радості хворим приніс,
Скільки круглих сиріт і убогих
Користали з його допомоги!

Сиротинці, музеї, церкви!
Як змогли би промовити ви,
То прославили б словом великим
Щедру руку Андрея-владики.

Серед гуку гармат, серед бур
Він стояв непохитно, як мур.
Не скорили його небезпеки
Ні тюрма, ні заслання далеке.

Як Мойсей кризь пустині, моря,
Вів свій нарід до Бога-Царя
Поміж піски, провалля і скали,
Там, де вічні горять ідеали.

Ведучий 1. З кожним днем митрополит слабшав. Уночі 31 жовтня 1944 р. він оголосив свій духовний заповіт й останні слова. Він передбачив гоніння та заборону Греко-католицької церкви, яке було здійснене після його смерті.

У світлі віри бачив він майбутнє і, мов пророк, його заповідав,
що нашу Церкву жде дорога хресна,
бо час безбожний і страшний настав.

Заповідав упадок тої Церкви,
як на Голготу йтиме за Христом,
та все ж вона підніметься із руїни,
воскресне славно із Христом разом.

Остання це була святого мова,
яку до близьких своїх проказав,
а після неї в мирі і спокою
щасливо Богу духа він віддав.

Ведучий 2. О 13.30 1 листопада 1944 р. митрополит Андрей Шептицький помер.

Ведучий 3. Ще у вересні 1944 р. стан здоров'я митрополита Андрея Шептицького значно погіршився. Він був паралізований, у візочку, не міг правити Службу Божу без допомоги отців, бо руки його були зовсім нерухомими. Важливі документи підписував, узявши перо до вуст. Страждав від сильного болю, часто втрачаючи свідомість. Але жодного стогону, жодного нарікання від нього не чули. З жовтня хвороба прогресувала настільки, що митрополит уже не вставав із ліжка.

Ведучий 4. Передчуваючи близький кінець, прийняв таїнство

Єлеопомазання від свого брата архимандрита Климентія. Біля його ліжка щоночі чергували близькі йому отці, монахи. Один із них, о. Кладочний, згадував, як 31 жовтня 1944 р. о 9.30 він увійшов до кімнати митрополита. Шептицький лежав, важко дихаючи. Тихо промовив французькою: «Мій дорогий Боже», почав молитися французькою, потім церковнослов'янською мовами. Узяв отця за руку й сказав: «Я вмираю». Отець Кладочний в ту хвилину відчував пекучий жаль і страх: що буде з нашою Церквою і з нами всіма після смерті митрополита? По-дитячому не вірилося, що митрополит Андрей може померти.

Ведучий 1. Він завжди здавався таким сильним, великим, безсмертним... Коли Шептицький стиснув його руку, він подумав, а в тій думці зажеврила надія: «Не може цього бути, щоб митрополит помер зараз, коли має ще таку силу в руці». Але про всяк випадок отець подзвонив у електричний дзвінок. До кімнати увійшли архимандрит Климентій Шептицький, брат Атаназій, отці Грицай та Котів. Митрополит знову молився, а трохи згодом заговорив до них: «Наша Церква буде знищена, розгромлена більшовиками. Але держіться, не відступайте від віри, від святої Католицької Церкви. Вона буде гарнішою, величавішою від давньої та буде обніматися цілий наш народ.

Ведучий 2. Україна звільниться від свого упадку та стане державою могутньою, з'єднаною, величавою, яка буде дорівнюватися другим високо розвинутим державам. Мир, добробут, щастя, висока культура, взаємна любов і згода будуть панувати в ній. Все те буде, як кажу, тільки треба молитися, щоби Господь Бог і Мати Божа опікувалися завжди нашим бідним, замученим народом, який стільки витерпів, щоб ця опіка тривала вічно. Прощаюся з вами. Будьте сильні й стійкі у вірі, витривалі, ревні в служінні Господу Богу. Більше мого голосу не почуєте, аж на страшному суді». Митрополит замовк і більше не сказав жодного слова.

Ведучий 3. 1 листопада о 13.30 серце великого митрополита перестало битися. Його свята душа пішла зустрітися з його Творцем. Йому було 79 років і 56 з них він піклувався про Христових овець.

І бачимо: слова його сповнилися, Христова Церква в нашому краю страждала із Христом років немало, та Спас кріпив Обручницю Свою.

Її кермо Андрей ще перед смертю наступства правом Йосифу віддав, а той поніс тюрму, Сибір, «гулаги», та вірність Церкві твердо заховав.

За ним усі єпископи українські у тюрми і «гулаги» перейшли, та тисячі священників і вірних за вірність Церкві жертву понесли.

А наш Андрей із Неба молитвами свою отару щедро спомагав, щоб так, як він ще за життя земного, для Церкви вірність кожний зберігав.

Ту жертву їх прийняв Господь ласкавий і Церкві нашій вільність Він надав та священників-монахів покликать із воскресінням щедро їй послав.

Тож ми сьогодні голови схилиєм перед тобою, отче й батьку наш, що, як Христос, ти пастирем був добрим у Церкві нашій в той нелегкий час.

Ми просимо: своїми молитвами у Бога ласки щедрі нам з'єднай, до стійкості у вірі та в любові із Неба сили й мужності подай.

І нашій рідній Церкві українській мужів пошли, великих і святих, щоб Ниву Богу щиро управляли та до Христа вели овець своїх.

У єдності з Апостольським Престолом і духовенство й вірних утверди, подай прозоріння уряду і владі та світло віри й мудрість їм пошли.

А ми благаєм Трисвятого Бога, щоб дочекатись скоро того дня, як між Святими в Церкві нашій рідній запишуть, отче, і твоє ім'я. 🕊

Пісня «Моя молитва нехай лине»

Список використаних джерел

- Грушецька Р. Година духовності «Служіння церкві та народові» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: libnadvirna.info/wp.../02/Шептицький.docx
- Сало С. 3 вірою через віки. — Львів: Місіонер, 2002.
- Слижук В. Сценарій виховного заходу «Апостол єдності» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.variazh-school.klasna.com
- САЙКО О. Митрополит Андрей Шептицький [Електронний ресурс]. — Режим доступу: old.ugcc.org.ua/ukr/library/xx.../a_sheptytskyj/
- «З іменем величного Андрея» Меморіал-дайджест Укладач: Кіт О. Ю., бібліограф ЦБС для дітей м. Львова Редактор: Бібіка Н. І., заступник директора ЦБС для дітей м. Львова Відповідальний за випуск: Галушко В. Ф., директор ЦБС для дітей м. Львова [Електронний ресурс]. — Режим доступу:

На початку XX ст. ідея модернізму про те, що «Бог помер», міцно вгніздилась у суспільній думці. Із такого переконання почали, як з помаху чарівної палички, плодитись різноманітні філософські погляди — від нігілізму до крайнього екзистенціалізму.

Люди хотіли зрозуміти, осмислити й побудувати своє світобачення тотожно розповсюдженій думці, що Вищого Судді і Всевидячого Бога просто не існує.

Такий розмай думок безпосередньо вплинув на світ мистецтва. Почали з'являтися різноманітні стилі, напрямки й окремі зразки мистецтва, що хотіли показати й роз'яснити цю думку притаманними їм способами. Можна довго й зі смаком перераховувати ці напрямки мистецтва, але важливіше вказати на те, що вони проголошували — людина має право експериментувати, ставити під сумнів старі догмати та шукати свої шляхи в житті. І саме завдяки популяризації таких поглядів через різні види мистецтва ця думка стала домінуючою філософією сучасного світу.

Проте нині середовище митців усе частіше продукує різноманітні опуси, що ставлять прості запитання: а чи справді Бог помер? чи справді є лише те, що ми бачимо? чи насправді людина — коваль свого щастя? Творчі люди одними з перших відчули невідповідність панівної філософії та складних, часто незрозумілих і не пояснювальних процесів у світі й почали піднімати це питання на загальносуспільному рівні, ставлячи під сумнів уже давно існуючий порядок.

Одними з перших це розпочали американці. Звісно, скаже читач, вони й мали це зробити. По-перше, вони на сьогодні є лідерами культурної експансії у світі. А по-друге, їхня культура була виплекана на біблійній основі пуритано-протестантської філософії. І читач матиме слухність. Як лідери популяризації надбань культури, американські митці одними з перших відчули відновлення зацікавленості людей біблійними істинами й поглядами, звернення до традиційних цінностей і бажання розібратись із тим спадком, який дало нам християнство протягом двадцяти століть.

Саме тому в Голлівуді, цій «країні мрій», починають продукувати фільми, так чи інакше пов'язані з біблійною тематикою. Побачивши шалений успіх «Страстей Христових» Мела Гібсона, автори починають переосмислювати Біблію й створювати кінематографічні твори за біблійними мотивами. Проте, на превеликий жаль, бажаючи деміфологізувати біблійні історії, голлівудські фільми провокують більше суперечок і питань, ніж дають відповідей пересічним глядачам. Зовсім недавні картини «Ной» та «Вихід: царі та боги» є яскравим прикладом того, як через бажання пояснити всі події Святої Історії з «наукового» погляду, вони скотилися до банальних спецефектів, так і не давши глибокого філософського осмислення відзнятих подій.

Але поряд із тим почали з'являтися режисери, актори й інші працівники кіноіндустрії, які захотіли серйозно підійти до питання віри й релігії у своїх картинах. Ми уже згадували Мела Гібсона із його фільмом «Passion» (Страсті), сконцентрованим на останніх 12-ти годинах життя Спасителя Ісуса Христа.

Пізніше вийшли картини того ж Гібсона «Апокаліпс», «Книга Ілая» із Дизелем Вашингтоном, «Залишені» із Ніколасом Кейджем, чи фільм Брендона Глістома «Голгофа». Окрім них з'являються картини, що безпосередньо зняті за біблійними сюжетами — дещо скандальний фільм «Божественне народження» режисера Кетріни Хардвіка та «Син Божий» Крістофера Спенсера. Усі ці стрічки презентують і переосмислюють вічні принципи життя й буквально застосування їх у нашому повсякденному житті.

Одним із таких фільмів є картина Харольда Кронка «Бог не вмер», яка вийшла на екрани в 2014 р. Ця стрічка привернула до себе увагу насамперед тим, що в ній були задіяні знані й популярні в США актори, такі як Кевін Сорбо, Девід Е. Р. Уайт, Дін Кейн, Колі Олівер, по-друге — тим, що у саундтреках фільму використані пісні відомого гурту «Newsboys» (який знявся у фінальній сцені картини). Ще однією складовою уваги з боку глядачів стала тема, яка піднімалась у картині, — чи можна для досягнення спокою в житті пожертвувати своїми переконаннями?

Сюжет стрічки доволі простий: молодий студент Джош Вітон, що має тверді переконання й віру в Бога, стикається з великим випробуванням в університеті: професор філософії Редіссон пропонує студентам написати на аркуші паперу фразу «Бог помер». Таким чином вони могли здати перший залік із філософії релігії, не докладаючи для цього ніяких зусиль. Внутрішня боротьба, бажання довести помилковість поглядів професора, особисті втрати, незрозуміння друзів і коханої, зрештою, вороже ставлення педколективу вузу до надто самовпевненого студента — це ті проблеми, які посипалися на голову молодого Джоша.

Проте він приймає виклик професора й зобов'язується протягом декількох дискусій довести існування Бога.

Власне, ідея картини — це готовність іти до кінця, захищаючи свої переконання й вірячи в незмінність Божої Істини. Фільм гарно показує величезний дефіцит переконань і сталої позиції в сучасному релятивістському світі. Адже більшість героїв картини знає про упереджене ставлення до християнства професора Редіссона, проте вважають за краще промовчати або й підтримати грубі жарти про віру в Бога, ніж висловити свої переконання й зіпсувати стосунки з ним.

Питання вибору життєвої позиції щодо духовної складової життя пронизує всі сюжетні лінії фільму. Це й стосунки Редіссона з його коханою, котра має християнські переконання й страждає

від знущань із боку друзів свого обранця, і життя ділової дівчини-журналістки, яка перед лицем невиліковної хвороби не має ніякої надії та підтримки в житті. Це й історія дівчини-мусульманки, яка знайшла сенс життя у вірі в Бога, проте це вступає в протиріччя з поглядами її батька, який виганяє свою дитину з дому за віру в Ісуса. Це й переживання молодого пастора церкви, якого доймають докори сумління щодо його служіння й донесення Слова Божого друзям. І, власне, це історія самого професора Редіссона, який через глибоку дитячу травму відкинув ідею віри в Бога й проніс свою образу через усе життя.

Проводячи ці сюжетні лінії крізь увесь фільм на тлі загального конфлікту, автори доносять до нас думку про те, що наш вибір завжди впливає на наше життя. І наш вибір завжди буде нам чогось коштувати. Питання лише в тому, чи готові ми заплатити за свої переконання й віру ту ціну, яку вимагатиме світ. Адже сама ж віра в Ісуса Христа вчить нас, що для нашого викуплення й спасіння Спаситель світу теж робив вибір у Гефсиманському саду й заплатив за свій вибір власним життям.

Стрічка піднімає актуальні питання сучасного світу, які важливі не лише для американської аудиторії. Вона піднімає тему формування поглядів молоді та їхніх переконань, нагадуючи про те, що наша віра в існування невидимого Бога має виражатись не лише в словесних заявах, а й у свідомому й послідовному захисті своїх переконань.

Фільм учить, що вчителі несуть величезну відповідальність за те, чого вони навчають. Адже кожен викладач не просто доносить знання, а формує світосприйняття молодих людей. І стереотипи, які панують у душах учителів, не лише впливають на життя самих учителів, а й можуть калічити інші життя.

З погляду пересічного глядача, фільм закінчується трагічно. Професор Редіссон помирає по дорозі до своєї коханої, потрапивши під колеса автомобіля, проте отримує віру в Того, Кого відкидав усе життя.

Кожен, хто перегляне стрічку, легко зрозуміє таку кінцівку. Бо, насправді, Бог не вмер, навіть якщо ти сповідував таку позицію протягом усього життя й войовничо відкидав Його існування. Із вірою в Спасителя, знаючи, якою ціною ми були викуплені Ісусом Христом, легко пройти всі негаразди в житті. І несуттєво, скільки ти прожив на цій землі, важливо те, чи готовий ти постати перед Творцем у будь-який момент. 🙏

Олег Блощук
магістр теології,
викладач народних
звичаїв, свят та
обрядів, пастор
євангельської хри-
стіянської церкви
«Скеля», м. Рівне

Кевін Сорбо

Американський кіноактор Кевін Сорбо (24.09.1958) відомий знаменитими ролями Геракла в телевізійному серіалі «Надзвичайні подорожі Геракла» та зоряного гвардійця Ділана Ханта у серіалі «Андромеда». У 2002 р. за роль у серіалі «Андромеда» він був удостоєний премії «Сатурн» як кращий актор на телебаченні.

Йому пророкували велике акторське майбутнє, проте після зйомок у своєму першому повнометражному фільмі «Кулл-завойовник» (1997), він пережив три інсульти й ледь не помер. Процес відновлення зайняв тривалий період, майже весь останній сезон «Геракла». Лише у 2011 р. у своїй автобіографії «True Strength» Кевін Сорбо розповів про свої переживання того часу.

І, як стверджує Кевін, саме віра в Бога й підтримка його дружини Сем

Джескінс (у серіалі «Надзвичайні подорожі Геракла» грала Серену, дружину Геракла), дала йому сили не просто не скотитись у відчай, а й повернутись у кінематограф. Але, як зізнається сам Кевін, його тверді християнські переконання часто стають на заваді його акторській кар'єрі. Адже знаючи його віру, багато хто із голлівудських режисерів не пропонують відомому акторові ролі у своїх фільмах.

Проте це не завадило Сорбо чудово зіграти роль професора-атеїста у фільмі «Бог не вмер», який при скромному бюджеті у 2 млн доларів отримав касовий збір у 70 млн доларів.

На сьогодні сімейство Сорбо виховує трьох дітей (двох синів і доньку), а сам Кевін є головою благодійної організації «Світ, придатний для дітей» (AWFFK). 🙏

Якби я знала...

Сім'я — як багато теплого й ніжного в цьому слові. Це — ніжні обійми й трепетні зізнання, перші побачення й спільні переживання, романтичні вечери та яскраві спогади. Але, на жаль, для багатьох роздуми про шлюб і сім'ю не викликають теплих почуттів, для них — це біль невиконаних обіцянок, зради, докори й обвинувачення, це — сльози ночами в подушку й постійні сварки. Чому те, що заплановано Богом як тиха гавань любові та єдності, стало місцем війни й розбрату? Чому мрії про щастя розбиваються об реальність буднів? Чому так багато фільмів і пісень про розбиті серця, зрадництво й нещасливу любов?

Напевно, важко буде знайти дівчинку, яка не мріє про гарне весілля й пишну білу сукню. Але: «якби я знала, що так буде», «якби я тільки могла припустити», — зіхають молоді жінки, дівочі мрії яких давно вже втілилися.

У чому розчиняється любов?

Але ж і справді, сім'я — це не так просто. Виявляється, щастя неможливо одержати як весільний подарунок. Емоції вщухають і на зміну завищеним очікуванням приходить реальне життя, і кожна молода пара починає вчитися жити разом. І це зовсім не просто. Не всі слова й шлюбні обіцянки мали під собою міцну основу. Цукерково-букетний період проходить так само стрімко, як весна. Та якщо це так складно, якщо шлюб і сім'я приносять із собою стільки проблем, навіщо вони взагалі потрібні? Сьогодні так думає все більше молодих людей. І все голосніше мовиться і діється «цивільний шлюб». Начебто й разом і водночас ніхто нікому нічим не зобов'язаний. Якщо щось не так, якщо почуття охололи, то просто зібрав речі й гайда на пошуки нових відчуттів. Складно засудити молоде покоління за таке ставлення

до сім'ї, тому що багато хто з них любов бачать лише в серіалах. Багато хто не мають батьків, а хтось і матерів. І тому для них любов, що розсіюється, як туман, — це і є реальне життя. І навіть якщо вони створюють сім'ю, то підсвідомо готові до того, що їхня любов теж розчиниться, як цукор у теплому чаї.

Як допомогти підростаючому поколінню? Як застерегти їх від помилкових очікувань і нереальних прагнень? Адже зазвичай ми навчаємо дітей різних корисних наук — фізики, хімії, алгебри, геометрії... Але мало кому пощастило побувати на уроках «Як створити щасливу сім'ю?», «Як бути хорошим чоловіком і батьком?», або «Як бути хорошою дружиною й мамою?». Чомусь ми вважаємо, що вони впораються самі. Але невтішна статистика розлучень свідчить про те, що подружжя не справляються. На сьогодні від 60 до 90 % сімей у деяких регіонах розлучаються протягом перших п'яти років. Близько 70 % дітей ростуть у неповній сім'ї.¹ І не впливає на це ні статус у суспільстві, не фінансове становище. Сім'ї розпадаються як у знаменитих акторів, так і в простих робітників. Злість і образи панують як у будинках мільярдерів, так і в квартирах безробітних.

А серце щемить...

А чи взагалі існує щасливе шлюбне життя після весілля? Чи, може, це міф і пережитки минулого? Якщо ви розгорнете Біблію, то вже на другій сторінці зустрінетеся з сім'єю. Бог почав розвиток суспільства з повноцінної сім'ї, гармонійної, об'єднаної спільною метою й палким коханням. Але тільки-но між Адамом і Євою проповз

¹ <http://www.spirit-ua.com/obyavleniya/semya/5-supruzheskix-parv-ukraine-razvodyatsya-uzhe-v-pervye-pyat-let-sovmestnoj-zhizni.html>

древній змій, перша сім'я перетворилася з коліски єдності й взаєморозуміння на поле битви. Пролунали перші докори й претензії, і чим далі перша сім'я віддалялася від Бога й спілкування з Ним, тим звичнішим для неї ставав гріх, тим більше вона піддавалася злу й руйнуванню. І донині ми не хочемо впокоритися й визнати, що першопричина всіх проблем і труднощів у сім'ї полягає не в партнері, а в гріхові, що став для нас ріднішим від Бога, і в голосі диявола, що милозвучніший для нас від Божого голосу. Адже це він підказує нам отруйні слова, які ми кидаємо одне в одного. Це він зміцнює в нас рішення не прощати й мстити. Це він дуриє нас обіцяними щастям з іншим чоловіком або жінкою.

Ми намагаємося заповнити душевну порожнечу людською любов'ю, а виявляється те, що щемить там, у глибині серця, шукає й чекає не юнака чи дівчину, а Того, з Ким розлучилися ще в раю.

Нагодуйте соловейка

Чудовий письменник, професор філософії Пітер Крифт сказав: «Ми всі хочемо Бога; але не всі це знають. Як же про це довідатися? Не лише з чиєїсь молитви, і не на підставі розумних доказів, а з досвіду — із занепокоєння, про яке говорить Августин, із відчуття марноти, про яке говорить Екклезіаст. Перш ніж знайти Бога, ми знаходимо порожнечу, яку нічим іншим не заповнити. Кожний, не лише «віруючий», створений, народжений, призначений, щоб їсти їжу від Бога (Пс 103:21). Коли ми хочемо насититися чимось іншим, ми голодуємо. Глибоко в нашому серці живе соловей — настирлива, але безмежно цінна пташина, яка просить їсти. Живе він набагато глибше, ніж безліч звірів, які просять голосно, і дуже легко не розчути його, та й голос у нього тихий, як вітер на Хориві (1 Цар. 19:12). Але якщо ми не звертаємо на нього уваги, ми не знайдемо спокою, скільки б не годували звірів (хоча їх не прокормиш), тому що соловей — це ми і є, це ми голодуємо».²

Джерело радості і насолоди

Ми вперто намагаємося будувати світ без Бога, біжимо до Нього тільки тоді, коли грім ударить. І так щиро дивуємося, чому ж так часто гримить у нашому житті, примножується лихо й жах, усе більше й більше зламених

доль? То, можливо, варто прислухатися до голосу мудрості чоловіка, який пізнав обійми сотень жінок, випробував усе, що можна було випробувати, і дійшов висновку: «Нема ліпшого земній людині над те, щоб їсти та пити, і щоб душа її бачила добре із труду свого. Та й оце все, я бачив, воно з руки Бога! Бо хто буде їсти, і хто споживати спроможе без Нього? Бо людині, що перед лицем Його добра, дає Він премудрість, і пізнання, і радість...» (Еккл. 2:24-26).

Можливо, перш ніж створювати сім'ю, нам варто примиритися з Тим, без Кого неможливо радіти й насолоджуватися? І дозволити Богові заповнити ту порожнечу, той вакуум, що так сильно турбує нас. «Ти створив нас для Себе, і не знає спокою серце наше, поки не заспокоїться в Тобі», — сказав колись Блаженний Августин. Ми одне для одного не можемо бути джерелами щастя. І як би ми не клялися біля вівтаря зробити одне одного щасливими, якщо ми самі нещасні, то ніколи не зможемо подарувати іншому те, чим самі не володіємо.

Лише щасливі люди створюють щасливі сім'ї. Тільки ті, хто пізнав любов Божу, здатні любити іншого справжньою любов'ю. Тільки ті, хто пережив Боже прощення й милість, здатні милувати й прощати. І як би ви не намагалися знайти якийсь інший рецепт щастя, ви дійдете до того ж, із чим зіштовхнувся мудрий Соломон: «І життя я зненавидів, бо противний мені кожен чин, що під сонцем він чиниться, бо все це марнота та ловлення вітру!..» (Еккл. 2:17)

Виявляється, є любов і щастя, і щаслива сім'я — це не міф, а реальність. Тільки сім'я і любов повинні починатися не з метеликів у животі, ніжних слів і палких поцілунків, а із серця, наповненого Божим світлом і любов'ю.

Закінчити хочу думкою невідомого мені автора, з яким я цілком погоджуюсь: «Любов — це стан душі. Якщо душа влаштована правильно, можна навіть ванну чистити з любов'ю; якщо з душею щось не так, навіть прогулянки по залитому місячним світлом пляжу можна перетворити в бойові дії».

Будьте щасливі з Богом і одне з одним! 📞

Наталія Педченко

Фото Петра Долі

² Крифт П. Небеса, по которым мы так тоскуем [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://krotov.info/libr_min/11_k/ri/ft_01.htm

Благословенне ОДРУЖЕННЯ

Наші роздуми базуватимуться на уривку із Книги Буття, 24:1-10.

«А Авраам був старий, у літа ввійшов. І Господь Авраама поблагословив був усім. І сказав Авраам до свого раба, найстаршого дому свого, що рядив над усім, що він мав: «Поклади свою руку під стегно моє, і я присягну тебе Господом, Богом неба й Богом землі, що ти не візьмеш жінки для сина мого з-посеред дочок ханаанейнина, серед якого я пробуваю. Бо ти підеш до краю мого, і до місця мого народження, і візьмеш жінку для сина мого, для Ісака». І сказав раб до нього: «Може та жінка не схоче за мною піти до цієї землі, то чи справді поверну я твого сина до краю, звідки ти вийшов?» І промовив до нього Авраам: «Стережися, щоб ти не вернув мого сина туди! Господь, що взяв мене з дому батька мого й з краю мого народження, і що промовляв був до мене, і що присягнув мені, кажучи: «Твоїм нащадкам Я дам оцю землю», Він пошле Свого Ангела перед обличчям твоїм, і ти візьмеш звідти жінку для сина мого! А коли ота жінка не схоче піти за тобою, то ти будеш очищений з цієї присяги своєї. Тільки сина мого ти туди не вертай». І раб поклав свою руку під стегно Авраама, пана свого, і йому присягнув на цю справу. І взяв той раб десять верблюдів із верблюдів пана свого, та й пішов. І взяв різне добро свого пана в руку свою. І він устав, і пішов в Месопотамію...»

Авраам, Божий друг, чоловік, який перебуває в завіті з Богом, хоче одружити свого сина Ісака, який є спадкоємцем і сином цього завіту, виконанням обітниці, яку Бог дав Авраамові.

Саме через це до питання його одруження не можна було підійти просто й буденно, поставитися легковажно (а це є недоцільно в принципі). Так було в тій біблійній ситуації, і таким підхід до одруження має залишатись і сьогодні.

Питання вибору нареченої/нареченого дуже серйозне й глибоке, на жаль, воно знецінено нинішньою культурою. І це пов'язано з тим, що в сучасних людей дуже приземлені, низькі цілі, а це відображається на їхніх рішеннях, на їхньому виборі.

Крім того, у сьогоденні людей надміру занижені стандарти. Люди не знають, на які питання потрібно собі дати

відповідь, перш ніж прийняти рішення про одруження. Низькі стандарти спонукають людей до легковажних рішень, які потім призводять до гіркоти, біди, розчарування.

Немає об'єктивного розуміння вартості одруження, бо люди не знають цінності життя, і сімейного життя зокрема. Це результат тотального впливу світської культури на мислення людей: світ нав'язує свої стандарти та орієнтири.

Святе Письмо ретельно й широко висвітлює тему одруження, тому нам слід серйозно й глибоко досліджувати Біблію. Це потрібно як молодим людям, які планують одружуватися, так і їхнім батькам, які повинні їх у цьому наставляти.

Ще до заручин (не після, адже поради потрібно шукати до прийняття рішення) необхідно відповісти принаймні на п'ять запитань.

1. Чи є ви самі християнином, який духовно зростає, який досягає зрілості в Христі?

У контексті цього ж запитання, виникають інші, зокрема: які у вас очікування від свого шлюбу? Якщо ви сподіваєтеся, що шлюб зробить вас щасливим, а ваше життя наповненим сенсом, змістовним і цілеспрямованим, якщо ви очікуєте, що через шлюб досягнете самоствердження та самоповаги, то ви будете глибоко розчаровані. Шлюб не зробить вас щасливими, він не призначений для того, щоб ви самостверджувалися, досягали самоповаги й могли визначитися з метою життя. У Бога був інший задум стосовно шлюбу, і про це ми дізнаємося з Його Слова.

Також потрібно поставити наступне запитання: чи є ваша наречена/наречений християнином, який(а) духовно зростає? Чи ваша обранка або обранець не пов'язані іншими обіцянками, іншими завітами?

Ще одне важливе запитання для християн: чи немає у вас дару безшлюбності? Оточення часто штовхає нас до одруження, але це не означає, що це є Божя воля для вас. Коли Бог дає дар безшлюбності, то робить це для того, щоб люди розвивалися в служінні й присвятили своє життя для служіння. Тому, якщо досі Бог не дає вам одружитися, то

Елеазер і Ревека,
гравюра Гюстава Доре

використайте цей час для того, щоб якомога якісніше жити й бути присвяченим для Ісуса Христа і для служіння Йому. І це стосується не лише молодих, які ще не одружувалися, але й тих, які з якихось причин стали безшлюбними.

2. Чи маєте ви досвід вирішення проблемних і конфліктних питань по-біблійному?

У житті кожної людини трапляються конфліктні ситуації, виникають емоційні, фізичні, духовні проблеми, які слід розв'язувати. Чи вирішувєте ви їх по-біблійному? Чи вчитеся ви цього? Чи є у вас цей досвід, адже з першого дня в шлюбі у вас можуть виникнути проблеми. Це питання пов'язане також із тим, у чому мені й вам потрібно змінюватися. Чи знаємо ми, у чому нам потрібно змінюватися? Які кроки ми робимо для того, щоб змінюватися?

3. Коли ви маєте того/ту, з ким хотіли б одружитися, чи впевнені ви, що йдете в одному життєвому напрямку, чи однакові у вас цілі, навіть якщо ви християни?

4. Порадьтеся з найближчими людьми, запитайте тих, які вас добре знають, що вони думають про ваші стосунки? Нехай вони дадуть відповідь, «на що це подібне». Часом без мікроскопа видно й наперед усе зрозуміло. зверніться до людей, які можуть бути об'єктивними, які не втягнуті у ваші емоції. Ваше серце, яке вже клекоче від жаги, не може приймати об'єктивні рішення.

5. Чи готові ви взяти шлюб з тією людиною, знаючи, яка вона? Чи приймаєте ви її такою, як вона є? Реальну людину, а не свою мрію чи образ, який ви для себе намальовали?

На всі ці запитання потрібно отримати відповідь до заручин, до рішення, а не після того!

Звернімося тепер до біблійного тексту. Ми не будемо надто заглиблюватися в культурно-історичне тло, але деякі стародавні звичаї одруження є не просто культурними, а біблійними.

Насамперед, тут підкреслена **ключова роль батьків**. Авраам постарів, та й Ісак був уже не зовсім юним, і Авраам розумів, що доки він ще живий, йому потрібно допомогти Ісакові створити сім'ю. Зверніть увагу, що саме він, батько, вибирає час, спосіб і умови вирішення питання одруження свого сина.

Зважаючи на свій вік, він багато в чому покладається на свого вірного слугу Елеазера, даючи йому великі повноваження як сватові, що було прийнятним і поширеним на той час.

Процес одруження проходив у кілька етапів:

- заручини із внесенням викупу й отриманням приданого (і все це є в цій історії, якщо зазирнути наперед, Бут. 24:22), при цьому укладали письмові договори, завіти;
- переселення нареченої в дім нареченого або його батька;
- весільний бенкет.

Навіть якщо все було готово до шлюбу, то від заручин до самої церемонії весілля минало кілька місяців, а якщо потрібно було готуватися, то, можливо, кілька років.

Коли одруження відбувалося не за таких особливих обставин, пов'язаних із відстанню, тобто не потрібно було вирушати за нареченою в далеку подорож, наречений приходив до своєї обраниці разом зі сватами й повинен був заспівати їй особливу пісню (Ів. 14). Від того моменту, як відбулася ця зустріч і наречений проспівав пісню, наречена повинна була кожного дня бути готовою до зустрічі молодого. А **наречений тим часом готував їхнє спільне житло**. Це міг бути окремий намет, як у випадку Ісака й Ревеки, або добудоване окреме житло біля батьківського дому, як було прийнято в Ізраїлі.

У цей період наречена не залишалася сама, поряд із нею була родина, тобто свідки. Коли її забирали в дім батька нареченого, вона знову ж таки йшла туди зі своїми подругами. А молодий був зі своїми друзями. Надзвичайно важливим був **аспект дошлюбної чистоти**. І в цьому полягав увесь сенс цієї складної, порівняно з сучасною, процедури, яка забезпечувала чистоту стосунків молодих.

І лише після такого приготування відбувався весільний бенкет як кульмінація всього процесу одруження. У заможних людей він тривав сім днів.

Із тексту ми бачимо, як серйозно батько долучається до питання одруження сина, бо ціна цього дуже велика. На що ж особливо звертає увагу Авраам? Які його умови?

Коли Авраам покликав слугу й поставив йому завдання, він попросив, щоб той поклявся. Він сам говорить дуже сильні слова: «Я заклинаю тебе ...»

Відтак ми підходимо до дуже важливого моменту, який розкриває суть нашого питання — яким чином зробити благословенний вибір і прийти до благословенного одруження?

На чому ж наполягає, про що дуже дбає Авраам? — Щоб слуга не взяв нареченої з дочок хананеян.

Хананеяни — це потомки Хама, сина Ноя, який був проклятий Богом. Це народ, який від початку не мав благословення, тому що їхній батько насміявся над своїм батьком, осоромив його. Це хамство, коли діти соромлять своїх батьків, коли вони їх принижують, висміюють, за будь-яких обставин, навіть тоді, коли батьки, здається, того варті.

Усі діти в будь-якому віці повинні пам'ятати про це. Це серйозне застереження, і воно пов'язане з благословенням наступних поколінь.

Отож, хананейські жителі жили поруч і очікували Божого суду. Бог обіцяв, що рано чи пізно знищить їх, бо вони є проклятими людьми, вони — носії цього прокляття. Та вони й жили відповідно до цього! Хананейці поклонялися різним богам, порушували всілякі моральні норми й гнівили Бога своєю поведінкою.

Авраам жив серед цього народу, бачив хананейських дочок, і тому закликав свого слугу не взяти з-посеред них дружини своєму сину.

Це питання, яке напряму пов'язане із сучасними християнами. Шановні молоді християни, коли йдеться про людей, які не знають Бога, то їх прямо стосується цей текст. Коли ви збираєтеся одружуватися з невірними людьми, пам'ятайте цей текст.

Цей текст застерігає вас не вставати під одне ярмо з невірними. Це призведе до втрати всякого благословення. Якщо ви справді знаєте Ісуса Христа, якщо ви належите до Його народу й вирішуєте питання свого одруження таким чином, будьте обережними. Ви маєте зрозуміти, що вас очікує. Господь не жартує, і Він для вас не пропонує виняткових умов.

Він каже: «Оце Моя дорога!» І коли йдеться про шлюб — то це одруження двох християн. І добре, коли це віруючі люди, які зростають у Господі, які йдуть в одному напрямку, які мають однакові цілі. Коли ж йдеться про людей на зразок «хананейців», то це люди, які зведуть, зіб'ють із дороги навіть вірних. Тому Авраам і говорить: «У жодному разі!» Ми знаємо живого Бога, вони ж ходять услід своїм ідолам, вони ходять своїми дорогами, вони живуть, бунтуючи проти живого Бога. У них зовсім інші цінності. Вони по-іншому дивляться на життя. І тому незалежно від того, наскільки вони добрі, багаті, забезпечені й наскільки вони, на перший погляд, благополучні, віруючі люди повинні розуміти, що це не їхня дорога, це не той шлях, яким вони мають йти.

Отже, найкращий і єдиний варіант полягає в тому, що ваша наречена/наречений повинні бути з Божого народу.

Що ж далі?

Слуга уважно слухає. І в нього виникають запитання: «А якщо жінка не захоче йти зі мною в цей край, чи маю я відвести туди сина?» Авраам відповідає: «Гляди, щоб не відводив...».

Отже, перша умова від батька — дружина з мого народу. Друга умова — жінка має погодитися прийти в Цю землю.

Чому це так важливо? Яка різниця? Тим більше, що в Месопотамії краще жити. Там краща земля, комфортніші умови, вищий розвиток цивілізації.

Авраам наполягає, що це дуже важливо. Він використовує слово «Гляди!» (У інших перекладах: «Бережись! За жодних обставин!») У цьому випадку навіть від клятви звільняє.

І посилається він на те, що «Бог неба, який створив усе видиме й невидиме, Він вивів мене з тієї землі, і Його благословення зіллється на Цій землі». Усі обітниці, які Авраам отримав від Бога, були пов'язані тільки із землею обітничою.

Авраам бачить, що Бог веде його в житті. Він цінує це. Він прагне цього для свого сина й усього потомства. Особливо після історії з принесенням у жертву Ісака — він уже міцно стоїть у вірі. Він уже не хитається, не збивається з дороги. Він тепер упевнений у тому, що Бог незмінний у Своїх обітницях. Слово Боже як стержень, навколо якого обертається все життя Авраама. Він боїться збочити й тримається Божого завіту.

Що важливо нам сьогодні усвідомлювати, коли ми думаємо про це, коли вибираємо собі наречену/нареченого?

Що нам думати? Думати про завіт. Наскільки мій вибір сприятиме тому, щоб я міг залишатися вірним своєму завіту, міг здійснювати всі умови завіту, міг виражати свою віру згідно із завітом, міг триматися того, що важливо.

Ось те, про що говорить Слово Боже. І тепер питання до кожного з нас: чим для нас є Божий завіт? Що це означає для нас? Чи завіт із Богом з усіма його привілеями й обов'язками є найважливішим для нас? Чи заради цього ми згодні жити? Заради цього ми згодні одружуватися? Під цю програму ми згодні шукати наречених? Чи обиратимемо те, що очі бачать і що серце хоче? Наскільки ми присвячені завіту?

У нашій ситуації — це відповідь на запитання, наскільки ми присвячені Христу, Його Слову, Його повелінням і Його Церкві. Чи має це значення для нас? Чи при першому випробуванні, навіть такому: «от жінка не захоче і все» — ми готові йти на компроміси?

І що ж може нас від цього втримати? Від компромісів, від ситуації, коли закон не діє, коли стандарти подвійні, коли ми постійно готові зраджувати своїм ідеалам, коли ми трошечки там підсунемося і трошечки туди відступимо, коли ми самі рішення приймаємо і їх не виконуємо?

Зверніть увагу на 3-й вірш: «Заклинаю тебе Господом Богом неба і землі...» Цими словами він говорить: Бог — Свідок між нами.

У всяких рішеннях і діях, навіть без заклинання: Бог — Свідок. Він свідок на кожному кроці. Бог абсолютно все знає й усе бачить, Він усе контролює, і від Нього нічого не приховано. Він абсолютно за всім спостерігає. Він поруч із нами завжди. Він усюди.

Чи ходимо ми перед Богом? Бог — Свідок.

Елеазере, куди б ти не пішов, Бог — Свідок.

Прийдеш в Месопотамію. Бог — Свідок.

Будеш розмовляти з моєю ріднею. Бог — Свідок.

Будеш вибирати дружину для Ісака. Бог — Свідок.

Він усюди. Він абсолютно все бачить. Він — Месник за порушення завіту.

Чи знаємо ми про те, що Бог — Суддя справедливий, що Він карає за невірність? Нам потрібно знати Бога. Авраам підкреслює, що це Бог неба й землі, це справжній Творець, це Той, Хто всім володіє, це Великий Бог. Це не поганський бог Дамаска й не бог Месопотамії. Елеазере, це наш Бог, це живий Бог, Бог, який небо і землю створив і все тримає у Своїх руках. Він Бог вічного завіту. Усе, що Він обіцяв із клятвою, Він виконає.

Якщо Боже Ім'я, Його слава, Його Церква, Його плани, Його цілі, Його доручення — це наша доля, це наше покликання, куди нам йти від цього, з чим нам загравати, у якому місці допускати компроміси, коли саме це нам належить? Отаке справжнє життя, а не життя в пошуках якоїсь долі, або американської мрії на українській землі. Не до цього Господь покликав. Він хоче, щоб наша доля була пов'язана із завітом і обітницями завіту, і з дорученням завіту. Щоб правда про поклоніння поширювалась на землі. Щоб одному Богові неба й землі поклонялися люди, і щоб це поклоніння поширювалося в усіх кутках землі.

Отже, Бог говорить про благословенне одруження так: шукайте з Божого народу, ведіть у землю обітовану, в землю завіту, у сферу Божих обітниць і в сферу Його діяльності, живіть ради Христової Церкви, ради Божої слави. І заради цього одружуйтеся. 📌

Тарас Приступа,
магістр богослов'я, пастор Рівненської
біблійної місіонерської церкви «Община
Доброго Пастиря»

Дорослі, НЕ ЗАВАЖАЙТЕ ДІТЯМ!

На перший погляд, це може звучати як провокаційна заява. Багатьом вона навіть може здатися різкою та неприємною. Адже батьки піклуються про дітей, як тільки вони з'являються на світ, вкладаючи свій час, ресурси, енергію й усе своє серце, щоб виховати їх добрими, порядними, мудрими. З перших днів вони вчать їх, як потрібно їсти, спати, одягатися, ходити, думати, говорити, контролювати себе, поводитися в різних ситуаціях. Якщо й говорити про те, хто кому «заважає», то це швидше не батьки дітям, а діти — батькам.

До того ж, турботливі батьки вбачають свою роль у тому, щоб зупинити своїх дітей і обмежувати, коли вважають це за необхідне. Приміром, як тільки діти навчилися говорити, батьки нерідко просять їх помовчати. Щойно діти починають ходити, їм часто кажуть заспокоїтися й посидіти. І це потрібно. Хто ще навчить дітей приборкувати свої бажання й керувати ними? Хто навчить їх поважати старших? Хто навчатиме їх не заважати дорослим? Хто навчить їх жити по-Божому? Звичайно батьки! Це їхня відповідальність. Тому, якщо йдеться про «перешкоди», то тягар провини падає на дітей. Але чи завжди це так?

Уважно вивчаючи Писання, ми можемо виявити, що дорослі (і батьки зокрема) можуть заважати дітям більше, ніж вони припускають. Вони можуть стати великою перешкодою для дітей у найголовнішому — на шляху до Бога, у пізнанні Його й у поклонінні Йому. На жаль, навіть роблячи найкраще для своїх дітей і намагаючись забезпечити їм усім необхідним, батьки можуть деструктивно вплинути на своїх дітей своїм поведінням, словами, ставленням або своєю реакцією. Звісно, що ніхто з батьків не хотів би цього, однак таке відбувається.

Одного разу посеред натовпу, оточений дорослими людьми, Ісус Христос звернувся до Своїх учнів зі словами, які повинні протверезити й нас, дорослих людей, які живуть у XXI столітті.

«Тоді поприносили діток до Нього, щоб Він доторкнувся до них, учні ж їм докоряли. А коли спостеріг це Ісус, то обурився, та й промовив до них: "Пустіть діток до Мене приходити, і не бороніть їм, бо таких Царство Боже! По правді кажу вам: хто Божого Царства не

прийме, немов те дитя, той у нього не ввійде". І Він їх пригорнув, і поблагословив, на них руки поклавши» (Мк. 10:13-16).

Ми чуємо владне подвійне повеління Христа — «пустіть діток до Мене приходити» і «не бороніть їм». Перше, що необхідно відзначити, це те, що Христос не сказав просто «пустіть діток», тобто, дайте їм свободу, як це роблять деякі батьки за порадою деяких психологів, але «пустіть їх приходити до Мене». Найголовніше, у чому мають потребу наші діти, — Христос. Він є змістом, світлом і метою життя кожної людини. Дитячим серцям потрібний Він — Його життя і Його істина.

Але потім Ісус додає «не бороніть їм». Він звертається до Своїх близьких учнів, які наполегливо намагалися зупинити батьків, які несли своїх дітей до Нього. Начебто б хорошу справу робили — Христа захистити хотіли від зайвої суєти. Але у відповідь Христос висловив Своє святе обурення з приводу таких дій уже «дорослих учнів» стосовно дітей. Це можна перефразувати саме такими словами: «Дорослі, не заважайте дітям приходити до Мене!»

Хоча це звернення стосувалося насамперед учнів, його потрібно застосувати й до нас, усіх дорослих, а особливо до батьків. Своїми діями ми також можемо стати завадою на шляху наших дітей до Христа. Ніхто з нас не хоче цього, але це може трапитися. Тому подібні застереження ми знаходимо й у новозавітних посланнях.

«А батьки, не дратуйте дітей своїх, а виховуйте їх в напаминанні й остеререженні Божому!» (Еф. 6:4)

Перш ніж виховувати, батьки повинні чогось не робити — не дратувати своїх дітей! Саме на цьому божественному попередженні хочу загострити увагу вчителів, батьків і всіх дорослих, а також усього старшого покоління. Як батьки можуть заважати дітям? Якії дії дорослих можуть стати перешкодою для дітей прийти до Христа? Таких подразників багато, ми розглянемо деякі з них, для того щоб знати й уникати їх.

1. Пасивність

Першим і найнебезпечнішим руйнівником дитячих життів є пасивність або апатія батьків стосовно Бога.

Любов до Бога є єдиною умовою повноцінного життя. Бог наказує любити

Його всією душею, усіма силами, усім розумом. Для цього була створена людина — любити свого Творця й насолоджуватися Ним найбільше.

Батьки, які не мають такої любові до Бога або не зростають у цій любові, впливатимуть на своїх дітей. По-перше, тому що вони обов'язково любитимуть щось назамаїн. Це будуть бачити діти й учитимуться в них любити те ж саме. По-друге, цінності батьків завжди визначатимуть об'єкт їхньої любові. А це буде виражатися в їхньому житті, зайнятості, словах і справах. Діти житимуть, наслідуючи своїх батьків, сповідуючи ті ж самі цінності.

Батьки обов'язково навчать дітей чогось. Пасивні до Бога навчать такої ж пасивності. Релігійні навчать релігійності. Фарисеї навчать фарисейства. Ті, що люблять Бога, своїм життям учитимуть любити Бога.

2. Лицемірство

Другим подразником або перешкодою для дітей на шляху до Христа може бути лицемірство батьків. Подвійне життя батька або матері неминуче притлумлюватиме всіляке бажання дітей навіть чути про Христа.

Діти обов'язково помітять, коли батьки говорять про панування Христа, але не виявляють послуху Йому в реальному житті. Коли батьки говорять про біблійні стандарти або про біблійні істини, але самі не живуть відповідно до них. Коли вони говорять про страх Божий, але продовжують догоджати людям замість Бога, це може викликати навіть відразу в дітей до віри в Бога.

3. Гордість

Горді батьки ніколи не можуть визнати перед дітьми своєї неправоти. Вони не вміють просити в них прощення, коли згрішили проти них.

Горді батьки — егоцентричні. Вони завжди думають про себе як «джерело всіх благ» і вимагають за будь-яку ціну визнання, поваги й подяки з боку своїх дітей. Вони вкрай незадоволені, коли не одержують цього.

Горді батьки вважають себе завжди правими, знаючими й кращими, порівняно з іншими. У них немає терпіння й часу, щоб вислухати й зрозуміти своїх дітей. Вони поспішають із оцінками й висновками.

Горді батьки очікують від своїх дітей досконалості й використовують своїх дітей для того, щоб створити собі імідж. Діти таких батьків приречені на зневіру й роздратування.

Горді батьки не мають потреби ні в якій пораді. Вони люблять учить дітей, але не вчать самі. Такі батьки будуть значною перешкодою для своїх дітей на шляху до Христа.

4. Уседозволеність

Батьки, які нехтують своєю відповідальністю й дозволяють своїм дітям робити що їм заманеться, здійснюють згубний вплив на своїх дітей.

«Народ падає з браку розумного провodu, при численності ж радників спасіння» (Пр. 11:14).

Це батьки, які не розуміють, не приймають або навмисно нехтують своєю роллю, повністю перекладаючи її на бабусь і дідусів, на вчителя або вихователя тощо.

Такі батьки часто виправдовуються надмірною зайнятістю, бажанням відпочити, відсутністю часу, необхідністю спілкування з іншими дорослими або навіть важливим служінням. У результаті, діти залишаються без батьківської уваги й ростуть дуже роздратованими.

5. Роздратування

Найчастіше діти вчать бути роздратованими, гнівливими й нещасними від роздратованих, гнівливих і нещасних батьків.

Своїм дратівливим тоном, безконтрольним гнівом, постійним лементом, жалістю до себе батьки показують дітям як «потрібно» реагувати на труднощі або непередбачені обставини.

До болю сумно й дуже несправедливо, коли батьки, навчивши дітей такої гріховної реакції своїм особистим прикладом, насмілюються потім суворо карати їх за це.

Дратівливі батьки часто незадоволені й невдячні. Вони на все скаржаться. У них немає надії. Чи варто дивуватися, якщо їхні діти поводитимуться так само?

«Хто з мудрими ходить, той мудрим стає, а хто товаришує з безумним, той лиха набуде» (Пр. 13:20).

6. Розбіжності

На жаль, дуже часто батьки провокують своїх дітей і роблять їхнє життя нещасним через незгоду між собою з найрізноманітніших питань життя й виховання. Мама говорить одне, а тато інше. Правила міняються щодня. Постійна нестабільність.

Діти відразу відчувають і дуже спритно використовують розбіжності між батьками, щоб домагатися своїх цілей.

Вони — дуже тонкі психологи й добре знають, до кого з батьків іти, щоб одержати бажану відповідь. Найчастіше така атмосфера приводить дитину до роздратування, занепокоєння, зневіри в серці.

7. Фаворитизм

Ще одним каменем спотикання для дітей на шляху до Христа може стати фаворитизм. Він має два прояви: перевага однієї дитини над іншою або упередженість.

Ісак любив Ісава більше, ніж Якова. Ребека ж любила Якова більше, ніж Ісака. Ця історія закінчилася дуже сумно. Два брати стали ворогами на довгі роки.

Такої ж помилки допустився Яків, зробивши своєму синові Йосипу різнобарвний одяг, не такий, як у всіх. Це викликало обурення з боку інших братів, і ми знаємо, чим закінчилася ця історія.

Батьки іноді припускаються ще однієї грубої помилки. Вони порівнюють здібності й таланти однієї дитини з іншою. Діти швидко зауважують подібні речі з боку батьків. Такий підхід ранить їх, іноді надовго.

8. Приниження

Батьки обов'язково будуть причиною роздратування й невдоволення своїх дітей, якщо свідомо чи несвідомо принижуватимуть їх.

На жаль, часто батьки не проявляють елементарної поваги до своїх дітей, як до особистостей, у яких Бог помістив Свій образ. Адже Бог із найперших днів дав їм здатність думати, оцінювати, спілкуватися, молитися, приймати рішення, відчувати й захоплюватися. Вони є носіями Божого образу!

Незважаючи на це, батьки можуть дозволити собі глузувати зі своїх дітей, коли ті говорять наївні речі або ставлять смішні, незрілі й настирливі запитання. Вони дозволяють собі не слухати, перебивати, відштовхувати їх, закривати їм рот, не звертати на них уваги, не вірити їм. У такий спосіб вони не дають їм ставати самостійними та зрілими.

Приниження проявляється ще й тоді, коли батьки ніби забувають про те, що їхні діти ростуть. Сини вже готові йти в армію або одружуватися, а батьки все ще бачать їх п'ятирічними на триколісному велосипеді. Це може стати причиною закомплексованості дітей. Але найгірше, якщо це залишить гіркий корінь у серці сина або дочки й у результаті віддалить їх від Бога, про якого їх учили батьки.

9. Перебільшення

Дорослі «заважатимуть» дітям, якщо під час розмови вживатимуть фрази: «ти завжди...», «ти ніколи...»,

«уже тисячу разів...» Подібні перебільшення руйнують у дітях усяке бажання й інтерес до життя.

Перебільшення можливостей, як і очікування нереальних результатів від дітей, може вбити в них старанність і мотивацію. Як результат, у них може скластися неправильна оцінка самих себе, що призведе або до безнадійності, або до завищеної самооцінки й звеличування над іншими.

10. Небіблійне покарання

Батьки відштовхують своїх дітей, коли використовують небіблійні принципи покарання:

- карають, не розібравшись у причинах негідної поведінки або поганого вчинку;
- карають без зрозумілого пояснення причин і цілей покарання;
- карають за те, чого самі ж навчили, подавши поганий приклад;
- коли покарання не відповідає провині, робиться без любові, у гніві;
- коли в результаті серце дитини не пом'якшало й стосунки не стали теплішими;
- коли в покаранні не присутні Євангелія, покаєння і прощення.

Усі перераховані вище подразники роблять нещасними й батьків, і їхніх дітей. Їх, звичайно ж, набагато більше, ніж десять. Напевно стільки, скільки батьків у світі, тому що плоть дуже винахідлива. Але важливо розуміти, що для Христової благодаті немає незборимих перешкод, щоб проникнути в серце будь-якого грішника й змінити його.

Бог, довіряючи дітей батькам, дає їм повеління остерігатися, щоб не стати перешкодою на їхньому шляху до пізнання й віри в Нього. Христос не кидав слів на вітер, коли говорив «пустіть дітей». Він не жартував, коли казав «не бороніть». Він, як ніхто інший, розумів роль дорослих у формуванні наступного покоління. Він попереджає й нас, щоб ми уважно оцінювали все, що робимо стосовно дітей, і уникали всього, що віддаляє їх від Бога. Звичайно ж, батьки не зможуть дати спасіння своїм дітям — це Божа робота. Але всім своїм життям, поведінням, словами й ставленням, батьки, — не заважайте дітям прийти до Христа! 🙏

Віталій Рожко,
магістр богослов'я,
пастор Біблійної
церкви «Слово благо-
даті» м. Ванкувер,
штат Вашингтон,
США

Слово переможцям

ВІКТОРІЯ СКРИПНИК

«Любіть те, що викладаєте, і тих, кому викладаєте»

Сергій і Вікторія Скрипники

Народилася я 27 квітня 1980 р. на Рівненщині в мальовничому містечку Рокитне. Закінчила Бериславське педучилище та Херсонський державний університет, факультет філології та журналістики. Працювала вчителем української мови та літератури в Київському лиціі «Авіант» та в християнській школі «Ріка життя».

«Діти – спадщина Господня» (Пс. 126:3).
Тимофій (10 років), Давид (7 років)
і Соломійка (3 роки) Скрипники.

Пропрацювала недовго, бо пішла в 10-річну декретну відпустку, але не жалкую. Господь подарував нам із чоловіком трьох чудових діток.

У 2008 р. ми переїхали на Тернопільщину. Відразу пішла у відділ освіти, щоб влаштуватися на роботу, але, на жаль, вакансій не було. Минали роки, але отримати роботу не вдавалося. І ось нарешті в 2014 р. влаштувалася у Борщівську ЗОШ І–ІІІ ст. № 1, де викладаю предмет «Основи християнської етики» в 5–6 класах, поки що як факультатив (маю 2 години навантаження, але сподіваюся, що в майбутньому буде більше). Потрібно бути вірним у малому, і Господь поставить над великим, я вірю цій обітниці.

Уроки християнської етики дуже подобаються дітям, вони уважні слухачі (надіюся, що будуть і виконавцями). На мою думку, ці уроки в наш час є вкрай необхідними. У Біблії написано: «Привчай юнака до дороги його, і він, як постаріється, не уступиться з неї» (Пр. 22:6).

Шановні батьки, це заклик до нас — наставляти й виховувати наших дітей. Робімо це разом!

Я дуже вдячна Богові за можливість побувати на Х Всеукраїнському фестивалі-конкурсі «Вчитель року з предметів духовно-морального спрямування — 2015». Це чудова можливість для нас, учителів, перевірити свою педагогічну майстерність. Дякую всім організаторам цього дійства. В Острозькій академії справді чудова атмосфера, тому, напевно, для мене не дуже важко було перемогти, адже я відчувала себе комфортно, як удома.

Шановні вчителі, не бійтеся їздити на конкурси, це прекрасна можливість поділитися своїми здобутками й перейняти досвід. Повірте, учителі в нас творчі, розумні, обдаровані люди.

Своїй перемозі я насамперед завдячую своєму чоловікові Сергію, який підтримував мене, дуже багато допоміг у підготовці й на чотири дні залишився сам із трьома дітками.

Після конкурсу моя сім'я мене дуже гарно (з повітряними кульками), тепло, з любов'ю зустріла: діти написали слова вдячності, намалювали малюнки. Мої учні теж хвилювалися за мене. Коли я повернулася до школи, шестикласник Сашко сказав: «Ми раді за вас, ви того варті». Але найбільше я дякую Богові, який дав мудрості, креативності, сили, здоров'я (за два тижні до конкурсу я майже втратила голос).

Дорогі колеги, частіше використовуйте на своїх уроках метод заохочення, у мене це працює. Я використовую цукерки, маленькі призи. Даю їх діткам за правильні відповіді, діти дуже задоволені й уважні.

Бажаю всім читачам дивитися назад тільки з вдячністю, уперед – з вірою, що в нас усе буде добре, угору – з надією на Бога, по сторонах – з любов'ю і тільки з любов'ю. Що сімо – те будемо й пожинати. Любіть те, що викладаєте, і тих, кому викладаєте. «Ніколи любов не перестає!» (1 Кор. 13:8).

ОЛЕНА ЖОВНІР

«Учитель повинен бути духовним наставником»

Олена Жовнір серед своїх вихованців

Працюю вчителем початкових класів і викладаю курс «Християнська етика в українській культурі» в школі с. Підріччя Камінь-Каширського р-ну Волинської обл. Ось уже декілька років з Божою милості маю змогу знайомити своїх вихованців з основними чинниками духовного розвитку,

християнськими моральними цінностями, такими як: віра, надія, любов, людяність, працелюбство, милосердя, турботливість, вдячність, пошана до батьків і старших.

Я дуже часто ставила перед собою запитання: яким має бути вчитель християнської етики? Адже часто наші знання нагадують дерево, у якого відсутнє коріння — основа Слова Божого, де сказано, що «наріжним каменем є Сам Ісус Христос» (Еф. 2:29), а тому й немає крони духовності. Тепер я знаю, що цей вчитель повинен бути не лише джерелом знань для дітей, а насамперед духовним наставником, який має допомогти дітям закласти міцний фундамент, відродити затоптане й загублене моральне коріння та зростити пишну духовну крону.

Але зі Святого Письма ми знаємо, що діти успадковують від батьків гріховну природу, і тому самими лише моральними повчаннями Божої мети для людини не досягнути. У Євангелії від Івана (розділ 3) читаємо слова Ісуса Христа про те, що кожній людині належить народитися згори. Найважливіше в житті людини — це її духовне народження й життя в Бозі. Тому на своїх уроках намагаюся привернути дитячі душі до Божественної благодаті, зберегти в них довіру до Бога, скерувати до прийняття Його законів, щоб у їхньому житті обов'язково відбулася зустріч з Ісусом Христом, який є єдиним шляхом до Неба. Це ключовий момент, надважлива істина, яку вчитель-християнин зобов'язаний донести своїм учням.

Видатний педагог Сухомлинський підкреслював, що «слово — найтонший дотик до серця: він може стати ніжною запашною квіткою, і живильною водою, що повертає віру в добро, і гострим ножом, розжареним залізом, і брудом...» На мою думку, християнська етика саме і є тією запашною квіткою й живильною водою для сучасного суспільства, зокрема для наших дітей.

Як молоденькі паростки тягнуться до сонця, так і малюки, які вперше ступають на «Дорогу Добра» (це перша сходинка курсу), черпають на уроці перші уявлення про Бога, Біблію, про те, що таке добро і зло.

У 2-му класі дітки крокують «Дорогою Милосердя», де ми разом вчимося бути люблячими синочками і донечками, турботливими внуками. Учням цікаво дізнаватися про те, що світ, який створив Бог, потребує нашої турботи, чому ми називаємо Бога – Отцем Небесним, чому ми повинні піклуватися про своїх ближніх, любити їх.

У 3 і 4 класах на уроках «Дороги Доброчинності і Мудрості» відчиняю з дітьми вікно у світ любові, теплоти, мудрості, розсудливості, послуху, істини, совісті. Діти розуміють необхідність творити добрі справи, допомагати людям у життєвих ситуаціях, навчаються бути милосердними, готовими допомогти. Дуже полюбують насаджувати «Сад Духовності» чи «Квітничок Талантів», де дерева чи квіти символізують духовні цінності або справи та ознаки милосердя. Традиційними стали тижні духовності, основне завдання яких — допомогти дітям наблизитись до Бога, прагнути стати кращим, жити так, щоб не ображати Бога та ближніх, остерегатися гріха, робити справи милосердя, поважати батьків.

Пригадуючи свою участь у конкурсі «Вчитель року з предметів духовно-морального спрямування», який проходив в Острозькій академії, можу сказати, що ці дні були найкращими в моєму житті. Між конкурсантами не було змагання, а було щире спілкування, панувала тепла й дружна атмосфера, взаємоповага, радість за успіхи один одного, обмін досвідом. Я думаю, що мені перемога дісталась тому, що мої вихованці щиро вболівали за мене, вірили, що Господь допоможе. Багато друзів і близьких людей підтримували молитовно, особливо моя сім'я.

Мрію про те, щоб християнську етику викладали в кожній школі, щоб слово про Бога дитинка чула з маленького віку.

Бажаю всім надіятись, що настане час, коли Господь достукається до серця кожної людини – і у світі зникнуть усілякі негаразди й непорозуміння, вірити, що Любов урятує світ.

ІННА МІРЧУК

«Мрію, щоб кожного дня світ усміхався»

Працюю в загальноосвітній школі І–ІІІ ст. с. Овлочин Турійського р-ну Волинської обл.

Я народилася в прекрасному селі,
В співочому краї, серпанком обвитім,
Де трави шепчуть, співають гаї,
І пахне колосся, сонцем залите.
Я знаю, як гупають груші в саду,
Про що розмовляють зорі у тиші,
Як в озері хвилі вигадують пісню нову,
А музика та чарує й колише.
І зорі, і хвилі, і верби, і трави пахучі,
О, скільки знають моїх таємниць.
Назавжди мені вони в душу
Тихо підкравлись, зі мною зрослись.

Моє життєве кредо не звучить якось по-особливому. Я живу для того, щоб приносити користь іншим людям, щоб після себе залишити слід. Для мене життя — це пісня, яку я хочу заспівати для Божої слави. Тому що Господь дав нам вибір: робити зло або добро. І Біблія нам говорить, що не можна служити Богу й мамоні одночасно. Тож хочу я співати свою пісню добра всім людям, мрію, щоб кожного дня світ усміхався.

Коли мені запропонували викладати уроки християнської етики, чесно кажучи, я задумалася. Тому що це дуже відповідальний предмет, який повинен бути в школах на першому місці. Кожного уроку потрібно вкладати в дитячі душі віру та любов. Саме на цих уроках дитина вчиться пізнавати світ та жити в ньому, іноді виживати, долати труднощі, непорозуміння. Ми, учителі християнської етики, повинні бачити в кожній дитині, що поруч із нами, людину з її складним внутрішнім світом. «Думай і відчувай, як твої вчинки можуть відбитися на душевному стані іншої людини», – говорить В. Сухомлинський, адже відсутність духовності призводить до «порожнечі душі».

Не можна забувати золоте правило моралі, бо учні спостерігають перш за все за поведінкою вчителя. Тож, пам'ятаймо про любов, яка «довготерпить, милосердствує, не заздрить, не величається, не надимається, не поводить нечемно, не шукає тільки свого, не рветься до гніву, не думає лихого, не радіє з неправди, але тішиться правдою, усе зносить, вірить у все, сподівається всього, усе терпить» (1 Кор. 13:4-8).

Учителем християнської етики працюю 7 років. На наших уроках діти відпочивають, творять, допомагають та шукають стежину до Бога. У викладанні цього предмета не бачу ніяких проблем, адже «хто стукає, тому відчиняють». У школі

всі колеги мене підтримують і, проводячи відкриті уроки та виховні години, завжди використовують біблійні цитати, почальні історії, які навчають любити Бога та свого ближнього.

Дуже корисно часто запрошувати батьків на уроки християнської етики, тому що тут є чого повчитись і дорослим. З цієї метою я почала писати казки, які стосуються і дорослих, і малих. Усе частіше я задумувалася над питанням: «Чому діти говорять, що зло у світі перемагає?» На жаль, вони бачать зло вдома, у мультфільмах та Інтернеті. Тому що батьки часто не хочуть розмовляти з дітьми про Бога та Господні заповіді, не граються з ними, не збираються разом на відпочинок і забувають, що самі були колись дітьми. Таким чином головну роль у вихованні підростаючого покоління бере на себе школа. Покликання вчителя християнської етики — з'єднати ланцюжок, який відновить втрачені духовні цінності. Тут повинні взятися за руки родина, школа, церква та влада.

На біблійні настанови діти реагують по-різному. Дехто бере в руки Біблію зі страхом Божим, але є й такі, які не бачать різниці між Святим Письмом та іншими шкільними підручниками.

Готуючись до конкурсу «Вчитель року з предметів духовно-морального спрямування», я доклала чимало зусиль, тому що це все ж таки змагання й хочеться досягти успіху

у будь-якій справі. У підготовці допомагали мої колеги та методкабінет. Але найбільше мені допомагає молитва, бо надію свою покладаю тільки на Господа.

Зараз працюю над казкою, героями якої є персонажі сучасних мультфільмів. Бо переважно наші мультфільми є негативними. За допомогою казки діти повинні зрозуміти, які мультфільми непотрібно дивитися, тому що вони просто забирають у них час і веселе дитинство.

Готова щиро поділитися своїм доробком з усіма, кого цікавить християнське виховання. Мої казки можна використовувати на уроках, виховних годинах, а також читати в сімейному колі. Адже дуже часто в житті ми робимо багато помилок, не знаємо, як поводитися з людьми, ображаємо їх, а отже, засмучуємо своїми вчинками нашого Творця. Я почала писати казки для двох своїх синів, але вони сподобалися всім дітям у школі. Тому це надихає мене до написання інших казок.

Мої уроки та виховні заходи побудовані на поєднанні традиційних виховних методів та сучасних комп'ютерних технологій, бо використання інформаційно-комунікативних технологій на уроках дозволяє зробити процес виховання мобільним, цікавим, об'єднаним. 📞

БІБЛІЯ в кожному школу!

«Біблія. Ми бажаємо, щоб вона була в кожному» — це гасло Всеукраїнського благодійного фонду «Східноєвропейська гуманітарна місія», доброчинної організації, основною метою якої є сприяння розвитку християнської освіти та культури в Україні.

БФ «Східноєвропейська місія» розпочав діяльність у 2007 р. на Донеччині й упродовж 8 років здійснив багато різноманітних доброчинних заходів із метою відродження морально-етичної спрямованості людей, розповсюдження ідей загальнолюдських цінностей, добра, милосердя й щирості.

2009 р. фонд отримав дозвіл від Донецької обласної державної адміністрації на проведення благодійної акції «Комплект християнської літератури — у кожному школу області». Волонтери фонду розвезли понад 215 000 книг у 1153 шкільні бібліотеки Донецької області. У 2010 — 2013 рр. з дозволу обласних адміністрацій таку ж акцію провели в Івано-Франківській, Рівненській, Полтавській, Львівській та Луганській областях.

2013 р. фонд отримав статус Всеукраїнської організації.

Основні напрямки діяльності Всеукраїнського благодійного фонду «Східноєвропейська гуманітарна місія»:

- видавнича діяльність;
- освітня програми в навчальних закладах України;
- культурно-просвітницькі заходи;
- проект дитячих таборів: організація морально-виховних заходів, занять із рукоділля, спортивно-оздоровчих заходів у таборах України.

Нині «Східноєвропейська місія» готова безкоштовно надати комплекти християнської літератури для бібліотек загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних навчальних закладів, інтернатів тощо для допомоги педагогам, які бажають використовувати ці книги в позакласній та виховній роботі. Кожен комплект літератури також буде корисним додатковим матеріалом у викладанні предмета «Основи християнської етики» та інших предметів духовно-морального спрямування. Усі запропоновані книги носять позаконфесійний характер, а в їхній основі закладені християнські цінності. Література може бути надана українською або російською мовами.

До складу кожного комплекту для шкільної бібліотеки входять:

Біблія для юних читачів
Біблія для тебе
Провідник до Біблії. Часи, сюжети
Провідник до Біблії. Робочий зошит

Уроки виховання характеру
Біблія (укр. мовою)
Синодальна Біблія (рос. мовою)
Біблія сучасний переклад (рос. мовою).

НАВЧАЄМОСЬ, ЩОБ НАВЧАТИ

Довідкова інформація про підготовку у ВНЗ України фахівців з предметів духовно-морального спрямування

Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Богдана Хмельницького, Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти готує викладачів предметів духовно-морального спрямування.

Напрямок підготовки: 6.010102 Початкова освіта (спеціалізація: Християнська етика)

Адреса: 72312, Запорізька область, м. Мелітополь, вул. Леніна, 20

Національна академія педагогічних наук України Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти» Інститут менеджменту та психології Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти

На основі базової та повної вищої освіти (бакалавр, спеціаліст, магістр будь-якого напрямку/спеціальності) підготовка магістрів здійснюється за спеціальністю: «Педагогіка вищої школи», спеціалізація «Викладач предметів духовно-морального спрямування» (заочна форма навчання, 1,5 роки).

Вартість навчання — 8 тис. за рік. Усім бажаним надається гуртожиток.

Прийом документів з 10 до 20 липня 2015 р., вступні екзамени — з 25 до 30 липня 2015 р.

Адреса: 04053, м. Київ, вул. Артема, 52-А, тел.: (044) 481-38-44; vstupUMO@ukr.net; www.umo.vedes.com.ua, www.umo.edu.ua

Довідки за тел. (067) 797-62-07/ (063) 631-22-23 (Сіданіч Ірина Леонідівна)

Національний університет «Острозька академія»

Гуманітарний факультет НаУ «Острозька академія» здійснює підготовку освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр» та «магістр» за спеціальністю: «Філософія».

Діє магістерська програма 8.02030102 «Релігієзнавство» (магістр релігієзнавства, учитель/викладач суспільно-гуманітарних дисциплін, аналітик в інформаційно-релігійній сфері).

Адреса: 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2; старомонастирський корпус; тел.: (096) 833-68-90; dekanat.humanitarnyy@oa.edu.ua

Катехитично-педагогічний інститут Українського католицького університету оголошує набір студентів на програму вищої релігійної освіти (заочна форма навчання)

Бакалавр релігійних наук (спеціалізації: катехитика, християнська етика)

Магістр релігійних наук (спеціалізації: загальна катехитика, душпастирство молоді, християнська етика)

Прийом документів: 11 травня — 13 червня 2015 р.

Співбесіда: 19 червня 2015 р.

Літня сесія: 29 червня — 22 липня 2015 р.

Директор: с. д-р Луїза Цюпа, СНДМ

Адреса: 79011, м. Львів, вул. І. Свенціцького, 17; тел./факс: (032) 275-58-90; lc@ucu.edu.ua або: catechet@ucu.edu.ua; www.catechetical.ucu.edu.ua

Юні знавці Біблії — Рівне, 2015

Передплатити часопис «Слово вчителю» на II півріччя 2015 року
можна в будь-якому поштовому відділенні України.

Передплатний індекс — 99864

Адреса редакції: а/с 116, м. Рівне, 33028, тел.: 0362-63-79-76; slovo@horetopeople.org